

INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER

SVENSKHET I FÖRÄNDRING

- en kulturvetenskaplig analys av debatten om gettopaketet i svensk press

Tora Lundin

Uppsats/Examensarbete:	120 hp
Program och/eller kurs:	Masterprogrammet Kultur och demokrati: Examensarbete
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt 2019
Handledare:	Åsa Andersson
Examinator:	Helena Holgersson

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 120 hp
Program och/eller kurs: Masterprogrammet Kultur och demokrati: Examensarbete
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: Vt/2019
Handledare: Åsa Andersson
Examinator: Helena Holgersson

Keywords: national identity, discourse, power, democracy, swedishness

This thesis examines how Swedish national identity is constructed in the media debate in Swedish press regarding a Danish economical and political plan called "ghettopakke" that was adopted in Denmark in 2018. In addition this thesis aims to analyse how these constructions relates to power, how the "ghettopakke" is defined in the articles and how the debate has changed over time. The method used is discourse analysis and the material is based on different types of published texts in foremost daily- and evening papers in Sweden in 2010 and 2018. At the time two different "ghettopakke" was introduced to the public. The theoretical framework consists of Bridget Anderssons perspective on nations as *communities of value*, Chantal Mouffes discussions about radical democracy and *the political* and Michael Billigs thoughts on *Banal Nationalism*. The study concludes that Swedish national identity and the myth of Sweden are renegotiated in a drastic manner under this period of time due to a revaluation of "Denmark". This revaluation can be linked to a dominant discourse identified in the material which idealizes the power of action and is thought of as a typical "Danish" practice. The power of action is associated with toughness, determination, courage and honesty and the "good" action is thought of as concrete, distinct and simple. In addition, these actions are constructed as the opposite to what's thought of as typical "Swedish" practices coupled together with starting "social councils", discussions and "free thinking". It is contended that this dichotomy is problematic due to its devaluation of more soft values, complex and multifaceted ways of dealing with contemporary challenges and it brings essential democratic principles and values into question.

Innehållsförteckning

1. Inledning 5

- 1.1 Bakgrund 6
- 1.2 Disposition 9
- 1.3 Syfte och frågeställningar 9
- 1.4 Avgränsning 10

2. Teoretiska utgångspunkter 11

- 2.1 Diskursteori 11
- 2.2 Antagonism och agonism 12
- 2.3 Den föreställda gemenskapen 15
- 2.4 Medborgarskap (ande) 17
- 2.5 Värdegemenskaper 17
- 2.6 Medborgarskap: från rättigheter till skyldigheter 20
- 2.6 Sammanfattning av teori 21

3. Material och metod 23

- 3.1 Mediearkivet och redaktionellt material 23
- 3.2 Om tidsintervallet 25
- 3.3 Slutgiltigt urval 26
- 3.4 Diskursanalys 27
- 3.5 Reflexivitet och etik 30
- 3.6 Forskarjaget 30
- 3.7 Ansvar och etik 31
- 3.8 Offentligt material 33

4. Tidigare forskning 35

- 4.1 Skapandet av ”svenskhet” och dess konstitutiva utsida 35
- 4.2 Myter om Sverige och vithetens privilegierade position 37
- 4.3 Medierapporteringen av ’flyktingkrisen’ år 2014-2016 38
- 4.5 Pressens roll i reproduktionen av rasism 40

5. Debatten om gettopaketet år 2010 43

- 5.1 Om gettopaketet: vi och dom 43

5.2	Hotfulla Andra	45
5.3	Konflikt om problemformuleringen	47
5.4	Rasistiska Andra	49
5.5	Myten om Sverige: två självbilder i en	53
5.6	Handlingskraftiga Andra	55
6.	Debatten om gettopaketet år 2018	60
6.1	”Vi och dom” övergår i ”vi mot dom”	60
6.2	Hoten mot ”svenskheten”	62
6.3	Handlingskraftdiskursen breder ut sig	66
6.4	Det ”goda” och ”förnuftiga” omförhandlas	69
6.5	Emot ett ”öppet” Sverige och en ”öppen” debatt	73
6.6	Ett Sverige i kris	75
6.7	Kritiska röster: assimilation!	79
6.8	Rasismen i Sverige	80
6.9	Hoten mot demokratin	83
6.10	Andra problemformuleringar	85
7.	Avslutande diskussion	89
7.1	Svenskhet år 2010	89
7.2	Den ”goda” svensken (om)föförhandlas	91
7.3	Från agonistisk till antagonistisk konflikt	92
7.4	Svenskhet i förändring	94
7.5	Handlingskraftdiskursens nedmontering av det politiska	95
7.6	Förslag på fortsatta studier	98
8.	Källförteckning	100
8.1	Tryckta källor	100
8.2	Otryckta källor	103
8.3	Bilaga 1. Artikelförteckning	105

1. Inledning

I slutet på februari förra året landade min blick på nyhetsrubriken *"Dansk regering vill ha hårdare straff i "getton"* (SVT, 2018). Efter att ha läst igenom artikeln var det flera formuleringar som satt fast på näthinnan: *"extra hårda påföljder"*, *"bekämpa det som kallas parallellsamhällen"*, *"en stor andel av befolkningen har utländsk bakgrund"*, *"straffas dubbelt upp i utsatta områden"*, *"inte värdigt en rättsstat"*, *"tanken om särskilda straffzoner låter "förnuftig"* och *"i en rättsstat är det mycket viktigt att alla är lika inför lagen"* (Ibid.). Det var något med denna text som drabbade mig: kanske var det motsättningarna, de högaktningsfulla orden, de våldsamma orden som rymdes i en och samma artikel. Nämda artikel rör det politiska åtgärdspaketet *Ét Danmark uden parallelsamfund - Ingen ghettoer i 2030* som presenterades av den danska regeringen i början av år 2018 och antogs av Folketinget senare samma år. I dagligt tal kallas det för *"ghettopakke"* eller *"gettopaketet"* och riktas mot specifika områden som klassas som *"getton"* i Danmark. Dessa områden uppfyller minst två av följande tre kriterier:

- över 2,7 % av de boende är dömda för brott
- över 40 % står utanför arbetsmarknaden eller är utan utbildning
- över 50 % invandrare från icke-västerländska länder

Eller

- över 60 % invandrare från icke-västerländska länder

Några uppmärksammade åtgärder:

- barn ska vid ett års ålder inskrivas på förskolor, minst 25 timmar i veckan
- delar av områdena ska rivas och andra renoveras
- antalet allmännyttiga bostäder ska minska och får inte utgöra mer än 40 %
- polisen kan upprätta särskilda "straff-zoner" där straffet för vissa brott fördubblas
- bostadsbolagen kan neka tidigare dömda personer och vråka personer som döms för brott

(Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2018)

Artikeln ovan är del av en större debatt i svensk press som rör detta politiska åtgärdspaket och som jag menar ger uttryck för vissa tids- och platsbundna sätt att se på oss själva och vår omvärld. Det presenteras i en tid när migrationspolitiska frågor debatterats flitigt i såväl

Sverige som övriga Europa, det har gjorts inskränkningar i asylrätten efter flyktingkrisen år 2015 och det har kommit flera politiska utspel om att villkora medborgarskapet bland annat genom att införa språktest för medborgarskap. I debatten om gettopaketet förs en intensiv kamp om hur samtida samhällsutmaningar ska definieras, förstås och lösas. I denna uppsats försöker jag närma mig dessa många gånger dramatiska formuleringar och bena ut centrala tankemönster i debatten. Hur relaterar dessa språkliga yttringar till större sociala sammanhang? Hur förstås detta politiska åtgärds paket i en svensk kontext? Vilken betydelse tillskrivs det och hur görs det begripligt? Efter att ha satt mig in i debatten förstod jag att gettopaketet från år 2018 var det sjätte i raden sedan år 1994 vilket gjorde det möjligt att följa debatten över tid och se hur den förändrats. Det blev även påtagligt att debatten var en arena för att utforma och förhandla bilder av Sverige och svensk nationell identitet.

Det finns tidigare forskning som rör nationellt identitetsskapande mellan just Sverige och Danmark. De båda grannländerna har en lång historia av konflikt och rivalitet som medför att den ”svenska” identiteten inte sällan konstrueras i kontrast till den ”danska” och vice versa (Gerner, Karlsson, 2002:292). Bo Petersson (2006) forskar om nationalism och identitet och hävdar i *”Invandring och integration i Danmark och Sverige: Lik och olik i debatt och politisk praxis”* att det i invandringsdebatten mellan Sverige och Danmark inte sällan framhävs skillnad mellan länderna för att på så sätt stärka en egen nationell identitet. Detta medför att debatten många gånger blir schablonladdad (Petersson, 2006). Enligt Petersson är det angeläget att försöka komma bortom dessa stereotyper och tillspetsningar i den samhälleliga debatten och istället studera mekanismerna bakom. Dels för att synliggöra de likheter i samhällsutmaningar och synsätt som faktiskt finns mellan länderna, dels för att åskådliggöra samtalens grundstrukturer (2006: 23). Även i denna uppsats är min ambition att studera samtalens grundstrukturer och i ett aktuellt exempel. Men till skillnad från Petersson undersöker jag hur *”svenskhet”* konstrueras i en debatt om ett ”danskt” politiskt åtgärds paket.

1.1 Bakgrund

I denna uppsats studeras hur den svenska självbilden och den svenska nationella identiteten har förändrats under de senaste knappa tio åren i debatten om gettopaketet i svensk press. Det

danska gettopaketet som presenterades år 2018 blev internationellt uppmärksammat bland annat i New York Times samma år med artikeln *In Denmark, Harsh New Laws for Immigrant 'Ghettos'* (New York Times, 2018). Det är inte minst förslaget om dubbla straff för vissa brott som begås i så kallade "ghetton" som väckt debatt då det utmanar grundläggande demokratiska principer om likhet inför lagen och artikel 7 i FN:s mänskliga rättigheter (UN General Assembly, 1948). Det danska gettopaketet från år 2010 *GHETTOEN TILBAGE TILL SAMFUNDET- Et opgør med parallelsamfund i Danmark* innehåller inte något lika kontroversiellt förslag men den grundläggande problemformuleringen ter sig densamma. Det står:

"Vi skal ikke acceptere parallelsamfund i Danmark. Vi skal forandre de områder, hvor danske værdier ikke har fuldt grundfæste. Vi skal sætte ind over for de områder, som lukker af over for det omkringliggende samfund. Og hvor en høj koncentration af indvandrere betyder, at mange vedbliver med at være tættere knyttet til det land og den kultur, de eller deres forældre kommer fra, end til det danske samfund, de lever og bor i. Vi skal omdanne disse områder, så de bliver en integreret del af det danske samfund." (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2010)

Det som utmärker de båda gettopaketeten är att fokus riktas mot så kallade "parallelsamhällen" som anses "avvika väsentligt" från övriga områden i Danmark. I gettopaketeten hävdas att "danska" värderingar inte är väl förankrade i dessa områden på grund av en hög koncentration av "invandrare" från icke-västerländska länder. Därför är avsikten med gettopaketet att som det står i citatet ovan "förändra" eller "omdana" dessa områden så att de blir en integrerad del av det danska samhället. Gemensamt för såväl gettopaketet från år 2010 som det från år 2018 är att åtgärderna riktar sig endast mot de områden som klassificeras som "getton" vilket som sagt grundar sig på hur stor andel av invånarna som är dömda för brott, hur stor andel som står utanför arbetsmarknaden eller utbildning och hur stor andel av invånarna som har en icke-västerländsk bakgrund (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2010:37 & Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2018:11). Dessa politiska åtgärds paket har presenterats i en tid då en rad olika länder i Europa sedan början av 2000-talet framfört en allt skarpare kritik mot det "mångkulturella projektet". År 2011 förklarade framträdande ledare såsom Angela Merkel

(Tyskland), Nicolas Sarkozy (Frankrike) och David Cameron (Storbritannien) ”mångkulturalismens död” (Dahlstedt, Rundqvist & Vesterberg, 2011:10-11). Det har under samma tidsperiod gått att se en utveckling i flera europeiska länder mot skärpta krav på anpassning av specifikt ”invandrare” till bestämda värdegrunder eller så kallade *kärnvärden* (Dahlstedt 2010; Schierup & Ålund 2011). Det har även tillkommit vad som har kallats för en *kravdiskurs* när det gäller medborgarskap med krav på motprestationer i form av särskilda språkkunskaper och samhällskunskap. Även i Sverige känns tonläget igen där krav och anpassning blivit alltmer centrala teman i samhällsdebatten (Dahlstedt, Rundqvist & Vesterberg 2011:11). Magnus Dahlstedt och Anders Neergaard (2019) skriver i artikeln *Crisis of Solidarity? Changing Welfare and Migration Regimes in Sweden* att:

The focus on Sweden is of particular significance as Sweden has traditionally been extolled as an inclusive society that defends human rights and multiculturalism by opening its doors to those seeking refuge and a new life. This makes the Swedish welfare regime appear somewhat exceptional – the so-called Swedish exceptionalism. However, reality is quite different, and today – in the context of Europe’s so-called ‘refugee crisis’ post-2015 – former migration policies are contested fiercely when developing new, restrictive policies on migration, thus raising the question of whether this development actually signals the end of Swedish exceptionalism. (Dahlstedt, Neergaard, 2019:122)

Det som framgår av citatet är att synen på migrationspolitiska frågor och vilka värden som nationen Sverige förespråkar är under förhandling liksom den svenska självbilden vilket gör det till ett viktigt område för vidare studier. Dahlstedt och Neergaard hävdar även att det pågår en successiv förskjutning i Sverige där de Andra, som förvisso även tidigare haft en central plats i diskursernas problemfokusering, numera tycks spela en alltmer definierande roll (2019:122). Med denna uppsats vill jag studera dessa betydelseförskjutningar närmare för att bidra med förståelse för vilka idéer, uppfattningar och värden som dominerar i denna förändringsprocess och vilka som är föremål för konflikt. En sådan studie menar jag lämpar sig väl för den svenska debatten om gettopaketet eftersom den rör sig i skärningspunkten mellan demokratiska rättigheter, medborgarskap och nationell identitet.

1.2 Disposition

Denna uppsats är indelad i sju kapitel. I det första kapitlet som även inbegriper inledningen och bakgrunden ovan introducerar jag uppsatsämnet, varför jag har valt att studera debatten om gettopaketet och varför jag menar att det är relevant att göra just nu. Därefter presenteras uppsatsens syfte, frågeställningar och avgränsningar. I det andra kapitlet lägger jag fram uppsatsens teoretiska utgångspunkter samt definierar centrala begrepp för att därefter redogöra för material och metod i kapitel tre. Det senare kapitlet innefattar även en diskussion om min egen position i förhållande till uppsatsämnet och svårigheter med att studera ett laddat ämne. I kapitel fyra behandlas tidigare forskning som belyser ett antal studier som tillsammans utgör utgångsläget för denna uppsats. I kapitel fem presenteras analysen av debatten om gettopaketet år 2010 och i kapitel sex presenteras analysen av debatten om gettopaketet år 2018. I det sista och avslutande kapitlet för jag en avslutande diskussion om uppsatsens resultat samt ger förslag på fortsatta studier.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur svensk nationell identitet konstrueras i debatten om gettopaketet år 2010 respektive år 2018 i svensk press. Därtill ämnar uppsatsen åskådliggöra vilka maktrelationer som (om) skapas i och av dessa konstruktioner över tid. Detta syfte besvaras genom diskursanalys av olika typer av publicerade texter från i huvudsak dags- och kvällstidningar från respektive år som rör specifikt dessa åtgärds paket. Även lokaltidningar, tidskrifter och webbtidningar finns med i materialet samt olika texttyper såsom nyhetsartiklar, reportage, debattartiklar, krönikor och ledarsidor. Avsikten med uppsatsen är att förmedla förståelse för hur synen på gettopaketet och nationell identitet har förändrats över tid samt vilka sociala konsekvenser det kan få.

De frågeställningar som uppsatsen utgår ifrån är:

- Hur definieras gettopaketet i svensk press år 2010 och år 2018?
- Hur konstrueras ”svenskheter” under respektive år?
- Hur har debatten förändrats över tid?
- Vilka maktrelationer (om) skapar dessa konstruktioner?

1.4 Avgränsning

Denna uppsats har för avsikt att analysera debatten om gettopaketet i svensk press. Det är alltså inte den danska debatten som är föremål för analys utan *endast* den svenska. De två politiska åtgärds paket som debatten kretsar kring har jag valt att inte presentera närmare då fokus för denna uppsats inte riktas mot åtgärderna i sig utan mot hur *det talas om* dessa. Detta för att belysa hur de *ges mening* i ett visst sammanhang. Det vore även relevant att analysera åtgärds paketet i sig men det överlämnar jag åt en annan studie. Därtill ämnar uppsatsen undersöka hur svensk nationell identitet konstrueras i debatten om gettopaketet. Eftersom tidigare forskning visat att ”svenskhet” inte sällan konstrueras i kontrast till det ”danska” lämpar sig denna debatt väl för att studera just nationella identitetsprocesser. Genom att jämföra debatten under två olika årtal synliggörs även hur uppfattningarna har förändrats över tid. En möjlig kritik mot denna studie är att jag inte studerar debatten om gettopaketet i en dansk kontext vilket är det sammanhang som har frambringat dessa politiska åtgärder. Det är först och främst språkliga barriärer som hindrat mig från att genomföra en sådan studie men även avsaknaden av en hel del förkunskaper för att kunna ta mig an en sådan uppgift. Jag vill dock hävda att det är omöjligt att helt separera dessa språkliga sammanhang från varandra. Det som sägs i Danmark har via media och andra plattformar en inverkan på vad som sägs i Sverige och omvänt. Detta blir påtagligt i flera artiklar i det analyserade materialet då de många gånger återberättar och i vissa fall ger en exakt återgivning av vad som redan sagts eller skrivits i Danmark. Detta menar jag visar på att även om denna studie i huvudsak undersöker diskurser i en svensk kontext behandlar den *till viss del* också diskurser som råder i Danmark under samma tidsperiod.

2. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras uppsatsens teoretiska ramverk. Först redogör jag för diskursteorin som utgör själva stommen i denna uppsats. Det är utifrån diskursteorins grundantaganden som uppsatsens frågeställningar har formulerats och materialet vidare analyserats. Därefter presenterar jag några teoretiska perspektiv som kan läsas som förgreningar till diskursteorin. Dessa berör mer specifikt konstruktionen av nationer, nationell identitet och medborgarskap. I kapitlet introduceras även centrala begrepp såsom *makt*, *diskurs*, *diskursiv kamp*, *nation*, *nationell identitet*, *värdegemenskap* och *medborgarskap* vilka används med dessa betydelser genom hela uppsatsen.

2.1 Diskursteori

Diskursteorin vilar på en socialkonstruktivistisk idétradition som framhåller att människors tillträde till verkligheten går genom språket. Det betyder inte att den fysiska världen inte existerar men den får sin betydelse först via språket (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:15). Enligt denna kunskapssyn finns det inte några objektiva eller ”sanna” verklighetsuppfattningar, utan de är alla sociala eller diskursiva konstruktioner, som sker mot bakgrund av tidigare konstruktioner. Det finns inte heller någon möjlighet att komma bortom diskurserna till en ”sannare” sanning eller en bakomliggande ”sann” verklighet (Nilsson, 2008). Begreppet diskurs kan i sin vidaste mening förstås som ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen eller ett utsnitt av världen” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:7) eller som ”en (tillfällig) fixering av betydelse inom en bestämd domän” (Ibid:33). I denna uppsats förstår jag diskurser som en social praktik som försöker göra världen begriplig utifrån de perspektiv som vid en bestämd tidpunkt finns tillgängliga och uppfattas som giltiga i det omgivande samhället.

Michel Foucault är något av en förgrundsgestalt vars idéer om makt och mer specifikt den *diskursiva makten* präglar diskursteorin och därmed också denna uppsats. Makt är enligt detta synsätt inte något en person *har* utan något som ständigt *görs* (Foucault, 1980:119). Att skriva eller tala förstås som en social handling, ett *görande*, som ingår i kampen om hur samhället ska ges mening och innebörd. Diskursteorin hävdar på liknande sätt att människor *skapar*

verkligheten så att den blir ”objektiv”. De föreställningar, kategorier och sociala relationer som upprättas och upprätthålls via språket kan med andra ord bli så etablerade att vi uppfattar dem som självklara, naturliga eller sanna. Det som i en viss tid och på en viss plats tas för en ”sanning” får reella konsekvenser för människors liv då ”sanningarna” materialiseras i institutioner, regler, principer och normer som uppmuntrar *vissa* sätt att leva på medan de försvårar för andra. Enligt Foucault är makt, kunskap och diskurser därmed intimt sammanflätade (Foucault, 1980). Även i denna uppsats är utgångspunkten att makt reproduceras via språket och genom att studera språket och språkliga utsagor kan makten åskådliggöras. I metodavsnittet går jag igenom hur detta görs med hjälp av diskursanalys i denna uppsats.

2.2 Antagonism och agonism

Chantal Mouffe (2008) som är en av diskursteorins främsta företrädare menar att det inte finns någon neutral utgångspunkt för samhälles ordnande. Hon talar i detta sammanhang om *politik* vilket inte ska förstås i snäva termer av partipolitik utan begreppet syftar på att vi hela tiden konstituerar det sociala på vissa bestämda sätt som utesluter andra.

Saker och ting skulle alltid kunna vara annorlunda, och varje ordning innebär därför att alternativa möjligheter utesluts. (Mouffe, 2008: 25).

Mouffe hävdar därtill att varje definition av ett ”vi” förutsätter etablerandet av ett ”dom” som ofta konstrueras på grundval av en hierarki (Mouffe, 2008:23). Hon använder sig av begreppet *konstitutiv utsida* vilket sätter fingret på gränsdragningens inneboende ”problem” och tydliggör vad som står på spel i skapandet av varje kollektiv identitet:

När vi talar om kollektiv identitet står vi alltid inför skapandet av ett ”vi” som inte kan existera utan ett avgränsat ”de”. Detta betyder naturligtvis inte att sådana relationer måste ha formen av en distinktion mellan ”vän” och ”fiende”, det vill säga vara av en antagonistisk karaktär. Vad vi emellertid måste inse är att denna klyfta alltid *kan bli* antagonistisk, det vill säga övergå i en vän/fiende-relation. (Mouffe, 2008: 23).

Det som framgår av detta citat är att "vi" och "dom" är oundvikligt sammanlänkade och att alla försök att forma en identitet fordrar erkännande för en viss gräns som i samma slag utesluter andra. Detta bäddar i sin tur för konflikt. Chantal Mouffe hävdar att *konflikter* eller *antagonismer* är ofrånkomliga i ett pluralistiskt samhälle och utgör själva livsnerven i en demokrati. Enligt Mouffe är därför demokratiers stora utmaning att se till att denna distinktion mellan "vi" och "dom" dras på ett sådant sätt att motsättningarna håller sig inom legitima och fredliga ramar. Det blir därmed viktigt att omvandla vad Mouffe kallar *antagonistiska* konflikter, som grundar sig i en vän/fiende- relation, till *agonistiska* konflikter, som erkänner de andra som legitima politiska åsiktsmotståndare (Mouffe, 2008). Den post-politiska och konsensusinriktade liberala demokratin menar Mouffe dock visar på motsatta tendenser och spelar ut det *politiska*, det vill säga motsättningar och meningsskiljaktigheter, inom ramarna för en moraliserande diskurs. Denna diskurs arbetar med kategorier såsom ont och gott vilket konstruerar de andra som onda fiender som måste elimineras eller avskiljas från "det goda" (Ibid.). Detta är en avhumaniserande praktik som riskerar att göra våld mot de som inte anses tillhöra vi:et samt hotar demokratins fundament. Denna uppsats har för avsikt att undersöka hur "Sverige" och "svenskhet" konstrueras i debatten om gettopaketet så som den ter sig i ett avgränsat material. En viktig uppgift är därmed att ringa in dess konstitutiva utsida men likväl att analysera hur detta "utanför" framställs då det har konsekvenser för vilka sociala relationer som återskapas och om de är förenliga med demokratiska värden.

Diskursteorin understryker att gränsdragningarnas inneboende "problem" inte bör ses som en ursäkt för att kampen om betydelsebildning ska läggas ned utan framhåller istället att *kampen* är ständigt pågående. Även diskurser struktureras alltid genom uteslutning av andra betydelsemöjligheter och begreppet för detta generella yttre är det *diskursiva fältet* (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 64). Mouffe betonar att på samma sätt som att diskurser alltid konstrueras i förhållande till ett yttre riskerar de jämt och ständigt att undergrävas av detta yttre:

Det finns alltid alternativa undertryckta möjligheter som kan aktiveras på nytt.
(Mouffe, 2008: 26).

En diskurs kan alltså aldrig etableras totalt då den befinner sig i ständig konflikt med andra diskurser som definierar verkligheten på annorlunda sätt och sätter andra riktlinjer för det sociala handlandet. Annorlunda uttryckt: olika diskurser kämpar hela tiden mot varandra för att låsa fast språkets betydelser på sina egna bestämda sätt. Ett av nyckelorden i teorin är därmed *diskursiv kamp* (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:13). Kritiker hävdar att diskursteorin överskattar möjligheten till social förändring och negligerar de strukturella beroendeförhållanden som de menar att diskursen är underordnad. Enskilda människors möjlighet att åstadkomma förändring är begränsat och villkorat utefter skiljelinjer såsom klass, etnicitet, kön etc. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:62-63). Men det faktum att diskursteorin poängterar att allt samhälleligt hela tiden *kan* vara annorlunda är inte detsamma som att allt hela tiden förändras eller att det sociala formas fritt (Ibid:45). Laclau och Mouffe (2008) framhåller snarare att betydelserna aldrig kan vara absolut fixerade men heller aldrig helt ofixerade (Laclau & Mouffe, 2008:166).

Det sociala är hela tiden *delvis* strukturerat på bestämda och handfasta sätt, diskurserna har så att säga en tyngd och en tröghet som vi är mer eller mindre inkaplade i, och det finns hela tiden ett stort område av objektivitet som det är svårt att tänka annorlunda. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 45).

I kontrast till kritikerna varnar Foucault åt det motsatta hållet för att förlora sig i resonemang på en alltför hög abstraktionsnivå utan direkt koppling till maktens konkreta verkningar (Nilsson, 2008:86). Makten menar han är som mest effektiv när den *döljer* sina praktiker. Det är därför viktigt att inte fastna i analyser av maktens mest synliga och repressiva sidor utan ständigt söka efter dess mindre framträdande drag: dess många ”små” och ofta vardagliga uttryck som tillsammans upprätthåller en ordning (Ibid: 89). Detta perspektiv delar även Michael Billig (1995) vars teori mer specifikt rör nationer och nationalism. Nedan presenteras de mer tematiskt inriktade perspektiven.

2.3 Den föreställda gemenskapen

Benedict Anderson (1996) skriver i sitt klassiska verk *Den föreställda gemenskapen. Reflektioner kring nationalismens ursprung och spridning* att nationer och nationella identiteter är ”föreställda politiska gemenskaper” (Anderson, 1996: 21). De är *föreställda* på så sätt att medlemmarna, även i den minsta av nationer, aldrig kommer att känna, träffa eller ens höra talas om mer än en minoritet av övriga medlemmar. Ändå fortsätter i var och ens medvetande bilden av deras sociala gemenskap att leva vidare (ibid.). Därutöver är de *begränsade* då inte ens den största av nationer inbillar sig att den sammanfaller med hela mänskligheten. Nationens gränser är ändliga, men obeständiga, bortom vilka andra nationer finns (Ibid: 22). De är till syvende och sist *gemenskaper* då de, trots den faktiska ojämlikhet och exploatering som kan råda inom nationens gränser, alltid betraktas som ett djupt horisontellt kamratskap (Ibid.). Detta menar Anderson står i skarp kontrast till hur nationalismen inte sällan framställer sig själv och nationer som ”naturliga” och nedärvda principer. När de som i detta fall ska studeras bör de dock inte förstås som något annat än just föreställda gemenskaper med icke desto mindre reella effekter då människor kategoriseras och hierarkiseras på grundval av deras tillskrivna eller icke-tillskrivna nationstillhörighet (Anderson, 1996, Billig, 1995).

Michael Billig (1995) menar att nationalismen är långt ifrån en gammal primitiv företeelse. Den växte sig stark i samband med nationalstatens framväxt (1995: 9). Billig låter förstå att reproduktionen av nationen och sympatin för dess medlemmar kräver en viss mån av nationalism för att fortleva. Han argumenterar att uppfattningen om att världen är uppdelad i nationer med tillhörande ”folk” har haft ett enormt genomslag och är numera en ”självklar” del av människors världsbild. Billig beskriver det som att föreställningen om ”nationen” är en del av ett större diskursivt medvetande där stora områden för tänkandet idag tas för givna eller har ”glömts bort”. Med diskursteoretiska begrepp kan denna föreställning på motsvarande sätt beskrivas som en samtida (tillfällig) ”sanning”.

Eftersom nationens ”folk” inte har några gemensamma inneboende egenskaper måste de konstant (om)skapas på olika sätt bland annat genom språket. Nationen och dess gränser skapas symboliskt genom berättelser, metaforer, sånger, offentliga ceremonier och traditioner (Anderson 1996, Billig 1995). Men Billig menar att det också görs med många mer subtila

handlingar som ständigt påminner medborgarna i vardagen om deras nationella tillhörighet i en värld av nationer (Billig, 1995: 8). Det kan handla om att visa pass, betala skatt eller beskriva något som ”svenskt”. Även små nationella markörer såsom en hissad flagga eller mynt och sedeltryck med framstående ”svenska” personligheter bidrar till att konstant bekräfta en nationell identitet. Billig kallar detta för *banal nationalism* vilket bidrar till att vidga förståelsen av vad nationalism kan tänkas vara. Det innefattar inte endast aktiva och högst medvetna diskursiva praktiker utan även oreflekterade och automatiserade sådana. Den banala nationalismen tenderar dock att passera obemärkt förbi då den inte förknippas med vad som i dominerande diskurser förstås som nationalism. I offentlig media och sociala vetenskaper tenderar nationalism att framställas som något farligt emotionellt eller irrationellt som förknippas med högerextremism eller upproriska handlingar (Billig, 1995). Det finns alltså en benägenhet att uppfatta nationalism som ett problem bortom - snarare än djupt inbäddat i - föreställningen om en värld av nationer (Ibid.:39). Denna snäva användning av begreppet nationalism är enligt Billig missledande då den alltid lokaliserar nationalismen i periferin: någon annanstans, inte hos ”oss” (Ibid.:5).

Since the nationalism which routinely reproduces the world of nations is theoretically ignored, and nationalism is seen as a condition of 'others'.

Nationalism as a condition is projected on to others: ours is overlooked, forgotten, even theoretically denied. (Billig, 1995:17).

Nationalismen projiceras med andra ord på Andra vilket medför att den *banala nationalismen* maskeras eller ”glöms bort” trots att det är genom det ständiga uppreandet av dessa vardagliga praktiker som nationens grund och gränser upprätthålls (Billig, 1995:38). Vidare poängterar Billig att skapandet av nationer och nationella identiteter är beroende av en växelverkan mellan just kollektiv glömska och ett kollektivt minne. Detta är oundvikligen selektiva processer där nationalismen opererar för att få ”folket” att minnas *vissa* saker medan annat faller i glömska. En nation är beroende av att forma ett kollektivt minne som får medborgarna att känna att de delar en beaktansvärd historia och ett uråldrigt förflutet samtidigt som de måste ”glömma” att nationen faktiskt inte alls är särskilt gammal (Billig, 1995). På grundval av detta menar jag att analysen i denna uppsats ska riktas mot de många små och oreflekterade ordval och konnotationer som förekommer i skapandet av ”Sverige”

och ”svenskheter” i debatten om gettopaketet. Dessutom är det relevant att undersöka hur samspelet mellan kollektivt minne och kollektiv glömska verkar i materialet för att reproducera den föreställda gemenskapen.

2.4 Medborgarskap (ande)

Idén om medborgarskap har likt nationalismen vuxit fram inom ramarna för en nationalstatlig idévärld och samhällsordning. Detta betyder att medborgarskapets innebörd och räckvidd definieras utifrån den nationella gemenskapen och dess grundläggande regler för inkludering och exkludering. En stor del av tidigare forskning rörande medborgarskap har fokuserat på medborgarskapet som en *formell* status som ges vid ett specifikt tillfälle och inbegriper vissa formella rättigheter och skyldigheter (Gustafsson, 2016). I denna uppsats närmar jag mig medborgarskapet från ett annat perspektiv som går *utöver* betoningen på medborgarskap som en formell status. Med denna studie vill jag likt statsvetaren Sofie Gustafsson belysa medborgarskapet som en ständigt pågående process av identitetsskapande (2016:25). Bridget Andersons teori bygger bidrar med förståelse för hur denna sociala process går till.

2.5 Värdegemenskaper

Bridget Anderson (2013) skriver i boken *Us and them? : the dangerous politics of immigration control* om moderna stater i termer av *värdegemenskaper*. Dessa sammanfaller inte sällan med nationer men med begreppet värdegemenskaper illustrerar Anderson att medborgarskapet inte endast rör sig om en legal status utan även handlar om värdighet och anseende (2013:4). Att få ett *formellt* medborgarskap i en nation är inte detsamma som att inkluderas i värdegemenskapen:

Modern states portray themselves not as arbitrary collections of people hung together by a common legal status but as a community of value, composed of people who share common ideals and (exemplary) patterns of behaviour

expressed through ethnicity, religion, culture, or language—that is, its members have shared values. (Anderson, 2013).

Då medborgarna i en värdegemenskap föreställs dela samma värden och värderingar förutsätter ett medlemskap att medborgarna införlivar ”rätt” värden och värderingar samt ”lämpliga” beteenden (2013:4, 178). Enligt denna logik har den ”goda” medborgaren rättigheter och ett värde eftersom den har ”rätt” värden medan den ”misslyckade” medborgaren varken har rättigheter eller ett värde eftersom den inte delar samma värden (Anderson, 2013). Vem som inkluderas blir avhängigt vilka underliggande normer, värden och ideal som en enskild värdegemenskap, i en viss historisk och social kontext, vilar på. I ovannämnda bok diskuterar Anderson medborgarskapet i relation till migration och migrationspolitik i Storbritannien som hon menar skapar olika kategorier av medborgare: ”goda (toleranta) medborgare”, ”tolererade medborgare”, ”misslyckade medborgare” och ”icke-medborgare”. En värdegemenskap definieras dels av sin utsida ”icke-medborgare” men också från insidan av ”misslyckade” medborgare. De kan läsas som interna respektive externa Andra som fyller en viktig, till och med nödvändig, funktion i skapandet av en värdegemenskap (Anderson, 2013). Diskursteorin gör gällande att varje definition av ett ”vi” i samma slag upprättar ett ”dom”. I likhet med detta poängterar Anderson att definierandet av den ”goda (toleranta)” medborgaren förutsätter den ”misslyckade” och/eller ”icke-medborgaren”. Dessa kategorier menar jag med diskursteoretiska begrepp kan definieras som värdegemenskapens konstituerande utsida.

Enligt Anderson betraktas den ”goda (toleranta)” medborgaren utifrån rådande ideal som laglydig, hårt arbetande och självförsörjande. Den ”tolererade” medborgaren lever upp till *vissa*, men inte alla, av dessa krav. Den ”misslyckade” medborgaren har ett *formellt* medborgarskap men anses utifrån rådande normer och ideal ha bevisat sig själv ovärdig eller oförtjänt av ett medlemskap i värdegemenskapen. Det kan röra sig om socialbidragstagare, arbetslösa, kriminella, sjuka mfl. Den fjärde och sista kategorin, ”icke-medborgare”, utgörs främst av olika grupper av migranter såsom flyktingar, papperslösa invandrare och asylsökande (Anderson, 2013: 3-4). Anderson hävdar att ”icke-medborgare” och ”misslyckade” medborgare i dominerande diskurser framställs som ett hot mot

värdegemenskapen samtidigt som värdegemenskapen positioneras i behov av ett internt och externt skydd från dessa Andra (Ibid: 4). Den ”misslyckade” medborgaren kan inte bli bortjagad från nationens territorium eller förlora sitt *formella* medborgarskap men kan exkluderas från medborgarskapet på andra sätt genom social, juridisk och ekonomisk bestraffning.

For these people, the promise of formal citizenship is largely reduced to the bare toleration of their presence on state territory. Put like this, and purged of its moral claims, the distinction between some categories of non and failed citizens begins to look more hazy. The community of value is defined from outside by exclusion, and from inside by failure, but the excluded also fail, and the failed are also excluded (Anderson, 2013:4).

De som definieras som ”misslyckade” medborgare och ”icke-medborgare” positioneras båda två utanför värdegemenskapen vilket innebär att de sociala konsekvenserna av att tillskrivas någon av dessa positioner kan påminna om varandra. Detta menar jag belyser varför det är centralt att studera medborgarskapet inte bara som en *formell* status, som ges vid ett visst tillfälle, utan som en alltjämt pågående social konstruktion. En viktig aspekt av Andersons teori är att gränsdragningen är oundviklig för värdegemenskapens existens. En annan är att gränserna mellan de olika kategorierna av medborgare inte är en gång för alla givna, utan de förhandlas sinsemellan konstant. Detta menar jag kan översättas till diskursteorin och då beskrivas som att det förs en ständig *diskursiv kamp* om var gränserna för medborgarskapets innanför och utanför ska dras. Eftersom vissa personer ses som inkluderade medan andra ses som exkluderade handlar gränsdragningen i allra högsta grad om makt och maktrelationer. I denna uppsats uppfattas inte medborgarskapet som en gång för alla giltigt eller stabilt utan det (om)formas ständigt i samspel mellan människor och deras omgivning.

Anderson diskuterar som sagt medborgarskapet i relation till migration och migrationspolitik i Storbritannien. Migranter menar hon utmanar liberala demokratier och dess principer om jämlikhet, frihet och mänskliga rättigheter. De konkurrerar inte bara om de privilegier som kommer med ett medborgarskap utan de påvisar även dess villkorliga och bräckliga grund.

Närvaron av de Andra avslöjar flyktigheten hos kategorier som tas för givna eller uppfattas som stabila, inklusive medborgarskapet självt. Enligt Anderson är medborgarskapet inte ens för de som (för tillfället) definieras som ”goda” medborgare en given eller säkrad rättighet. Detta leder fram till Andersons huvudargument: migrationskontroller handlar inte bara om ”dom” utan fundamentalt om ”oss” själva:

The exclusion of migrants helps define the privileges and the limitations of citizenship, and close attention to the border (physical and metaphorical) reveals much about how we make sense of ourselves (Anderson, 2013:2).

Denna ingång menar jag är angelägen även i denna uppsats som analyserar en debatt som knyter an till migrationspolitiska frågor. Hur kategorierna ”misslyckade” medborgare och ”icke- medborgare” definieras i materialet avslöjar hur ”vi:et” det vill säga ”svenskheten” ser på sig själv.

2.6 Medborgarskap: från rättigheter till skyldigheter

Wendy Brown (2015) skriver i *Undoing the demos: neoliberalism's stealth revolution* om en marknadslogik som utvidgat sig till samhällets alla institutioner och socialt liv med följden att handlingsmönster omvärderas och tar nya riktningar (Brown, 2015). Detta har bland annat inneburit att staten tagit ett kliv tillbaka och gått från att i huvudsak ”skydda” medborgarna på en oreglerad marknad till att i första hand se till att medborgarna tillgodoser marknaden (Dahlstedt, 2015). Lena Martinsson (2016) menar att medborgarna innanför dessa ramar styrs till att se på sig själva som rationella entreprenörer som är: *“free subjects who rationally deliberates about alternative courses of action, makes choices, and bears responsibility for the consequences of these choices.”* (Martinsson et.al, 2016: 43). Detta system tenderar att få diskriminerande effekter om o(jäm)lika förutsättningar grundade i såväl den europeiska samtidshistorien som Europas koloniala förflutna osynliggörs (Martinsson et. al, 2016:50-51, De los Reyes, 2006:28 mfl.). Denna nya logik har även lett till att medborgarskapet successivt stöps om från att tidigare ha lyft fram medborgarnas rättigheter till att i allt högre utsträckning betona deras skyldigheter (Dahlstedt, 2015, Schierup et al., 2006). Om det tidigare talades om medborgarnas rätt till arbete, trygga anställningsförhållanden, skäliga löner och en god

arbetsmiljö har det gradvis gått över i *arbetsplikt*. Det talas även om *utbildningsplikt* och *språkplikt*. Det har beskrivits som en övergång från *welfare* to *workfare* eller från välfärdslinjen till arbetslinjen (Ibid.). Sociologerna Carl-Ulrik Schierup, Alexandra Ålund och Lisa Kings (2014) hävdar att detta även har omvandlat synen på marginalisering. Det som kan beskrivas som ett institutionellt och strukturellt perspektiv på marginalisering har ersatts av en individualisering av problem och lösningar. Exempelvis föreställs arbetslösa vara i behov av åtgärder och inte arbetsmarknaden. Dahlstedt (2009) menar att det är mot denna bakgrund idén om det ”aktiva medborgarskapet” har växt fram. Medborgarna ska styras från ett ”passivt” välfärdsberoende till ”aktiv” sysselsättning och för att lyckas med denna aktivering görs en rad interventioner för att förbättra de arbetslösas ”anställningsbarhet” (Dahlstedt, 2015). Eftersom medborgarskap är intimt sammankopplat med nationell tillhörighet har detta formande av ”anställningsbara” individer till stor del handlat om att anamma ”svenska” värderingar (Dahlstedt, Neergaard, 2019:130).

2.6 Sammanfattning av teori

Den allra mest grundläggande utgångspunkten i denna uppsats är att jag likt Benedict Anderson (1996) framhåller nationer som ”föreställda gemenskaper”. Dessa är inte några ”naturliga” eller stabila sammanslutningar utan sociala eller diskursiva konstruktioner. Denna grundhållning menar jag rimmar väl med Chantal Mouffe (2008) och diskursteorin som uppmanar till att undersöka bestämda sätt att tänka kring medborgare, deras relation till varandra och samhället. Genom att granska objektiva fält eller rådande ”sanningar” i materialet kan maktens struktur åskådliggöras och därmed bli möjlig att förändra. Michael Billig (1995) framhåller på liknande sätt att det finns stora områden för tänkandet kring nationer och nationalism som ”glömts bort”. Med begreppet *banal nationalism* vill han vidga förståelsen av nationalism till att inbegripa mer än endast extrema praktiker. I likhet med detta vill jag med denna uppsats belysa en mer vardaglig nationalism där skapandet av ”Sverige” och ”svenskhets” görs med specifika ordval och konnotationer i publicerade artiklar. Dessa handlingar betraktar jag inte (nödvändigtvis) som några högst medvetna nationalistiska handlingar utan de kan i likhet med Billigs resonemang förstås som del av en oreflekterad

diskursiv praktik. Men grundhållningen i denna uppsats är likväl att också dessa praktiker bidrar till att (om)förhandla nationen Sverige och en svensk nationell identitet.

Därtill bidrar Bridget Andersons (2013) teoribygge med förståelse för hur nationer eller *värdegemenskaper* (om)skapas med utgångspunkt i en diskursiv kamp mellan olika kategorier av medborgare. Dessa kategorier menar jag kan användas som konkreta verktyg i en analys. Genom att urskilja hur i synnerhet icke-medborgare och misslyckade medborgare konstrueras i materialet, vem som uppfattas tillhöra vilken kategori, kan jag få kunskap om den svenska värdegemenskapens uppbyggnad. Vilka konstrueras som interna och externa Andra? Vilka definieras som ”goda” medborgare i materialet? Hur har gränsdragningarna förändrats över tid?

Wendy Brown (2015) beskriver hur en marknadslogik utvidgats till samhällets alla institutioner och socialt liv. Detta nyliberala skifte har successivt stöpt om medborgarskapet från att tidigare ha betonat medborgares rättigheter till att alltmera understryka medborgares skyldigheter. Anderson (2013) påpekar i enlighet med detta att den ”goda” medborgaren betraktas som hårt arbetande, laglydig och självförsörjande medan den ”misslyckade” medborgaren utgörs av socialbidragstagare, arbetslösa, kriminella mfl. Detta förstärkta fokus på medborgares skyldigheter medför att den ”misslyckade” medborgarens uteslutning från den nationella gemenskapen tenderar att betraktas som ett resultat av individuella ”misslyckanden” eller ”oansvariga” val istället för ojämlika strukturer.

3. Material och metod

I detta kapitel börjar jag med att redogöra för hur det empiriska materialet samlats in, vilka avvägningar och bedömningar som gjorts för att sedan presentera det slutgiltiga urvalet. Därefter redogör jag för de centrala begrepp som används som verktyg i den konkreta diskursanalysen. Undersökningen fokuserar endast på redaktionellt material som publicerats i huvudsak dags- och kvällstidningar samt nättidningar. Detta material kan efter närläsning bidra till en ökad förståelse för vilka diskursiva konstruktioner som förmedlas i samhället gällande dessa politiska förslag och hur de ramar in för den breda allmänheten. Den inramning som görs av förslagen kan bland annat bestå av hur problem definieras och av hur förslaget värderas. Medierapporteringens val av källor och hur de ramar in åtgärds paketet säger något om det rådande idéklimatet (Hörnqvist & De los Reyes, 2016: 72, Bryman, 2011: McMullan, 2006). Det säger däremot ingenting om hur samma material nått ut eller för den delen tagits emot av olika människor i samhället. Det är ett viktigt ämne för en annan studie.

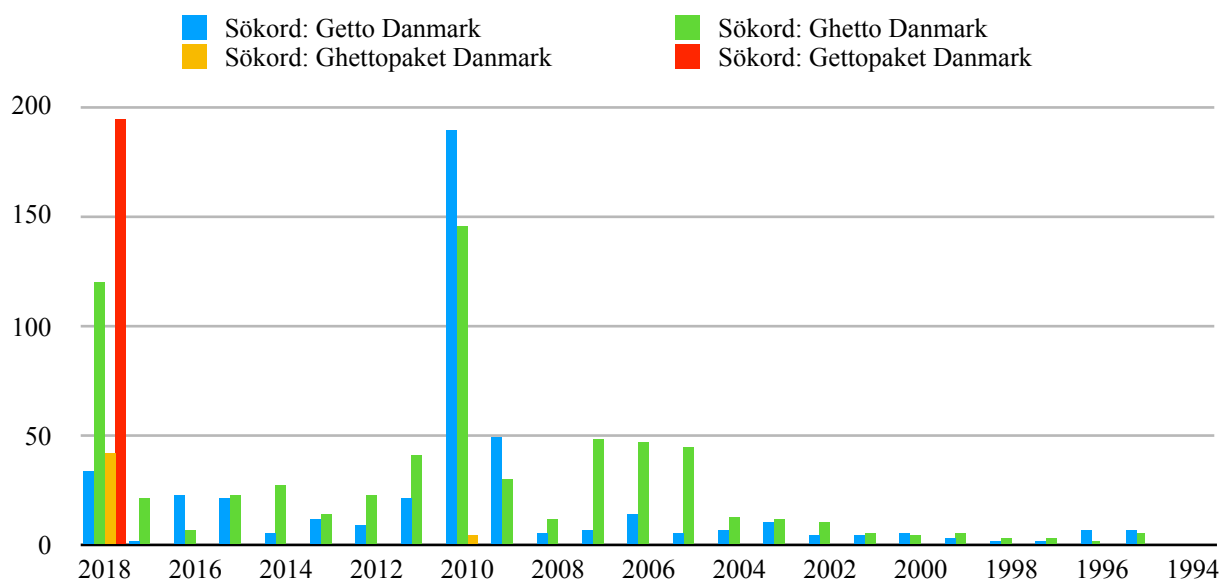
3.1 Mediearkivet och redaktionellt material

Insamlingen av materialet gjordes inledningsvis med hjälp av Mediearkivet, vilket är Nordens största digitala mediearkiv och ägs av Retriever Sverige AB (Mediearkivet, 2019). I mediearkivet går det att söka fritt bland alltifrån dagsaktuella till flera decennier gamla tidningsartiklar. Arkivet uppdateras kontinuerligt och täcker även in medietyperna webb, print, tv och radio. Det är en betaltjänst som bland annat riktar sig till företag, organisationer, universitet och bibliotek (Ibid.). Jag fick tillträde till databasen med mitt studentkonto via Göteborgs Universitetsbiblioteks hemsida.

En sökning i Mediearkivet ger neutrala resultat fritt från algoritmer. De flesta andra stora sökmotorer såsom google styrs av algoritmer idag. Det betyder att sökresultatet i detta arkiv kan ge mig som användare fler perspektiv inom ett ämne och en mer heltäckande bild än om så inte vore fallet. Därutöver består Mediearkivet endast av redaktionellt kontrollerade källor med en ansvarig utgivare som kan ställas till svars för det publicerade innehållet. Sociala medier, bloggar, kommentarsfält etc. ingår alltså inte. Det betyder att materialet tillskrivs en särskild status som kommer med ett ansvar gentemot rådande lagstiftning och regelverk på

området såsom yttrande- tryckfrihetsförordningen, publicitetsregler etc. En sökträff genererar därtill enbart material från källor som *anslutit* sig till arkivet, vilket är alltifrån de stora mediehusen till lokala nischade publikationer (ibid). Dessa begränsningar innebär emellertid att undersökningen gjorts på *en stor del av*, men inte allt, material som givits ut i Sverige rörande de danska åtgärdspaketen under respektive år. Diskussionerna gällande dessa politiska åtgärdspaket pågår givetvis även i andra typer av medier men jag har avgränsat denna uppsats till redaktionellt material. Andra material vore också intressanta och relevanta att studera men det faller utanför ramarna för denna uppsats.

Det förslag som presenterades år 2018 var det sjätte gettopaketet i Danmark sedan år 1994. Jag noterade tidigt att två olika stavningar av begreppet *ghetto* och *getto* används i media. Även *gettopaket* och *ghettopakiet* användes om vartannat. För att garantera att så många artiklar som möjligt kom med utökades sökorden till alla fyra. Den första sökningen i arkivet gjordes alltså med sökorden *Ghetto Danmark*, *Getto Danmark*, *Ghettopakiet Danmark* och *Gettopaket Danmark* och för hela perioden år 1994-2018. Sökningen avgränsades till enbart svenska källor och exkluderade etermedia (tv, radio). Andra länders publiceringar bedömdes inte lika relevanta då syftet med uppsatsen är att undersöka en svensk kontext medan avvägningen att exkludera etermedia (tv, radio) gjordes för att få ett mer hanterligt material. Samtliga sökträffar registrerades för att kunna räkna antalet träffar för varje år och se förändringen över tid. Diagrammet nedan visar resultatet.

I diagrammet utmärker sig år 2010 och år 2018 då valda sökord genererar betydligt fler sökträffar än övriga år. Det är först år 2010 som ”ghettopaket” överhuvudtaget används som begrepp i svensk media. Eftersom båda årtalen sammanfaller med att regeringen i Danmark presenterar två förslag och det finns ett omfattande material att analysera, valde jag att avgränsa undersökningen till just dessa år. Det hade varit relevant att titta på fler, om inte alla år, men också det går utanför ramarna för denna uppsats. Värt att notera är att det även år 2013 presenterades ett gettopaket som i jämförelse med år 2010 och år 2018 knappt uppmärksammas i svensk media. Utan att gå in i detalj på varför är en möjlig anledning att gettopaketet presenterades i maj år 2013. Samma månad startade kravallerna i Husby och spred sig sedan till övriga Sverige. Dessa händelser orsakade ett stort mediauppbåd såväl nationellt som internationellt (Hörnqvist, De los Reyes: 2016:15) och andra nyheter kan tänkas ha hamnat i skymundan. Ett annat rimligt antagande är att de förslag som presenterades år 2010 och år 2018 var mer genomgripande och innehöll fler kontroversiella punkter än övriga förslag och därför väckte större uppseende i Sverige. År 2010 och år 2018 sammanfaller även med valår i Sverige då intresset för politiska förslag generellt sett är högre.

3.2 Om tidsintervallet

Det tidsintervall som denna uppsats avgränsas till, år 2010- 2018, har präglats av stora och komplexa samhällsförändringar som kan ha påverkat diskurserna kring nationell identitet och medborgarskap. Globaliseringen har i takt med en snabb och svåröverskådlig teknologisk utveckling fortsatt att förändra det sociala och politiska landskapet i grunden. Åren har präglats av sviterna från finanskrisen år 2008, högerpopulistiska partiers valframgångar i Europa, en neoliberal välfärdspolitisk omorientering och historiskt många människor på flykt i världen. Det medförde att många fler personer sökte asyl i Sverige med en topp år 2015 i samband med att konflikten i Syrien och andra konflikter eskalerade. Året därpå gick Sverige från att ha EU:s mest generösa asyltagstiftning till EU:s miniminivå (Migrationsverket, 2018). År 2010 kom Sverigedemokraterna, ett politiskt parti med rötter i nazism och fascism för första gången in i Sveriges riksdag på 5,7 % (Martinsson et al. 2016:137, Schierup & Ålund, 2011:57). De har vunnit allt fler röster och år 2018 blev de Sveriges tredje största riksdagsparti på 17,53 % (Valmyndigheten, 2018). Sverigedemokraterna driver en

nationalistisk och migrationskritisk politik och har bidragit till att dessa frågor aktualiserats och fått betydligt större utrymme i media samt att migrationspolitiken blivit en stridsfråga mellan olika politiska partier i Sverige. De etablerade partierna har under denna tidsperiod organiserat sig så att Sverigedemokraterna ska hållas utanför regeringsmakten, men många av partiets idéer har fått stöd och i viss mån införlivats i riksdagen ändå (Schierup & Ålund, 2011:57-58, Dahlstedt & Neergaard, 2019:132). Sverigedemokraterna framhåller Danmark som ett föregångsland när det kommer till migrationspolitiska frågor. Därtill har lag och ordning blivit ett ämne som de senaste åren ofta toppat medierapporteringen i Sverige (Sveriges Radio, 2018). Sammantaget är det en relevant tidsperiod att undersöka utifrån uppsatsens syfte och frågeställningar.

3.3 Slutgiltigt urval

I den andra sökningen i Mediarkivet användes samma sökord och kriterier men avgränsades till år 2010 och år 2018. Det betyder att samtliga källor med sökorden nämnt i sig kom med i sökresultaten. Det är här på sin plats att säga något om valda sökord. Orden medborgarskap och nationell identitet används inte som sökord trots att det är just det uppsatsen har för avsikt att undersöka. Det kan vid första anblick tyckas motsägelsefullt men beror på att dessa ord sällan uttryckligen används men likväl behandlas underförstått i texterna. Det finns även med all säkerhet fler artiklar som är relevanta för uppsatsämnet men som inte har med något av sökorden. Min bedömning är dock att valda sökord med tillhörande träffar resulterade i ett fullgott material för denna uppsats. Med det sagt gör uppsatsen inte anspråk på att ge en heltäckande bild av hur media skrivit om gettopaketet under dessa två år utan baseras på ett visst urval.

Materialinsamlingen gjordes 4e mars 2019. Totalt blev det 339 sökträffar år 2010 och 390 träffar år 2018. Jag har därefter gallrat materialet utifrån tre kriterier. Det första kriteriet gäller *dubletter*. Med dubletter menas att samma artikel är publicerad i flera olika tidningar. Även om artiklarna inte alltid är helt identiska citerar de ofta samma pressmeddelande, vilket innebär att vissa formuleringar återkommer frekvent. Dessa dubletter har raderats. Det andra kriteriet gäller artiklar som innehåller sökorden men som trots det *inte behandlar*

undersökningsområdet. Dessa har också raderats. Det tredje kriteriet är grundat på om artiklarna i grova drag behandlar förslagen som huvudämne, om förslagen behandlas men inte som det centrala eller om *förslagen bara nämns i förbigående utan att relatera till uppsatsämnet*. De sistnämnda har raderats. Det slutgiltiga urvalet som uppsatsens analys grundar sig på är 34 artiklar från år 2010 och 62 artiklar från år 2018. Materialet innefattar alltifrån debattartiklar, krönikor, ledarsidor, reportage och nyhetsartiklar. Majoriteten av artiklarna är publicerade i etablerade dags- och kvällstidningar, lokaltidningar och nättidningar. Det finns även ett antal artiklar som är publicerade i mer nischade tidskrifter, tidningar långt ut till vänster och vad som benämns alternativ media. Dessa separeras inte från övriga artiklar i analysdelen. Se bilaga 1 för fullständig artikelförteckning. Artiklarna har lästs som de såg ut i original (pdf-format) och sparats ner i mappar på datorn.

3.4 Diskursanalys

När det kommer till diskursanalys går det inte att separera teori och metod från varandra. För att diskursanalysen ska vara en relevant metod behöver teorins grundläggande filosofiska premisser accepteras (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Dessa har redogjorts för i teorikapitlet. I övrigt ger diskursteorin inte några generella råd till hur en konkret diskursanalys ska gå till då den i grund och botten motsätter sig sådana förbestämda mallar till kunskap. Varje forskare bör istället utgå från den enskilda studien och anpassa sitt tillvägagångssätt efter specifika frågeställningar, empiriskt material och kontext (Egan & Gunnarsson, 2011: 28). Det som utmärker diskursanalysen är ett intresse för att studera språket.

Att studera diskurser och sociala konstruktioner innebär //...// att fundera över det som sägs, hur det sägs och hur det annars skulle ha kunnat sägas. Diskurser är talordningar och logiker som bestämmer gränserna för vad som är socialt och kulturellt accepterat som 'sant', ' trovärdigt', 'förnuftigt', 'gott', med mera. Diskursens gränser eller bopålar visar därmed också vad som inte är möjligt att säga i ett visst sammanhang (Börjesson, 2003:21).

I denna uppsats ska som sagt diskursanalysen göras på ett material bestående av olika sorters publicerade texter. Det innebär att de diskursiva processer som kartläggs i denna uppsats begränsas till språkliga yttranden i form av text. De *tecken* som identifieras är i första hand ord och företeelser som sätts i förbindelse med andra ord. Detta utesluter inte det faktum att konstruktionen av nationell identitet och medborgarskap också sker i en mängd andra diskursiva praktiker men de undersöks inte i denna uppsats. Diskursteorin innehåller även en hel begreppsapparat som kan användas som verktyg i en konkret diskursanalys. Nedan redogör jag för de begrepp som är centrala i denna uppsats.

Diskursteorin saknar ett samlingsbegrepp för de diskurser som kämpar om fixering av betydelse inom samma fält. Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips föreslår därför användningen av Norman Faircloughs begrepp *diskursordning* (2000:134-136). En diskursordning benämner ett avgränsat antal diskurser som opererar inom samma sociala område. De verkar genom motstånd och konflikt med varandra men också genom samsyn och kulturella överenskommelser (Ibid: 65). Då Fairclough tillhör en annan teoretisk inriktning - kritisk diskursanalys - vill jag förtydliga att jag endast lånar begreppet, men fyller det med innehåll utifrån diskursteoriens förståelseramar. Den aktuella diskursordningen i denna uppsats är debatten om gettopaketen i svensk media, år 2010 respektive år 2018.

Att lokalisera *knuttecken* är ett sätt att identifiera en diskurs i ett material. Diskurser etableras genom att betydelse utkristalliserar kring några *knuttecken*, vilket är privilegierade tecken i en viss diskurs. I grova drag kan man säga att *nodalpunkter* organiserar diskurser, *mästersignifikanter* organiserar identiteter och *myter* organiserar ett socialt rum (Ibid.). Exempel på var och en av dessa i mitt material är nodalpunkten ”folket”, mästersignifikanten ”svensk” och myten ”Sverige”. Det som utmärker dessa knuttecken är att de är ”tomma”. Med det menas att de inte säger någonting i sig själva utan ges betydelse först när de sätts i förbindelse med andra betydelsebärande tecken via så kallade *ekvivalenskedjor* eller *ekvivalensrelationer* (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 57-58, Laclau & Mouffe, 2008: 112, 164). Dessa ekvivalenskedjor uttrycks genom artikulationer och kan exempelvis bestå av ett antal adjektiv som beskriver knuttecknet.

Knuttecken etableras alltid relationellt, i förhållande till något de inte är, men de är aldrig helt stabila eller ensamrådande (Laclau & Mouffe, 2008: 159, 169). Olika diskurser kämpar

ständigt om att fylla dem med olika innehåll. Därför kallas de även *flytande signifikanter* (Laclau & Mouffe, 2008: 169, Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 58). När en diskurs vinner företräde framför andra inom ett visst fält kallas det för en *dominerande diskurs* och tillståndet när det råder tillfällig enighet kallas för *hegemoni*. De uppfattningar om samhällseliga relationer, förhållanden och identiteter som uppfattas självklara eller överhuvudtaget inte ifrågasätts (för tillfället) kallas *objektiva* medan de uppfattningar som det istället råder öppen strid om kallas *politiska*. I en diskursanalys är en nyckelstrategi att kartlägga dessa gränslinjer i ett visst material: vad anses självklart och vad sätts ifråga? Vad råder det öppen strid om och vad tas för givet? En annan viktig uppgift är att blottlägga vad den identifierade diskursen utesluter vilket kan säga något om dess sociala konsekvenser (Ibid.).

När det rör sig om det politiska fältet är konflikten, eller *agonismen*, central (se teorikapitlet för en mer ingående förklaring av detta begrepp). Eftersom flera verklighetsuppfattningar öppet konkurrerar med varandra inom detta fält är det lättare att föreställa sig förändring än om det vore objektiv konsensus (Laclau & Mouffe, 2008: 192). En *hegemonisk intervention* är en diskursiv handling som försöker utjämna konflikterna inom ett politiskt fält och göra en viss betydelsefixering eller tillslutning naturlig. Motsatsen till denna handling är *dekonstruktion*, vilket är diskursanalysens syfte. Denna praktik visar istället att en hegemonisk intervention är *kontingent*, möjlig men inte förutbestämd, och att elementen kunde knutits ihop på andra sätt. Diskursanalysen syftar alltså till att *dekonstruera* eller destabilisera de bestämningar som människor tar för givet eller uppfattar som ”naturliga” (Laclau & Mouffe, 2008: 166, 260, Winther Jørgensen & Phillips, 2000:55). De teoretiska begrepp som här presenterats har som sagt använts som arbetsredskap i min analys av materialet. Men i analysdelen (kapitel 5-7) har jag valt att skriva fram dessa teoretiska begrepp mer sällan för att texten inte ska bli ”teknisk” utan mer läsvänlig.

Sammanfattningsvis har jag identifierat diskurser i materialet genom att identifiera ekvivalenskedjor som utgår från särskilda knutpunkter. Dessa diskurser har sedan placerats in i en viss diskursordning: debatten om gettopaketet. Vidare har jag analyserat hur diskursordningen har förändrats över tid genom att jämföra hur diskurserna artikuleras år 2010 med hur de artikuleras år 2018. Ett problem inom diskursteorin är att det inte finns

något givet svar på var en diskurs börjar och var en annan tar vid (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:136). Därför är det inte självklart hur man avgränsar en diskursordning och de diskurser som ingår i den. Jag har valt att förhålla mig till detta inneboende ”problem” eller kunskapens villkor genom att försöka vara tydlig med mina avgränsningar och vara öppen med att de hade kunnat göras på andra sätt. Les Back (2007) insisterar på liknande sätt att varje redogörelse alltid är ofullständig (Back, 2007:24). Alla försök att på ett eller annat sätt skapa en fixerad form av den komplexa och skiftande verkligheten är alltid tillfälliga. Och alla försök att formulera en stabil och fullständig representation, eller en slutgiltig ”sanning”, är alltid en förenkling (Back, 2007:24). Det faktum att vi inte kan nå någon *absolut* sanning betyder däremot inte att vi inte kan uttrycka något ”sant” över huvud taget. Men den tar alltid sin utgångspunkt i en subjektiv position (Winther, Phillips, 2000).

3.5 Reflexivitet och etik

De teoretiska utgångspunkterna som denna uppsats vilar på innebär att forskarjaget lika lite som alla andra har tillgång till en privilegierad position utanför de diskursiva struktureringarna (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 56). Att göra en diskursanalys bör snarare förstås som ett sätt att *försöka* ställa sig utanför de diskursiva processer jag har för avsikt att analysera. Mot den teoretiska bakgrund är även denna uppsats, liksom artiklarna som studeras, en diskursiv konstruktion, en *version* bland många andra, som är med i den eviga kampen om att definiera världen (Ibid.: 56-57, 28-30). Det faktum att jag själv formas av och bidrar till att forma de diskursiva processer jag har för avsikt att studera är ett villkor som inte är möjligt att överskrida. Men det gör det väsentligt att vara öppen och reflektera kring hur jag tar mig an materialet, hur jag väljer att skriva fram den/det jag studerar och vilka konsekvenser det kan få för resultatet. Därför vill jag med detta avsnitt tydliggöra min egen position, vilka ingångar jag har i denna studie och hur jag förhåller mig till uppsatsämnet.

3.6 Forskarjaget

Det är inte ovanligt att diskursanalyser görs i ett ämne som forskarjaget av olika anledningar känner starkt för och som denne mer eller mindre själv har en aktiv del i. Så är också fallet i

den här uppsatsen. Jag är född och uppvuxen i Sverige, har ett svenskt medborgarskap, identifierar mig (bland annat!) som svensk och blir sällan ifrågasatt i den så kallade värdegemenskapen. Men jag har även många närstående i mitt liv som inte alls har en lika självklar position i "svenskheten". Jag har studerat flera år på universitet i Sverige, har en kandidatexamen i Samhällsplanering vid Stockholms Universitet och skriver denna uppsats inom ramarna för masterprogrammet Kultur och Demokrati vid Göteborgs Universitet. All forskning drivs av ett kunskapsintresse som guidar vilka frågor som ställs, vad som anses relevant att ta med och är på så sätt aldrig neutral. Jag har valt detta uppsatsämne utifrån ett intresse för språk och normbildning. När dominerande diskurser materialiseras i statliga institutioner, offentliga myndigheter och små vardagliga ting får de uppenbara sociala konsekvenser. I denna uppsats vill jag mer specifikt undersöka hur nationell identitet och medborgarskap diskursivt konstrueras, i en viss tid på en viss plats, vilket får reella effekter för människors liv. Om man drar det till sin spets är dessa diskursiva konstruktioner eller betydelsefixeringar på många sätt livsavgörande då de har konsekvenser för hur människor kan leva sina liv och vilka rättigheter de har inför lagen. De reglerar vilka som inkluderas i "vi:et" och inte samt vilka människor som omfattas av statens sociala skyddsnät och inte. Även min förförståelse påverkar hur denna uppsats utformas och i sin tur vilken kunskap som produceras. En ingång i denna studie är min upplevelse att det sker snabbare förändringar än vanligt på detta område vilket gör det till ett viktigt område för analys.

3.7 Ansvar och etik

Det finns både möjligheter och problem med att studera ett laddat ämne som präglas av starka uppfattningar och en många gånger polemisk debatt. Dessutom väcker politiska förslag som rör migration, nationell identitet och medborgarskap inte sällan starka känslor av ilska, frustration, oro och sorg. Det faktum att ämnet för denna studie är laddat kan vara en viktig drivkraft men även peka på ett brådskande behov av en fördjupad samhällsanalys på området (Jones et. al., 2017:143-144). Men det ställer också forskarjaget inför särskilda utmaningar. Tine Davids (2014) reflekterar exempelvis i *Trying to be a vulnerable observer: Matters of agency, solidarity and hospitality in feminist ethnography* över sin studie om konservativa kvinnliga politiker i Mexiko och varnar för frestelsen att själv fastna i polemiska analyser och en ensidig kritik i synnerhet i mötet med personer som forskaren inte delar uppfattningar eller

teoretiska ställningstaganden med. Även Anna Sofia Lundgren (2013) beskriver i artikeln *Doing age: methodological reflections on interviewing* efter att ha studerat sina egna intervjusituationer och transkriberingar att hon tenderade att behandla sina informanter på olika sätt beroende på om de delade hennes synsätt eller inte. Hon skriver

However, it soon became clear to me that I did not put the same pressure on everyone but placed more pressure on the ones with whom I did not agree. I noticed that I tended to accept stories in which the interviewees presented reflexive narratives and subjectivities, while I questioned the ones who did not. In this way, I took part – as does every researcher – in the same hegemonic struggle as did the informants (Lundgren, 2013: 678).

Lundgren diskuterar förvisso en annan kvalitativ metod och ett annat material men jag vill hävda att hennes resonemang är viktigt att uppmärksamma även i en studie som denna. Diskursanalysen i denna uppsats görs visserligen på redan färdigskrivna och publicerade artiklar, men det finns fortfarande en risk att vissa uppfattningar ges större utrymme och ifrågasätts i mindre grad medan andra ges mindre utrymme eller utmanas i högre grad. På liknande sätt finns det en risk att somliga resonemang som förs i artiklarna tolkas mer välvilligt än andra. Les Back (2007) betonar därför i boken *The art of listening* vikten av att som forskare inta ett slags 'aktivt' lyssnande som handlar om att tillmötesgå "verkligheten" utan att reducera den sociala existensens komplexa och skiftande natur till karikatyrer eller stereotyper. Om inte det görs menar Back att även vetenskapliga studier riskerar att resultera i 'good news stories' inom vilka allt som uppfattas komplicerat, motsägelsefullt eller potentiellt skadligt för forskarens egen övertygelse filtreras bort (Back, 2007:155). Detta skulle kunna beskrivas som själva antitesen till en etisk position och riskerar att förstärka en redan polemisk och polariserande debatt. Eller för att använda sig av Mouffes begrepp: förstärka antagonism, en vän/fiende-relation, snarare än agonism där andra erkänns som legitima meningsmotståndare. I analysprocessen har jag medvetet försökt motverka detta och behandla olika uppfattningar och föreställningar om nationell identitet och medborgarskap på ett nyanserat sätt. En strategi har varit att röra mig mellan olika uppfattningar av materialet, utmana mina egna och andras föreställningar och ompröva tolkningar (Alvesson, 2002). Däremot när det gäller försvaret av grundläggande demokratiska principer och värden anser

jag det vara mitt och allas vårt gemensamma ansvar att konstant ifrågasätta och kritisera när dessa uppenbart hotas. Att balansera detta på ett tjänligt sätt har många gånger varit en svår uppgift i denna uppsats.

3.8 Offentligt material

Eftersom alla artiklar är publicerade och har en ansvarig utgivare har jag gjort bedömningen att det är ett offentligt material som kan användas utan krav på informerat samtycke (Vetenskapsrådet, 1990). Däremot anser jag det viktigt att förtydliga mitt eget tolkningsföretade. Analysen av olika personers uttalanden (beskrivningar, uppfattningar och resonemang) i artiklarna rörande de två politiska åtgärdspaketerna är avhängig mina egna tolkningar och förståelse. Jag har valt att citera de utsagor som jag menar är talande för en viss diskurs eller på annat sätt är avgörande för min analys. Dels för att hålla isär vad som är textförfattarens egna ord och vad som är min egen tolkning av dessa ord, dels för att ge läsaren en möjlighet att bilda sig en egen uppfattning om mina tolkningars giltighet. Men faktum kvarstår att även valet av dessa citat framför andra är en del av en selektiv process som är min egen. Däremot är de formade av vilka diskurser som finns tillgängliga och uppfattas giltiga i detta specifika sociala och historiska sammanhang. I vissa artiklar är det svårt att avgöra om det är skribentens egna sammankopplingar som skrivs fram eller om denne bara återger vad som redan sagts eller skrivits i danska tidningar. Eftersom diskurser alltid är intimt sammanflätade med andra diskurser (vad som sägs här möjliggörs/begränsas av vad som sagts tidigare och på andra platser) har jag valt att inte göra skillnad på detta i min analys så länge det är samma bild av verkligheten som accepteras och reproduceras i artiklarna. Om så inte är fallet framgår det tydligt i texten. Nyhetsartiklar och reportage citerar många gånger ”allmänheten” eller personer med en särskild titel eller position i samhället utan att dessa uttalanden egentligen alls kommenteras eller resoneras kring, men citaten är ändå centrala delar av rapporteringen/innehållet. I några fall har jag valt att ha med dessa i analysdelen då även de formar debatten om gettopaketet och bidrar till att synliggöra övergripande diskursiva mönster i materialet. Det framgår tydligt i den löpande texten när ett citat inte är artikelförfattarens egna ord.

Användandet av *kursiv stil* i den löpande texten är när jag själv betonar ett ord medan ”*kursiv stil*” innanför ett par citationstecken är när ett ord eller en mening citeras. Samtliga artiklar som analyseras i uppsatsen har fått ett eget artikelnummer och det är detta nummer som skrivs fram i texten. Min förhoppning är att det ska göra texten mer lättläst men även rikta bort fokus från att ställa enskilda personer till svars för specifika uttalanden. Med denna uppsats vill jag snarare belysa hur dessa uttalanden eller artikulationer är en del av större diskursiva processer som formas av och bidrar till att forma normsystem och sociala strukturer. Dessutom vill jag undersöka hur de har förändrats och omförhandlats över tid. Intill artikelnumret framgår även vilken tidning artikeln är publicerad i då det kan ha betydelse för vilken politisk inriktning som återspeglas. Efter artikelnumret anges även om det är en nyhetsartikel/reportage eller om det är en krönika/debattartikel/ledare. Eftersom texttypen styr såväl innehåll som framställning har de senare markerats med *. Nyhetsartiklar förväntas exempelvis vara mer neutralt skildrade faktatexter medan en debattartikel eller krönika skapar utrymme för att driva en viss politisk ståndpunkt, ta ut svängarna och provocera. Eftersom olika texttyper och olika medier skiljer sig så pass mycket åt är det inte givet att studera dessa om vartannat i en och samma analys. I denna uppsats har jag gjort avvägningen att göra det ändå för att därigenom belysa de *likheter* som påträffas i materialet oavsett text- och/eller medietyp samt åskådliggöra mer övergripande diskursiva mönster.

4. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras ett urval av tidigare forskning som sätter in denna uppsats i ett större vetenskapligt sammanhang och ger en bred översikt över kunskapsläget. Det bedrivs forskning om nationell identitet och medborgarskap inom flera olika samhällsvetenskapliga och humanistiska discipliner vilket innebär att fältet som denna uppsats angränsar till är stort. I denna översikt uppmärksammas studier som knyter an till kulturstudier, sociologi, statsvetenskap, kulturgeografi, kriminologi och socialt arbete. Jag har valt en så pass bred ansats i detta kapitel då jag vill belysa flera olika perspektiv, diskurser och sammanhang som kan haft betydelse för hur dessa debatter ser ut. Uppsatsen har för avsikt att studera diskurser i en specifik svensk kontext men diskursiva processer följer inte några sådana definitiva gränsdragningar. Globalisering, överstatliga samarbeten och högteknologisk utveckling är några av de faktorer som bidrar till att diskurser som återfinns lokalt också formar och formas av diskurser långt borta. Därför anser jag det viktigt att förankra denna uppsats i tidigare forskning som rör specifikt Sverige men *också* utvecklingen i övriga Europa.

4.1 Skapandet av ”svenskhet” och dess konstitutiva utsida

Kulturgeografen Irene Molina (2008) har forskat om hur den privilegierade positionen ”svensk” konstrueras i kontrast till det icke-svenska i såväl media som i vardagliga samtal. I kapitlet ”*Den rasifierade staden*” i boken *Den delade staden. Segregation och etnicitet i stadsbygden* hävdar hon att ”svenskhet” inte sällan skapas i relation till ”invandraren” och/eller ”migranten” som konstrueras som avvikande och icke-svenska. ”Svenskheten” tillskrivs positiva egenskaper såsom trygghet medan de Andra definieras som ett problem eller ett hot mot ”det svenska” (Molina 2008:71-73). Detta medför att många medborgare som både är födda i Sverige och har formella medborgarskap riskerar att inte betraktas som ”svenska” och inte bemöts som fullt ut tillhörande. De betraktas snarare som ett främmande inslag eller som Andra i den svenska samhällsgemenskapen (Molina, 2008, De los Reyes, 2006, Eliassi, 2009 et.). Paulina de los Reyes skriver på liknande sätt i den statliga utredningen *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet* att:

Kategoritänkandet och definitionen av avvikande identiteter eller riskidentiteter har även andra konsekvenser; som skapandet av normalitet kring vissa grupper, värderingar och beteenden. När asylsökande och invandrade tillskrivs en riskidentitet aktiveras därför andra associationer, som bekräftar denna uppdelning mellan ett nationellt ”vi” och de hotfulla ”andra”. (de los Reyes, 2006:16)

Dessa grupper kan även vara föremål för ”positiv” stereotypisering men de görs ändå alltid till *en annan* och/eller *nästan* svensk. Inkluderingen i samhällsgemenskapen handlar om att praktisera det typiskt ”svenska” och förkroppsliga vissa normer för att kunna passera som svensk och de privilegier som kommer med det (De los Reyes, 2006 & Molina 2008). De los Reyes menar att dessa sociala identitetsprocesser är intimt sammanflätade med rasism.

På ett övergripande plan pekar bidragen i denna bok på rasismens centrala betydelse i förståelsen av processer som genom att särskilja, stigmatisera, misstänkliggöra och kriminalisera etniska minoriteter och personer med invandrarbakgrund legitimerar gränsdragningar mellan o(jäm)lika identiteter, rättigheter och tillhörigheter. (de los Reyes red. 2006: 27)

Denna slutsats kan sättas i relation till tidigare forskning som pekat på ett i ögonfallande gap mellan medborgares formella rättigheter och deras reella möjligheter att faktiskt kunna ta del av samma rättigheter i Sverige (Dahlstedt, Rundqvist & Vesterberg 2011:24, Dahlstedt, Neergaard 2019:129). Dessa ojämlikheter kan vara grundade i kön, etnicitet, klass, funktionalitet, ålder, sexualitet etc. När det kommer till forskning som rör specifikt medborgarskap i relation till etnicitet ledde det stora gapet till att sociologerna Aleksandra Ålund och Carl-Ulrik Schierup redan år 1991 i artikeln *Paradoxes of Multiculturalism* började tala om ”*mångkulturalismens paradoxer*” vilket visar att denna kritiska diskussion funnits i snart 30 år i Sverige. Idén om mångkultur menar de har vilat på föreställningar om inneboende ”olikhet” vilket har frammanat särskiljande praktiker (Ålund, Schierup, 1991). Diskriminering på etnisk och kulturell grund yttrar sig i det svenska samhället på strukturell, institutionell och individuell nivå och vidmakthålls genom diskurser om bland annat ”kulturell särart” (De los Reyes, 2006, Dahlstedt, Neergaard 2019:129, Molina 2008).

4.2 Myter om Sverige och vithetens privilegierade position

Sociologerna Lundström och Hübinette (2011) skriver i artikeln *Sweden after the Recent Election: The Double-Binding Power of Swedish Whiteness through the Mourning of the Loss of "Old Sweden" and the Passing of "Good Sweden"* att det reglerande normsystem som gör "svenskheten" exkluderande till stor del är kopplat till *vithetsnormer*. De skriver

In contemporary Sweden, the idea of being white without doubt constitutes the central core and the master signifier of Swedishness and thus of being Swedish, meaning that a Swede is a white person, and a non-white person is not a Swede (Lundström & Hübinette 2011: 44).

Vithetens privilegierade position menar de blir särskilt tydlig när personer som är födda och har levt hela sina liv i Sverige ändå tillskrivs positionen "invandrare" i bland annat nyhetsrapporteringar (Ibid.). Lundström och Hübinette menar att sammankopplingen som görs mellan "svenskhet" och "vithet" upprätthålls oavsett politisk positionering i Sverige och av såväl vita som icke-vita. Det är med andra ord en uppfattning som är normaliserad eller naturaliserad (Ibid: 46). I den offentliga debatten efter valet år 2010 då Sverigedemokraterna för första gången kom in i riksdagen menar de att två svenska självbilder, eller så kallade myter om Sverige, dominerade som båda är starkt sammankopplade med vithet. Dessa blir båda två utmanade och hotade av att fler icke-vita och icke-västerländska har formella medborgarskap i Sverige (Ibid. 43). Den ena självbilden som Lundström och Hübinette tillskriver högernationalistiska och reaktionära krafter sörjer förlusten av ett "gammalt Sverige" föreställt som ett homogent vitt samhälle medan den andra självbilden som de tillskriver mer progressiva rörelser sörjer "det goda Sverige" föreställt som ett anti-rasistiskt och feministiskt land (Ibid. 43). Den förra menar Lundström och Hübinette uttrycker en önskan om att återvända till ett påstått förflutet utan etniska konflikter medan den senare ser den internationella bilden av "det goda Sverige" som hotad (Ibid:49).

Självbilden om "det goda Sverige" etablerades under 1960- 70-talet och framåt då Sverige var en internationellt ledande (västerländsk) röst för avkolonisering, anti-kolonialism och anti-apartheid och nationen gavs erkännande som en av världens mest radikala förespråkare för social rättvisa och jämställdhet. Detta kom att karakterisera Sverige som nation och anti-rasism och jämställdhet blev framträdande komponenter i konstruktionen av myten

”Sverige” (Hörnqvist & De los Reyes (red.) 2016:8). Men denna myt medförde även en föreställning om Sverige som ett färgblint land och rasism gjordes till ett icke-svenskt problem (Lundström & Hübinette 2011:44, Martinsson et. Al 2016, Hörnqvist & de los Reyes (red.), 2016:8). Även denna självbild hävdar Lundström och Hübinette under lång tid har tagit den vita privilegierade positionen för given. De skriver:

It is this double-binding force of both having been at the top of the world as the most progressive and left-liberal country, and of having perceived itself to be the most racially homogeneous and pure population of all white ethnicities, which makes it almost impossible to deconstruct Swedish whiteness and in the end to attack and annihilate it and transform Swedishness into something else within which people of colour will also be accepted and treated as Swedes (Lundström & Hübinette 2011:50).

Dessa två självbilder menar de alltså hämmar möjligheten att dekonstruera myten ”Sverige” eftersom de är tillbakablickande. Efter valet år 2010 ger den ena positioneringen uttryck för vit ”sorg” och den andra för vit ”melankoli” vilka båda två kan gå under slogan ”Ge oss Sverige tillbaka” (Ibid:49).

4.3 Medierapporteringen av ’flyktingkrisen’ år 2014-2016

Anna Triandafyllidou (2017) forskar inom migrationsstudier och redogör i artikeln *A ”Refugee Crisis” Unfolding: ”Real” Events and Their Interpretation in Media and Political Debates* för hur media och politiska debatter rapporterade om migration och asylsökande mellan åren 2014- 2016 runt om i Europa. Samtliga länder som ingår i studien det vill säga Grekland, Italien, Serbien, Kroatien, Slovenien, Australien, Tyskland och Sverige handskades mer eller mindre med vad som i dominerande diskurser kom att definieras som ”flyktingkrisen” (2017:214). Triandafyllidous mer övergripande och jämförande analys visar att det gick att urskilja en röd tråd i de olika ländernas berättelser. Inledningsvis gick det att skönja huvudsakligen två konkurrerande tolkningsramar eller representationer av ”krisen” bland politiska ledare och i medier. Dessa var grundade i traditionella vänster- högerpolitiska positioneringar (Ibid. 214). Vänster-positioneringen lyfte fram moraliskt ansvar, solidaritet,

empati och medmänsklighet samt åberopade en föreställning om gemensamma europeiska värden medan höger-positioneringen talade om hot, risker, osäkerhet och nollsummespel samt förstärkte en bild av ett uppdelat Europa (Ibid. 212-215). Med tiden menar Triandafyllidou att dessa politiska spänningar och meningsskiljaktigheter mynnade ut i en gemensam mobilisering runt en så kallad *rationell* tolkningsram. Båda sidor kunde enas om behovet av att vara rationell, praktisk och kapabel att komma tillrätta med ”nödläget”. Det skiljde sig dock åt mellan länderna *när* denna vändpunkt kom i varje land vilket berodde på specifika geografiska och politiska omständigheter, enskilda länders historia och nationella föreställningar om vilka ”vi” är och vilka ”våra” värderingar är (Ibid. 214). Den rationella diskursen är det som enligt Triandafyllidou tillslut ”löser” det moraliska och politiska dilemmat i Europa och skapar ett nytt diskursivt handlingsutrymme. Triandafyllidou argumenterar att det ”rationella” eller ”förnuftiga” är djupt rotat i västerländska moderna civilisationers idévärld och kunde därmed överskrida traditionella politiska positioneringar och enskilda länders intressen samt lägga grunden till en gemensam europeisk diskurs om krisen (Ibid.:213). De viktigaste elementen i den ”rationella” diskursen är kontroll och ordning: förhindrandet av att saker går överstyr eller bortom kontroll och återinförandet av ordning. Inom ramarna för denna diskurs görs ansvar och allmän ordning till en nödvändig ingrediens för solidaritet. Triandafyllidou skriver

Eventually solidarity and order are reconciled, allowing for parties and the media to argue that they were not betraying European values but clarifying that in order to stay true to those values and implement them properly, there is a need for closure and re-establishing control and order. This interpretative frame becomes almost *super partes*, it is not politically or ideologically tainted. It becomes as the obvious, rational, responsible thing to do. (Triandafyllidou, 2017:215).

Innanför denna diskursiva inramning föreställdes solidariteten kunna vara oansvarig eller *för* idealistisk medan att förespråka kontroll och ordning gjordes ansvarsfullt och rationellt vilket legitimerade en striktare migrationspolitik. Med hänvisning till det ”rationella” kunde att stänga gränserna framstå som det enda rätta och som ett icke-politiskt beslut (Triandafyllidou, 2017:213- 214).

4.5 Pressens roll i reproduktionen av rasism

Teun A. Van Dijk (2012) skriver i *The Role of the Press in the Reproduction of Racism* om den centrala roll medierapporteringar spelar i reproduktionen av rasism. Begreppet rasism definierar han på följande sätt:

Racism is here defined as a system of ethnic or “racial” dominance, that is, of systematic power abuse of a dominant (European, “white”) group against various kinds of non-European groups – such as ethnic minorities, immigrants, and refugees – in Europe, the Americas, and other European-dominated countries. Social power abuse is the illegitimate exercise of power resulting in social inequality. (Van Dijk, 2012:15)

Rasism är enligt denna definition en del av allas vår vardag och inte en extrem avart i utkanten av samhället eller en fråga om endast ”rasistiska” individer:

Racism (...) involves the everyday, mundane, negative opinions, attitudes, and ideologies and the seemingly subtle acts and conditions of discrimination against minorities, namely, those social cognitions and social acts, processes, structures, or institutions that directly or indirectly contribute to the dominance of the white group and the subordinate position of minorities. (van Dijk, 1993:5)

Det som framgår av citatet är att även mer subtila uttryck för strukturellt våld såsom osynliggöranden, beskyllningar och omyndigförklaringar av invandrare eller minoriteter kan betraktas som former av rasism. Van Dijk hävdar att *symboliska eliter* det vill säga politiker, journalister, forskare, lärare mfl. kontrollerar de offentliga diskurser som har allra störst inflytande i samhället. Mer detaljerade nyhetsartiklar, ledare och debattartiklar menar han har en avgörande roll i skapandet av attityder och ideologier gentemot etniska minoriteter, invandrare och flyktingar. Det är för närvarande den mest inflytelserika källan till rasistiska felaktigheter, fördomar och rasism (Van Dijk, 2012:17). Van Dijk framhåller att tidigare forskning rörande masskommunikationens effekter har visat att medias inverkan på formandet av människors attityder inte alls är särskilt stor men detta är alltså inte fallet när det gäller reproduktionen av fördomar och attityder gentemot specifikt invandrare och minoriteter. Då utgör media såväl en källa till som ett forum för legitimering av förutfattade meningar (Ibid.:

27). Detta menar Van Dijk beror på att majoritetssamhället sällan har en direkt eller personlig kontakt med invandrare eller minoriteter, vilket innebär att skapandet av attityder i högre utsträckning grundar sig på medias skildringar. Dessa tenderar inte heller att prövas kritiskt och jämföras med personliga erfarenheter eller vetenskapliga studier (Ibid.). Detta är högst relevant för denna uppsats då den undersöker debatten om gettopaketet i just nyhetsartiklar, reportage, ledare och debattartiklar.

Van Dijk hävdar att ett utmärkande drag i media är att rapportera positiva framställningar av ”innanföret” och negativa bilder av de Andra. Han kallar detta för ”*positiv självpresentation*” och ”*negativ andrapresentation*” (Ibid:24). Även om det finns kontextbundna skillnader och variationer inom och mellan länder menar han att det finns generella mönster som håller för den stora majoriteten av internationell press. Ett av dessa mönster är att immigration av icke-europeiska grupper tenderar att bli representerat som ett stort problem, en invasion eller ett hot mot exempelvis välfärden, arbetsmarknaden eller kulturen (Van Dijk, 2012:22). Även vågmetaforen är en återkommande retorisk figur som framställer migranter som en stor våg som hotar att dränka ”vi:et”. Van Dijk menar att denna framställning av de Andra som ett hot mot våra liv knappast kan bli mer konkret och får migrationskontroller att framstå som en fråga om liv och död (Van Dijk, 2012:26). Denna retoriska figur framställer migranter som abstrakta entiteter vilket har en avhumaniserande effekt. Ett annat mönster är att skriva om de problem som invandrare och minoriteter påstås förorsaka ”vi:et” och inte om de problem som de möter i relation till ”innanföret”. Återkommande ämnen som behandlas är problem med mottagande, bostäder, anställningar och integration (Ibid:23). Men de problem som invandrare och minoriteter upplever med att komma in i landet, hitta boende och arbete, integreras i en ny social och kulturell miljö, eller vardagliga erfarenheter av rasism är sällsynt. Ett av de allra vanligaste ämnena som associeras med minoriteter och invandrare är kriminalitet och våld där brottsrapporteringen tenderar att bli ”etnifierad”. Lagöverträdelser tillskrivs återkommande och selektivt ”utlänningar” även när majoriteten av sådana brott begås av andra. (Ibid: 23).

Van Dijks forskning kan relateras till Magnus Hörnqvist och Paulina De los Reyes (red.) (2016) forskning om Husbykravallerna i Stockholm år 2013 som de redogör för i boken *Bortom kravallerna: konflikt, tillhörighet och representation i Husby*. Den dominerande

diskurs som förmedlades till allmänheten via medierapporteringar grundade sig på en föreställning om våldsamma politiska subjekt och "kriminella". Paulina de los Reyes konstaterar att genom att tillskriva och reducera kravallerna till kriminella våldsverkare artikulades ett centralt tankespår, "hotet mot samhällsordningen", vilket i sin tur motiverade polisiära interventioner och legitimerade repressiva insatser (Hörnqvist, de los Reyes red. 2013:166-169). Detta står i skarp kontrast till husbybornas egna uppfattningar om händelserna som de tagit del av genom intervjuer. De talar istället om avsaknaden av demokratiska kanaler, ojämlikhet, stigmatiserande representationer av förorter, rasism, polistrakasserier och övervåld. I kontrast till den dominerande diskursen kan kravallerna utifrån Husbybornas berättelser alltså tolkas som att den diskursiva ordningens utsida ställer krav på att bli behandlade som likvärdiga medborgare (Ibid.:176). Statsvetaren Kristina Boréus talar i samma bok om "tystnader" i såväl medierapporteringen som i riksdagsdebatterna rörande händelserna och till dessa hör den ökande ojämlikhet, diskriminering och rasism som under de senaste åren försämrat situationen för många Husbybor (Ibid: 88, 96-97). I likhet med detta hävdar Van Dijk att om rasism och diskriminering överhuvudtaget behandlas i internationell press porträtteras det ofta som något ovanligt, som tillhörande extremhögern eller några få "rasistiska" individer och aldrig som en del av systemet (Van Dijk, 2012:24). Berättelser om rasismen i "innanföret" eller i pressen själv är icke-existerande. Rasism som ett vardagligt problem för invandrare och minoriteter skildras sällan trots att de själva definierar rasism som det största problemet i deras nya hemland vid sidan om att hitta boende och arbete. Detsamma gäller för ämnen såsom diskriminering, fördomar, intolerans och nationalism (Ibid:24).

Sammantaget ger dessa studier en fördjupad förståelse för hur konstruktionen av "svenskhets" har sett ut, vilka svenska självbilder som tidigare dominerat samt återkommande diskursiva mönster i medierapporteringen. De belyser även en växelverkan mellan diskursiva processer i Sverige och övriga Europa. En kritik mot föreliggande studie skulle kunna vara att uppsatsämnet redan är väl belyst men jag vill med stöd i diskursteorin understryka vikten av att synliggöra de många gånger små förskjutningar och förhandlingar som kontinuerligt pågår. Forskningsläget menar jag visar på att det är högst angeläget att fortsätta ställa frågan om vilka maktrelationer som definierar medborgarskapets och "svenskhets" innebörd. I sin helhet utgör forskningen som presenterats i detta kapitel utgångsläget för denna uppsats och har under arbetets gång fått samtala med mitt eget material och analys.

5. Debatten om gettopaketet år 2010

I kapitel fem och sex presenterar jag min analys av det insamlade materialet. I kapitel fem presenteras analysen av debatten om gettopaketet år 2010 och i kapitel sex presenteras analysen av debatten om gettopaketet år 2018. I det senare sätts även analysen i relation till och jämförs med analysen från år 2010 vilket synliggör hur debatten har förändrats över tid.

5.1 Om gettopaketet: vi och dom

Majoriteten av artiklarna från år 2010 skriver fram gettopaketet som ett politiskt förslag som rör integration och invandrare. I en artikel beskrivs det som en plan för *”att komma tillrätta med den havererande integrationen.”* (Expressen, artikel 5*), i en annan artikel står att det är ett förslag till *”hur man kommer tillrätta med problemen i så kallade invandrartäta områden.”* (Helsingborgsbladet, artikel 7) och i en tredje anses den danska regeringens syfte med gettopaketet vara att *”förändra ”boendesammansättningen” i utsatta områden och göra dess invånare mer integrerade i Danmark”* (Expressen, artikel 6*). I ett sista exempel står att gettopaketet måste förstås i kölvattnet av *”en misslyckad integrationspolitik”* men riskerar att *”grupp ställs emot grupp.”* (Aftonbladet, artikel 21). Citaten ovan menar jag är talande för den diskurs som dominerar i materialet om gettopaketet där det framstår som en konsekvens av en *”havererande”* eller *”misslyckad”* integrationspolitik men där åtgärds paketet i sig anses stigmatiserande och riskerar att ställa *”grupp emot grupp”*. Majoriteten av artiklarna är på grund av detta kritiska till åtgärds paketet men det är inte problemformuleringen som anses halta utan lösningen.

Det är inte problemformuleringen som haltar när han vill *”gøre op med en misforstået tolerance over for den intolerance, der hersker i dele af ghettoerne”*, tolerans för intolerans skall aldrig tolereras. Det är lösningen. För att komma åt sociala problem i 29 problemtyngda områden vill Lars Løkke Rasmussen inte bara sätta in fler poliser och punktmarkera kriminella. Han vill riva husen. Folks hem.

Fel sorts folks hem. (Sydsvenskan, artikel 12*, 16/10-2010)

I citatet görs alltså "problemet" till en sanning medan lösningen blir föremål för konflikt. Citatet ovan vilar på ett antagande om att det faktiskt *finns* en intolerans som tillskrivs specifika områden (och implicit de människor som bor där) och att denna inte ska tolereras. Samtidigt anses gettopaketet vara stigmatiserande då det drar skiljelinjer mellan "rätt" och "fel" folk. Därefter betonas något paradoxalt att problemet inte är "*förorten*" utan missaktningen mot den och dess invånare: "*Ett problem som tycks tillta i direkt proportion till andelen invandrare. Något att ha med sig i ghettondebatten.*" (Sydsvenskan, artikel 12*). Denna artikel illustrerar en återkommande diskursiv inramning av gettopaketet där problemformuleringen tas för given medan lösningen anses stigmatiserande. I en annan artikel står:

Över hela Europa försöker regeringar att skapa ett acceptabelt förhållningssätt till att slå sönder parallellsamhällena med egna värderingar, och hitta lösningar till den utmaning som ett multietniskt och multikulturellt Europa i dag utgör för det öppna samhället och dess beskyddare. Att integrera och i förlängningen på ett naturligt sätt upplösa dessa ghetton istället för att som hittills isolera eller marginalisera - för att inte säga stigmatisera - utvalda grupper som bor där. (Expressen, Artikel 5*, 1/11- 2010)

I citatet framstår det som att vad som är ett "*acceptabelt förhållningssätt*" gentemot parallellsamhällena är under förhandling. Att det däremot finns parallellsamhällena med "*egna värderingar*" som behöver "*slås sönder*" skrivs fram som en "själklarhet" eller "sanning". Dessutom konstrueras det multietniska och multikulturella Europa som en utmaning för det "*öppna samhället och dess beskyddare*" men vad som är det "öppna" samhället och vilka dess beskyddare är skrivs inte explicit fram. Men det är inte "parallellsamhällena" eller de människor som bor där. Likaså beskrivs det multietniska och multikulturella som en "*utmaning*" med undertoner om att det är en del av problemet. Som tidigare forskning har visat är kritiken mot det "mångkulturella" projektet inte något nytt utan kritiken har vuxit sig starkare i Europa sedan början av 2000-talet (Dahlstedt, Rundqvist & Vesterberg, 2011). I citatet ovan anses det även viktigt att inte stigmatisera eller marginalisera "*utvalda grupper som bor där*". Flera artiklar poängterar att åtgärds paketet punktmarkerar "*personer från*

länder som inte tillhör EES-området`, det vill säga alla utomeuropeiska, ickevästliga, invandrare.” (SVT, artikel 11, Uppsala nya tidning, artikel 9, Nerikes Allehanda, artikel 8).

Vidare ifrågasätter flera artiklar användningen av begreppet ”getto”. De lyfter fram begreppets historia och associerar det med jedeförföljelsen under andra världskriget. I majoriteten av artiklarna översätts den danska debatten till en svensk kontext och då görs ordet ”getto” synonymt med svenska förorter, miljonprogram eller socialt utsatta områden. Dessa framstår som den svenska motsvarigheten till danska ”getton”. I en artikel beskrivs det i ännu mer generella termer:

Områden med många invandrare och sociala problem finns det gott om i världen.

Det unika med Danmark är att det verkar vara det enda landet där ordet ghetto har blivit den officiella beteckningen. (Sydsvenskan, artikel 13*, 15/10-2010)

Även i detta citat är det begreppet ”getto” som skrivs fram som stigmatiserande medan problemformuleringen reproduceras som en ”sanning”. Gemensamt för alla ovan nämnda artiklar är att ”invandringen”, ”invandrare”, ”det mångkulturella” eller det ”mångkulturella” *samhället* kopplas samman med *vissa* områden och konstrueras som ett hot eller Andra. Det som föreställs vara hotat är vi:et, det ”*öppna samhället*”, vilket underförstått görs synonymt med Sverige, Danmark och/eller Europa.

5.2 Hotfulla Andra

I materialet kopplas som sagt *vissa* områden samman med invandrare, kriminalitet och sociala problem. Dessa ordföljder eller ekvivalenskedjor upprepas i var och varannan artikel vilket medför att de kan uppfattas som att de kommer sig av varandra: ”*problemen i så kallade invandrartäta områden*” (Helsingborgs dagblad, artikel 7*), ”*områden med många invandrare och sociala problem*” (Sydsvenskan, artikel 13*), ”*de problem som finns i vissa utsatta områden*” (Aftonbladet, artikel 21*), ”*det handlar, som så många säkert redan vet, om invandringen, hur man kommer tillrätta med problemen i så kallade invandrartäta områden*”(Expressen, artikel 31*), ”*gettoproblemen*” (Borås tidning, artikel 25). I en stor del av alla nyhetsartiklar och reportage lyfts olika röster om gettopaketet fram från bland annat

invånare, forskare och poliser i Danmark som många gånger representerar olika och motstridiga uppfattningar. Somliga anser att åtgärdspaketet är diskriminerande medan andra beskriver det som ett utvecklingsprojekt med potential. Men sammanlänkningen av orden invandrare, brottslighet och sociala problem finns alltså där:

Den danska regeringen vill riva delar av landets getton: Ytterstadsområden med hög invandratäthet och lika hög halt av brottslighet och sociala problem. (Uppsala tidning, artikel 30, 6/10-2010)

Planen nämner särskilt 29 bostadsområden med hög andel invandrare och oproportionellt stor brottslighet och utbredda sociala problem (SVT, artikel 11, 26/10-2010).

Det är onsdagseftermiddag i "gettot", som områden med sociala problem och många invandrare kallas i Danmark (Sydsvenskan, artikel 24, 21/10-2010).

"Ghetto" är i allmänt danskt tal beteckningen på problemstadsdelar i storstäder som kännetecknas av hög andel invandrare, kriminalitet och sociala problem. Men ordet används också i regeringens egen text om sin gettostrategi. (Uppsala nya tidning, artikel 9, 27/10-2010).

I exemplen ovan liksom i materialet i övrigt är kategorin "invandrare" vedertagen och används utan hänsyn till den heterogenitet och de skiljelinjer som återfinns inom samma kategori såsom klass, kön, etnicitet, sexualitet etc. I artiklarna framstår det som en homogen grupp som inte närmare behöver specificeras men framställs som avvikande från kategorin "dansk" eller "svensk". Denna sociala indelning av en nation är inte självklar eller allmängiltig men anses rimlig och trovärdig inom ramarna för denna diskurs. Detta i kombination med ihopkopplingen mellan invandrare, kriminalitet och sociala problem bidrar till en onyanserad bild av dessa områden och de människor som bor där. Sammankopplingen som görs så frekvent mellan dessa ord i artiklarna menar jag inte nödvändigtvis är några medvetna nationalistiska handlingar som aktivt ämnar strama åt den nationella identiteten. Men de kan med Billigs ord förstås som en form av *banal nationalism* (Billig, 1995:38) det

vill säga en oreflekterad diskursiv praktik som likväl bidrar till att kroppar som läses som ”invandrare” riskerar att misstänkliggöras och uppfattas som potentiella hot. Utifrån Bridget Andersons teori tillskrivs de kategorin ”misslyckade” medborgare eller interna Andra som nationen konstrueras gentemot (Anderson, 2013:4). Invandrare framstår som synonymt med kriminalitet och sociala problem och anses därmed ovärdiga ett medlemskap i värdegemenskapen. Detta betyder att nationen, den ”goda medborgaren” eller mästersignifikanten ”svensk” indirekt förknippas med det motsatta det vill säga ”infödda”, laglydiga och problemfria medborgare.

Sammantaget har jag urskiljt ett diskursivt mönster som består i en motsägelsefull växelverkan mellan å ena sidan en exkluderande praktik som jag benämner diskursen om hotfulla Andra som beskrivits under denna rubrik och å andra sidan en mer inkluderande praktik som jag väljer att kalla anti- stigmatiserings diskursen som redogjorts för under den förra rubriken. Dessa innebär mer konkret att problemformuleringen tas för given medan gettopaketet anses problematiskt. Det görs dock ingen diskursiv koppling mellan denna problemformulering och självaste åtgärds paketet utan de uppfattas som fullständigt separerade praktiker.

5.3 Konflikt om problemformuleringen

I några få artiklar kommer andra diskurser till uttryck i debatten om gettopaketet som konkurrerar med alternativa verklighetsuppfattningar. Dessa ifrågasätter den dominerande diskursens problemformulering men i olika stor utsträckning. I en artikel står:

Vilken medelklassfamilj vill flytta till ett område som är statligt definierat som ett "ghetto" och som statsministern har sagt att man knappt ens kan räkna till Danmark? Varför skulle invånarna i "ghettona" känna sig mer danska för att de blir av med rättigheter som alla andra danskar har? (Expressen, artikel 6*, 30/10-2010)

I detta citat framstår det som att åtgärds paketet snarare kommer höja murarna mellan ”socialt utsatta förortsbor” och de danskar som är ”rädda” för dem. Artikeln förhåller sig även kritisk

mot att varje socialt problem, av åtgärds paketet att döma, beror på att *"invånarna är lata, ohederliga och illvilliga."* Detta beskrivs som anledningen till varför regeringen inte istället investerar i nya jobb, skolor, infrastruktur och bostäder i dessa områden. Det står vidare:

Anledningen till att de enträget har drivit frågan om en "ghetto plan" är inte en vilja att förbättra människors villkor. Det handlar över huvudtaget inte om dem som bor i "ghetton", utan om de danskar som är rädda för dem. Regeringens ghetto plan har blivit därefter, en terapeutisk åtgärd för en danskhet som känner sig hotad. Det har ingenting med integration att göra. (Expressen, artikel 6*, 30/10-2010)

Citatet ovan kopplar inte samman åtgärds paketet med integration utan med "rädda danskar". Det är med andra ord varken invandringen eller invandrare som konstrueras som det bakomliggande "problemet" utan en nationell identitet som föreställs vara hotad. Denna diskurs förflyttar därmed fokus bort från interna andra eller "misslyckade" medborgare och riktar det istället mot "innan föret" och den danska värdegemenskapen. I en annan artikel betonas *"fattigdom"* och *"misslyckad integration"*. Det står

Det är inte de boendes eller byggnadernas fel att vissa områden är segregerade och problemtyngda, att många människor med sociala problem bor på samma ställe. (Sydsvenskan, artikel 12*, 16/10-2010)

I exemplet förknippas åtgärds paketet visserligen med segregerade områden men de ekvivaleras också med fattigdom. Dock lokaliseras segregationen till *"vissa områden"* och *"människor med sociala problem"* vilket osynliggör att även privilegierade bostadsområden kan vara segregerade och därmed en del av problemet. I ytterligare en annan artikel står om åtgärds paketet:

Det gäller områden med hög invandrartäthet, hög brottslighet och sociala problem. Att boende i dessa ytterstadsområden inte har samma möjligheter som andra är irrelevant för den danska regeringen. Det är människor det är fel på. Så in med bulldozrar och riv allt det som är icke danskt. (Proletären, artikel 26*, 14/10-2010)

Även i denna artikel tas ihopkopplingen mellan invandrare, brottslighet och sociala problem för given, men de som bor i dessa områden anses inte ha samma möjligheter. Att neka denna beskrivning och istället hävda att det är *”människor det är fel på”* framstår som en *”dansk”* praktik och därmed icke-svensk. Den förstnämnda artikeln menar jag ifrågasätter den dominerande problemformuleringen till fullo medan de två senare i viss mån reproducerar en föreställning om att *”problemen”* är avgränsade till *vissa* områden och inte samhället i stort. Men till skillnad från den dominerande problemformuleringen framstår fattigdom respektive att *”alla inte har samma möjligheter”* som viktiga förklaringsmodeller. Dessa artikulationer menar jag alltså försöker vinna gehör för en diskussion om gettopaketet som inbegriper klass och människors olika handlingsmöjligheter. De kastar ljus på en ojämlik samhällsordning som i övrigt nästintill utesluts ur debatten om gettopaketet. I den sistnämnda artikeln ges dock även uttryck för ett annat genomgående drag i materialet nämligen konstruktionen av *rasistiska Andra* som underbygger självbilden om *”det goda Sverige”*. Detta resonemang förtydligar jag under nästa rubrik.

5.4 Rasistiska Andra

Lundström och Hübinette (2011) hävdar att två svenska självbilder dominerar i offentligheten efter valet år 2010: myten om ett förlorat *”gammalt Sverige”* föreställt som ett homogent vitt samhälle och myten om *”det goda Sverige”* föreställt som ett jämställt och anti-rasistiskt land (2011: 43). Den senare menar jag upprätthålls i materialet genom konstruktionen av danskar som rasistiska Andra. Enligt Laclau och Mouffe (2008) förutsätter varje kollektiv identitet definitionen av ett *”vi”* som inte kan existera utan ett avgränsat *”dom”* (Mouffe, 2008: 23). I materialet är det framförallt *”Danmark”* som blir den konstitutiva utsida som myten om *”det goda Sverige”* kontrasteras mot. Genom att framställa rasismen som en typisk *”dansk”* praktik kan *”Sverige”* framstå som icke-rasistiskt. I en artikel står om den danska regeringen och gettopaketet:

Bland annat vill regeringen, med stöd av Dansk Folkeparti, ta till storsläggan - eller rättare sagt bulldozrar och andra maskiner - för att riva ner sociala problemområden, de som på rasistdanska kallas getton. Dessutom tänker man

tvinga alla barn över tre år som inte talar flytande danska att gå på dagis, samt genomföra stopp för inflyttning av asylsökande till gettona. (Aftonbladet, artikel 22*, 27/10- 2010)

Ordvalet ”*rasistdanska*” är ett exempel på hur rasismen kopplas samman med Danmark och därmed inte med Sverige. I en annan artikel står:

Så ser det ut hos grannen och det är inte bara själva ordvalet som skiljer länderna åt - att en svensk statsminister skulle stämpla ett bostadsområde som "ghetto" är otänkbart, av respekt både för dem som en gång var instängda i verkliga ghetton som Warszawas och för dem som bor i problemområden idag. [...] Fattigdom och misslyckad integration är tydligen inte förklaringen till problemen i Danmark. Det är områdena och de som bor där. (Sydsvenskan, artikel 12*, 16/10-2010)

Även i detta citat framstår stämplingen av vissa områden och de som bor där liksom ordvalet ”ghetto” som typiskt ”danska” praktiker och anses otänkbara i Sverige. Logiken lyder: så ser det ut i Danmark men inte här i Sverige. I citatet framstår det som att Sverige i kontrast till Danmark visar respekt och framhåller dåligt fungerande system. I samma artikel står att den svenska statsministern understryker att invandringen har gjort Sverige ”*rikare, klokare och mer utvecklat: det bidrar till vårt välstånd*”.(Sydsvenskan, artikel 12*). Medan Danmark stigmatiserar anses Sverige visa på öppenhet och en ”positiv” inställning till invandring. Denna framställning menar jag rimmar väl med den förankrade självbilden om ”det goda Sverige”. Men denna ”öppenhet” och ”respekt” som görs till typiskt ”svenska” praktiker menar jag även synliggör hur den nationella identitetsprocessen formar vad Michael Billig (1995) har benämnt ett *kollektivt minne* genom att knyta vissa egenskaper och praktiker till den specifika nationen. Detta menar jag synliggör hur ”vi:et” skapas utifrån en föreställning om likhet vilken slätar över den heterogenitet som egentligen präglar dessa gemenskaper. Detta menar jag är vad Billig åsyftar med det teoretiska begreppet *kollektiv glömska* (Billig, 1995). Skillnader och o(jäm)likheter grundade i exempelvis klass, genus, ålder, religion etc. tonas ner eller ignoreras i dessa uttalanden för att upprätthålla den nationella gemenskapen. Den många gånger starka skiljelinjen som dras gentemot Danmark och det danska politiska

åtgärds paketet i artiklarna kan alltså förstås som del av en identitetsskapande process. I likhet med Bo Petersson (2006) menar jag att artiklarna i stor utsträckning framhäver *skillnad*, i detta fall för att skapa en nationell "svensk" identitet i kontrast till den "danska", vilket överskuggar att det finns grundläggande likheter i de dominerande diskursernas premisser. En annan artikel inleds exempelvis med att "*Det är något ruttet i Danmark och det har pågått länge. Senast i våras föreslog regeringspartiet Venstre hårdare regler för invandrare i landet.*" (Proletären, artikel 26*) och Danmark skrivs fram som "*ett av de mest främlingsfientliga och inskränkta länderna i Europa*". (Ibid). Det är Danmark som framställs som "*ruttet*", "*främlingsfientligt*" och "*inskränkt*" medan Sverige framträder som motsatsen det vill säga öppet, vidsynt och tolerant. I en artikel står:

Vi ska i Sverige inte importera den danska debatten, utan vi ska stå upp för svenska värden om öppenhet och tolerans. Samtidigt ska vi självklart ta integrationsutmaningen på allvar. (Aftonbladet, artikel 21*, 28/10-2010)

Även i denna artikel tydliggörs hur vissa praktiker och värden knyts till myten "Sverige" och mästersignifikanten "svensk". I detta fall är det öppenhet och tolerans som införlivas i den svenska nationella berättelsen. Dessa artikulationer kan tyckas schablonartade och harmlösa men kan även fungera som utestängande gränsmarkörer. När vissa värden såsom öppenhet och respekt görs till immanenta delar av "svenskheten" försvårar det läsningen av Andra kroppar som görs icke-svenska att uppfattas som just det.

Knuttecknet rasism kopplas inte bara ihop med danskar i materialet utan även med högerextremism, Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna. En artikel har en rubrik som lyder "*Danmarks svarta får har blivit rumsrent*" (Svenska Dagbladet, artikel 3) vilket syftar på Dansk Folkeparti och i en annan artikel står:

Såväl i Danmark som i Sverige står det andra krafter bakom den borgerlige statsministern; Dansk folkeparti respektive Sverigedemokraterna. Båda statsministrarna förhåller sig till de främlingsfientliga. Fast på olika sätt - och till svensk fördel. I Danmark har ett drygt decennium med DF tätt inpå makten gjort

att också etablerade och vanligtvis anständiga partier bytt tonfall och ordval när det gäller de fremmede. Nu gäller det för de svenska partierna - och medierna - att visa att de dragit lärdom av detta.(Sydsvenskan, artikel 12*, 16/10-2010)

I citatet ovan konstrueras Danmark som ett avskräckande exempel som Sverige kan dra lärdom av och Sverigedemokraternas intåg i riksdagen innebär enligt en annan artikel att "*ett liknande främlingsfientligt scenario som i Danmark*" inte kan uteslutas (Proletären, artikel 26*). I båda de senaste exemplen definieras dessa partier som "*andra krafter*" eller "*svarta får*" och kontrasteras mot mer "*anständiga*" partier. I en annan artikel står att gettopaketet givetvis fick beröm av Dansk Folkeparti "*det mest framträdande rasistpartiet i Danmark*" och i Sverige "*myser Sverigedemokraterna belåtet, det parti som har sina rötter i den rasistiska organisationen Bevara Sverige Svenskt.*" (Proletären, artikel 26*). Detta menar jag synliggör att också Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna i stora delar av materialet konstrueras som externa respektive interna Andra som "svenskheten" kontrasteras mot. Deras värderingar anses inte överensstämma med de typiskt "svenska" och de exkluderas därmed ur den svenska värdegemenskapen.

Det blir påtagligt i materialet att knutvecknet rasism *aldrig* ekvivaleras med myten "Sverige" vilket får rasismen att framstå som ett icke-svenskt problem. I debatten om gettopaketet år 2010 utesluts nästintill begreppet rasism ur det analyserade materialet. Istället talar man om stigmatisering och utpekande av vissa grupper i synnerhet "icke-västerländska". Detta är till synes mer socialt accepterade ordval i sammanhanget. Att tala om *rasism* i förhållande till "Sverige" anses inte rimligt eller trovärdigt i debatten. Begreppet *rasism* används totalt fyra gånger i tre olika artiklar och då endast i konstruktionen av rasistiska Andra. Detta menar jag visar på att bilden av Sverige som ett land där rasismen är ett icke-problem är en *objektiv* uppfattning i materialet det vill säga det uppfattas som en "sanning" som (för tillfället) inte ifrågasätts. Denna konstruktion vidmakthåller i sin tur vad Lundström & Hübinette (2011) har kallat självbilden om "det goda Sverige" föreställt som ett anti-rasistiskt och jämställt land.

5.5 Myten om Sverige: två självbilder i en

I förra avsnittet illustrerades hur myten om ”det goda Sverige” föreställt som ett antirasistiskt och jämställt land står oemotsagd i materialet. Men även myten om ”det gamla Sverige” föreställt som ett homogent vitt samhälle förekommer i materialet. Lundström och Hübinette (2011) beskriver dessa myter som två distinkta självbilder som positioneras av å ena sidan progressiva röster och å andra sidan av konservativa röster (Lundström & Hübinette, 2011:43. I artiklarna nedan menar jag att dessa två självbilder även kombineras i en och samma diskursiva artikulation. I en av artiklarna med rubriken ”Sverige är på väg åt helvete!” refereras till en bok vid namn *Världsmästarna, när Sverige blev mångkulturellt* skriven av en journalist med pseudonymen ”Julia Caesar”. Det står:

Ett olyckligt beslut 1975 öppnade alla slussar. Sedan dess har ett minst sagt homogent land - titta på kartan så förstår ni varför - skaffat sig en ny befolkning och högre arbetslöshet, högre våldsbrottslighet, fruktansvärda våldtäktssiffror (minst 10 anmälda per dag!), plus, plus, plus... Allt detta skriver `Julia Caesar`, en kvinnlig journalist (eller är det en man?) som valt pseudonym av säkerhetsskäl. Ja: säkerhetsskäl, risken att bli attackerad, kanske mördad. För den som sysslar med frågor av det här slaget är Sverige ett farligt land - lite ofattbart för oss som visserligen växte upp under knappa förhållanden, men ändå i något som på många sätt var en idyll. (Expressen, artikel 31*, 5/10- 2010)

I citatet reproduceras diskursen om hotfulla Andra liksom myten om ett förlorat homogent vitt samhälle som ”före” senare års invandring går att minnas tillbaka på som en ”idyll”. Arbetslöshet, våldsbrottslighet och våldtäkter kopplas samman med knutvecknet invandrare vilket får det att framstå som att dessa samhällsproblem inte har något med ”Sverige” eller ”svenskar” att göra. Detta uttalande svartmålar stora delar av den svenska befolkningen och tillskriver dem kategorierna ”misslyckade medborgare”(invandrare) respektive ”icke-medborgare”(migranter). Artikeln beskriver denna bok som ”utomordentligt skriven, och disponerad” och att ”Slutsatsen (som jag själv framfört många gånger) är för många för fort” vilket föreställs hota den ”svenska” säkerheten. I slutet av artikeln står:

Överallt gäller att det man fajtas för och emot är hur man ska förhindra att länderna splittras i `vi` och `dom`. Människor från fattiga länder väller in över Europa. Att `köra ut dom` (som Expressen föreslog på en löpsedel 1993) är otänkbart. Alltså finns det bara en lösning: arbete åt alla, undervisning, jämlikhet och brödraskap. Ingen ska tro att det blir lätt. Så det är bäst att vi äntligen erkänner problemet. Och skyndar oss att fixa det. (Expressen, artikel 31*, 5/10-2010)

I citatet framstår det som viktigt att förhindra att länderna splittras i "vi" och "dom" och det föreställs "otänkbart" att "köra ut dom" vilket markerar en tydlig gräns för vad som *inte* är socialt accepterat i sammanhanget. Men att entydigt framställa invandrare och migranter som "problemet" kommer fram som socialt accepterat. När det gäller ordvalet "väller in" går det att dra paralleller till Van Dijk (2012) och vågmetaforen vilken han hävdar är en återkommande retorisk figur i press vilken framställer migranter som abstrakta entiteter, vilket har en avhumaniserande effekt (Van Dijk, 2012:26). Men när det kommer till lösningar i citatet då skrivs "jämlikhet" och "brödraskap" fram som ledorden. Även denna artikel menar jag visar på den motsägelsefulla växelverkan mellan exkludering och inkludering som kännetecknar såväl enskilda artikulationer som diskursordningen i stort. Men den visar också hur de två självbilderna inte nödvändigtvis bör tillskrivas den ena eller andra politiska positioneringen utan de kan som i detta fall samspela i en och samma artikulation. Myten om "det gamla Sverige" menar jag går igen i artikeln genom att "Sverige" framställs som en tidigare homogen, oskyldig och oförstörd nation medan myten om "det goda Sverige" upprepar sig i talet om jämlikhet och brödraskap. I en annan artikel står apropå gettopaketet och kritiken mot det som stigmatiserande att:

För det första, är inte Göteborgs nordöstra stadsdelar redan så loser-stämplade som de kan bli? För det andra, att skapa lika möjligheter kräver ibland sär lösningar! (Göteborgsposten, artikel 20*, 1/11-2010).

Även i detta citat nedvärderas och avhumaniseras berörda områden. Dessutom tycks

konstaterandet att de är *"så loser-stämplade som de kan bli"* rättfärdiga användandet av *"särlosningar"*. Likt den förra artikeln sker sedan en vändning:

Hjälp till jobb ger hopp. Jobb kan stilla både den hunger och frustration som Elvis sjöng om redan i låten om Chicagos getto, en låt som släpptes samma år som jag föddes. Kusligt hur problembilden kan vara sig så lik, här, fyrtio år senare.
(Göteborgsposten, artikel 20*, 1/11- 2010)

I citatet föreställs en underförstått "svensk" praktik vara att *"hjälpa"* de som tidigare benämnts som *"loser-stämplade"* områden att känna *"hopp"* samt stilla *"den hunger och frustration"* som föreställs finnas där. Det går här att urskilja ytterligare ett diskursivt mönster i materialet där vissa områden (och de som bor där) först förfrämligas, svartmålas och positioneras utanför "svenskheten" för att därefter bli föremål för "svensk" godhet och hjälp. Detta menar jag ger uttryck för en kolonial tankefigur där "Sverige" återskapas som en upplyst och rationell nation i kontrast till oupplysta och irrationella Andra som är i behov av "hjälp". Denna dikotomi vilar på en hierarkisk relation där "Sverige" utgör det "självklara" ideal som de Andra värderas och villkoras utefter.

5.6 Handlingskraftiga Andra

Det finns ytterligare en framträdande diskurs i materialet som jag väljer att benämna diskursen om Danmark som handlingskraftiga Andra. Att handla "kraftfullt" är ett ämne som behandlas med skräckblandad förtjusning i materialet. Inom ramarna för denna diskurs görs gettopaketet till ett skräckexempel medan den danska "handlingskraften" framställs som beundransvärd. Nedan ges en rad exempel på hur åtgärds paketet skrivs fram i artiklarna. Det anses vara ett *"tufft åtgärds paket"* (Borås tidning, artikel 25), ett *"Hårt paket mot Danmarks getton"* (SVT, artikel 11), *"ett brutalt åtgärds paket"* (Aftonbladet, artikel 22*), *"tuffare tag mot ghetton i Danmark är vad en majoritet danska partier högljutt ropar efter"* (Sydsvenskan, artikel 14), *"Stadsdelen statsministern vill preja med bulldozer"* (Sydsvenskan, artikel 32), *"Den senaste veckan har politiker från de flesta politiska läger krävt att de så kallade gettoproblemen ska lösas med järnhand, med fler*

poliser” (Borås tidning, artikel 25), *”Man ska bulldozra bort hela kvarter och förvisa stökiga invånare*” (Expressen, Artikel 6*) och *”ta till storsläggan- eller rättare sagt bulldozrar*” (Aftonbladet, artikel 22*). Gemensamt för dessa artiklar är att det *”hårda”* och *”tuffa”* i Danmarks politik betonas. Det används affektiva ord, våldsamma metaforer och sarkasm för att beskriva i huvudsak gettopaketet men många gånger också Danmark. Det faktum att materialet blir så pass laddat menar jag ger uttryck för att gettopaketet överskrider gränser för vad som anses vara socialt accepterat (och inte) i den svenska värdegemenskapen. Det utmanar med andra ord det sätt som det rimliga och normala förstås och förväntas praktiseras i det givna sammanhanget. I en annan artikel står om Danmark och gettopaketet:

Man talar om ghettoskolor, ghettodagis, ghettobarn, ghettohus. De flesta (medier, politiker, skribenter) använder ordet utan betänkligheter. (Sydsvenskan, artikel 13*, 15/10- 2010)

I citatet upprepas ordet ghetto flera gånger vilket jag menar synliggör att ordet skaver och strider mot sociala regler. Det konstateras dock att begreppet används i Danmark utan betänkligheter det vill säga utan förbehåll, farhågor och tvivel. Därefter står:

Danskar, åtminstone politiker, brukar berömma sig av att våga kalla saker vid dess rätta namn: Ett ghetto är ett ghetto. Att de kallas för miljonprogramområden i Sverige, *communautés* i Frankrike, *estates* i England, *projects* i USA är bara förskönande omskrivningar, anser man. (Sydsvenskan, artikel 13*, 15/10- 2010)

Detta citat förstår jag som att *”svenskheten”* konstrueras utifrån den *”danska”* blicken men denna bild av *”Sverige”* skrivs fram i artikeln utan att dömas ut. I kontrast till Danmark som *”vågar kalla saker vid dess rätta namn”* anses Sverige göra *”förskönande omskrivningar”*. I artikeln görs att vara betänksam indirekt till en typiskt *”svensk”* praktik men den skrivs inte entydigt fram som något positivt utan ekvivaleras med *”feghet”*. Det *”hårda”* kopplas samman med *”mod”* och *”uppriktighet”* medan motsatsen, det *”mjuka”*, förknippas med *”feghet”* och *”örlighet”*. Det går att konstatera att diskursen om handlingskraftiga Andra inte på ett lika självklart sätt som diskursen om rasistiska Andra

underbygger myten om "det goda Sverige". Istället menar jag att den bidrar till att "svenskheten" ifrågasätts. Eftersom den beundransvärda handlingskraften görs till en typiskt "dansk" praktik och därmed icke-svensk börjar "svenskheten" omförhandlas. En annan artikel inleds med meningen "*Det var ord och inga visor när statsminister Lars Løkke Rasmussen (Venstre) öppnade folketinget förra veckan*" (Sydsvenskan, artikel 12*). Även detta uttalande menar jag knyter an till en uppfattning om att danskarna säger "hårda" men "uppriktiga" ord. Det antyder att andra utsagor och i synnerhet "icke-hårda" det vill säga mjuka sådana inte skulle vara det. I en artikel används sarkasm för att tala om gettopaketet. Det står att Danmark "*skingrar*" de Andra som "*skulptur*" och "*alla problem*" skylls på "*människors ovilja gentemot Danmark*" eller deras "*blotta existens*" (Helsingborgsbladet, artikel 7*). Det står vidare:

Välkommen till det lilla landet med de hårda nyporna. Det är här vi verkligen vågar prata om problemen för att sedan kunna lösa dem efter bästa förmåga (Helsingborgsbladet, artikel 7*, 29/10- 2010).

I citatet skrivs Danmark fram som "*landet med de hårda nyporna*" som "*vågar prata om problemen*". Även om jag tolkar artikeln som djupt sarkastisk menar jag att den anspelar på samma schablonbilder som utmärker diskursen om handlingskraftiga Andra. I en annan artikel som motsätter sig att "*gettolagar*" skulle införas i Sverige och framhåller vikten av att i kontrast till Danmark "*betona att det inte är människorna som bor i dessa områden som är problemen.*" står det likväl att:

Det är hög tid att inse priset vi betalar för den låt-gå-attityd vi sett gentemot utvecklingen i utsatta områden. Alternativet är vad vi ser i dag i form av utanförskap, sociala spänningar, låg sysselsättning, undermåliga skolresultat och otrygghet på gator och torg. (Aftonbladet, artikel 21*, 28/10- 2010)

I citatet kopplas "Sverige" ihop med en "*låt-gå-attityd*" gentemot utvecklingen i utsatta områden vilket görs synonymt med att inte ta problemen på "allvar". Även om gettopaketet avfärdas med tydlighet i artikeln menar jag att Danmark indirekt ges erkännande för sitt

handlande eller sin *handlingskraft* i kontrast till Sverige som framställs som oförmöget till att handla. Det börjar även här träda fram ett mönster i materialet där den handlingskraft som tillskrivs Danmark förknippas med hårdhet, beslutsamhet, mod, uppriktighet och ansvarsfullhet medan den ”låt-gå-attityd” som tillskrivs Sverige associeras med mjukhet, obeslutsamhet, feighet, oärlighet, passivitet och ansvarslöshet. I en annan artikel med samma tema står att Sverige tillsätter:

Ett "socialt råd" mot segregation, där kloka människor och forskare skall få "fritt tänk". Förortsproblemen eskalerar och politikerna reagerar alltså genom att tillsätta ännu ett råd. Goda råd i all ära, men när skall alla dessa omsättas i praktisk politik? För det är ju inte så att Göteborg har avstått från att diskutera segregationsproblemen. (Göteborgsposten, artikel 20*, 1/11- 2010)

I citatet framställs sociala råd som en typiskt ”svensk” praktik som kopplas samman med ”fritt tänk” och ”att diskutera”. Detta sätts i ett motsatsförhållande till ”*praktisk politik*” vilket jag tolkar som en underliggande föreställning om just själva *handlandet*. Det blir i sammanhanget tydligt att inte *alla* sociala handlingar läses eller ges erkännande som just handlingar utan det är *vissa* handlingar som tillskrivs denna status och det är dem som associeras med *handlingskraft*. I samma artikel står:

Det är inget ont i att lyssna. Det måste politiker och stadsplanerare göra, i synnerhet på de direkt berörda. Så att man inte anlägger buskage som gör vissa platser otrygga eller bygger hus ingen vill bo i. Men råd får inte bli en täckmantel för att slippa agera. I Danmark är tonen en annan. Där presenterades i dagarna en gettoplan. Den går bland annat ut på att man river kåkar och slänger ut oönskade element. Vart de nya hemlösa då skall ta vägen är en fråga som hänger i luften. De danska krafttagen är allt annat än en förebild. Men vad sägs om något däremellan, en politik som vågar och som inte avfärdar nya grepp som "stigmatiserande". (Göteborgsposten, artikel 20*, 1/11- 2010))

Citatet åskådliggör att inom ramarna för diskursen om handlingskraftiga Andra görs sociala råd till en icke-handling eller som det står *"en täckmantel för att slippa agera"*. Gettopaketet kopplas samman med *"de danska krafttagen"* och skrivs fram som allt annat än en förebild. Däremot föreställs ett "mellanting" vara önskvärt då "Sverige" anses behöva mer av en politik som *"vågar"* och mindre av en politik som avfärdar nya grepp som *"stigmatiserande"*. Inom ramarna för diskursen om handlingskraftiga Andra tenderar alltså den föreställt "danska" styrkan att omförhandlas till en "svensk" svaghet eller brist.

6. Debatten om gettopaketet år 2018

I detta kapitel analyseras materialet från år 2018. Eftersom syftet med denna uppsats är att synliggöra hur debatten om gettopaketet har förändrats över tid jämför jag materialet direkt med det från år 2010. I analysen av materialet från år 2010 hävdar jag att ”svenskheten” och föreställt typiskt ”svenska” praktiker på grund av idealiserandet av handlingskraft börjar ifrågasättas. I debatten om gettopaketet år 2018 har jag kunnat urskilja två ”nya” positioneringar. Denna indelning är min egen och är givetvis en förenkling av ett i många avseenden brokigt material men den förtydligar, i grova drag, de mest framträdande riktningarna som jag kunnat utläsa i materialet. I den första delen av kapitlet redogörs för en av de dominanta positioneringarna och därefter redogör jag för den alternativa positioneringen.

6.1 ”Vi och dom” övergår i ”vi mot dom”

I materialet från år 2018 skrivs gettopaketet fram som ett kontroversiellt förslag som syftar till att *”motverka parallellsamhällen i Danmark”* (norden.org, artikel 83), *”till att systematiskt bygga bort alla getton i landet till år 2030”* (Metro, artikel 50) och den danska statsministern *”vägrar att acceptera de parallellsamhällen som ghettona utgör. Därför ska de bort.”* (Borås Tidning, artikel 84*). Det skrivs även fram som ett åtgärds paket som *”ska sätta stopp för det så kallade parallellsamhället”* eller *”stoppa getton”* (Dagens Nyheter, artikel 39). De områden som åsyftas och implicit de människor som bor där blir alltså sammanlänkade med något som föreställs behöva *”motverkas”*, anses *”oacceptabelt”*, *”ska bort”*, *”avvecklas”* eller *”stoppas”*. Dessa ordval och beskrivningar menar jag skiljer sig från de som återfinns i materialet från år 2010. Då beskrivs syftet med åtgärds paketet som att *”komma tillrätta med den havererande integrationen”* (Expressen, artikel 5*) och *”göra dess invånare mer integrerade”* (Expressen, artikel 6*). Ordvalen år 2018 signalerar till skillnad från år 2010 att de som inte betraktas som en del av nationen det vill säga dess konstitutiva utsida bör motarbetas eller bekämpas av det föreställda vi:et. Med dessa uttalanden framstår det som att synen på en ömsesidig ansvarsfördelning mellan majoritetssamhället och marginaliserade platser (och människor) har övergivits helt och *”innanförets”* del i skapandet av detta *”utanför”* lyser med sin frånvaro. Det gick visserligen redan år 2010 att utläsa en begränsande

”vi och dom” logik där de Andra utmålandes som ett ”problem” eller ett ”hot”, men år 2018 menar jag att den har övergått i en ”vi *mot* dom” diskurs.

Chantal Mouffe (2008) varnar för debatter av antagonistisk karaktär det vill säga när de tar formen av en vän/fiende- relation (Mouffe, 2008: 23). Den nationella identiteten förutsätter en konstitutiv utsida men när denna förstås som en fiende riskerar *det politiska*, det vill säga motsättningar och meningsskiljaktigheter att hindras från offentlig diskussion och ersättas av frågor om hur fienden bäst elimineras. Denna förändring i debatten går även att koppla till vad Schierup, Ålund och Kings (2014) menar är effekten av en nyliberal rationalitet som innebär en förändrad syn på marginalisering där ansvaret tillika skulden för densamma tillskrivs enskilda individer som ”misslyckats”. Detta medför att det också är individer som föreställs vara i behov av åtgärder och inte samhällsordningen. I materialet från år 2018 finns det flera exempel på detta. I en artikel står om den dåvarande danska statsministern:

Lars Løkke Rasmussen spelade ut i sitt tal till nationen; han vägrar att acceptera de parallellsamhällen som ghettona utgör. Därför ska de bort. Regeringen anser att många ghetton skapats därför att invandrare väljer att bo tillsammans för att isolera sig och leva efter normer och värderingar som inte överensstämmer med det danska samhällets. På en rad områden avviker invånarna i ghettona från riksgenomsnittet; det gäller bland annat arbete, utbildning och inkomst. (Borås Tidning, artikel 84*, 1/3- 2018)

Statsministerns problemformulering skrivs fram som en ”sanning” i artikeln och ”ghettona” eller de så kallade ”*parallellsamhällena*” ska *vägras* accepteras. Denna problemformulering liknar i stora drag den som dominerade i materialet från år 2010 då det fortfarande är kategorin ”invandrare” som föreställs vara ”problemet” och deras ”icke-danska” värderingar. Men i detta material framträder även en föreställning om att det är ett ”aktivt” val som ligger bakom marginaliseringen. Detta återspeglar vad Dahlstedt (2015) kallar för det ”aktiva” medborgarskapet där medborgarnas skyldigheter snarare än rättigheter betonas. Det är även tydligt i detta citat att själva ”aktiveringen” av medborgarna går ut på att de ska anamma ”danska” värderingar (Dahlstedt, Neergard, 2019: 130).

Flera artiklar vilar på en underliggande uppfattning om behovet av att stärka en nationell identitet. I flera av dessa artiklar framställs nationella identiteter som ”naturliga”, okontroversiella och stabila gemenskaper som bygger på vissa värden och inte andra. I en artikel står att danskarna med gettopaketet vill *”placera små barn i dagisinstitutioner så att de kommer i en naturlig dansk miljö”*. (Borås tidning, artikel 88*). Denna ”naturliga” danska miljö som barnen föreställs behöva placeras i konstrueras indirekt som motsatsen till samma barns nuvarande miljö som förstås som ”onaturlig” och icke-dansk. Att denna avvikelse framställs som *”naturlig”* bekräftar föreställningen om att nationella identiteter är kopplade till inneboende olikheter snarare än att det är en kontingent relation mellan det föreställt ”danska” och det Andra (Anderson, 2013). Genom att framställa nationella identiteter som ”naturliga” istället för sociala produkter görs de svåråtkomliga, om inte ouppnåeliga, för många formella medborgare. Det är med andra ord ett sätt att avpolitiserar denna sociala kategori och få det att framstå som att den inte är föremål för politisk diskussion och förändring. Men även om dessa sociala kategorier *framställs* som naturliga i materialet är det ändå högst påtagligt i materialet att nationella och europeiska gemenskaper just föreställs för att återkoppla till Benedict Anderson (1996).

6.2 Hoten mot ”svenskheten”

Det finns stora likheter mellan hur debatten om gettopaketet ser ut år 2010 och år 2018. Diskursen om *hotfulla Andra* är högst påtaglig under båda åren och de så kallade ”ghettona” i Danmark likställs med och/eller jämförs med vad som i Sverige benämns ”särskilt utsatta områden”. Även år 2018 kopplas dessa områden ihop med invandrare, kriminalitet, hög arbetslöshet och låg utbildning (Dagens nyheter, artikel 45, Nyheter idag, artikel 70, SVT, artikel 35). I ett par artiklar görs gränsdragningen ännu snävare: *”Liksom i Sverige är dessa förorter präglade av hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå samt en stor andel invånare med invandrabakgrund. De fungerar som parallellsamhällen med svag koppling till resten av det danska samhället.”* (Nyheter idag, artikel 70), gettopaketet *”går ut på att avskaffa och riva Danmarks förorter för att motverka framväxten av muslimska parallellsamhällen.”* (Fria Tider, artikel 36) och de beskrivs som *”mångkulturella getton”* (Ibid.). Dahlstedt, Rundqvist & Vesterberg (2011) menar att i takt med att kritiken mot det ”mångkulturella” projektet

under 2000-talet vuxit sig allt starkare har behovet av att stärka den nationella gemenskapen betonats allt mer. Analysen av materialet från år 2018 bekräftar till stor del denna forskning inte minst då gettopaketet år 2018 uttryckligen beskrivs som ett projekt med avsikt att bevara en hotad "danskhet". Även en svensk nationell identitet skrivs fram som hotad, men den stora skillnaden från år 2010 är att hoten mot "svenskheten" föreställs komma från flera håll än ett. Det handlar om "*mångkultur*", vilket framgår av citaten ovan, men även om "*svenska feminister*", "*åsiktseliten*" och "*den etablerade massmedian*" (Svenska Dagbladet, artikel 75*). I en artikel hävdas att nyckeln till Sverigedemokraternas framgångar är elitens förakt mot massan. Dessa beskrivs som "*Sveriges fulaste ansikte*" av en norsk samhällsgeograf som intervjuas i samma artikel och som tidigare betraktat Sverige som "*det verkliga idealsamhället*" men vars utveckling är "*skrämmande*" och numera kan beskrivas som en "*kärlekssorg*" (Ibid.). Denna skildring av Sverige rimmar väl med självbilden om "det gamla Sverige" föreställt som ett homogent vitt samhälle. På frågan om varför andelen immigranter blivit en så stor konfliktfråga i Sverige svarar samma person att:

- Invandringen till Sverige är för det förste uppseendeväckande hög, för det andra har den ett stort inslag av folk som representerar klankultur, patriarkat och politisk islam. Det skapar konflikter överallt. Till det kommer i Sverige pressens, politikernas och kulturelitens behandling av invandringsfrågan. Genom att stämpla all naturlig diskussion om detta som "fascistisk" eller "rasistisk" blev det ett farligt debattklimat. Svensk invandringsdebatt var en skandal fram till 2015, och de som blev kallade nazister och rasister, utan grund, under åren 2000-2015 förtjänar en offentlig ursäkt. (Svenska Dagbladet, artikel 75*, 7/7- 2018).

Likt år 2010 konstrueras kategorin invandrare som en homogen grupp som är fullkomligt avvikande från den idealiserade kategorin "svensk". Knuttecknet invandrare kopplas ihop med klankultur, patriarkat och politisk islam vilket anses skapa "*konflikter överallt*". Denna ekvivalenskedja som samhällsgeografen gör ifrågasätts inte i artikeln utan får stå som en "sanning". Detta medför att konflikter, patriarkat etc. indirekt framstår som icke-svenska praktiker och som tillhörande Andra kroppar. Såväl diskursen om hotfulla Andra som myten om "det gamla Sverige" reproduceras därmed i denna artikel. Men "Sverige" anses också hotat av en "*svensk kultur som är svårt auktoritär*" (Ibid.). I citatet framstår det som om att

politiker, ”kulturelit” och press ligger bakom ett ”*farligt debattklimat*” i Sverige vilket hotar det ”fria” och ”öppna” demokratiska samtalet. Detta på grund utav hur de anses behandla ”*invandringsfrågan*” genom att ”*stämpla all naturlig diskussion om detta som fascistisk och rasistisk*” (Ibid.). Själva påståendet att det skulle finnas en ”naturlig” diskussion om invandring kan utifrån ett diskursteoretiskt perspektiv tillbakavisas då alla verklighetskonstruktioner alltid är *en* av flera möjliga (Laclau & Mouffe 2008). Men genom att framställa det *som om* det finns en ”naturlig” diskussion skapar artikeln en position utifrån vilken det går att göra anspråk på att uttolka ”sanningen” om hur invandringen *verkligen* fungerar och vilka problem som *egentligen* existerar. Genom att beskrivas som ”naturlig” riskerar den att uppfattas som om den vore obestridlig. Enligt samma person ska denna ”naturliga” diskussion om invandring inte behöva riskera att bli stämplad som fascistisk eller rasistisk. Med detta uttalande framstår det som att ”problemet” med den ”fria” debatten i Sverige är att medborgare riskerar att bli *kallade* för rasister. Men att det finns medborgare som utsätts för rasism vars handlingsutrymme begränsas av det utesluts helt från artikeln vilket säger något om diskursens sociala konsekvenser. Även om det inte skrivs ut explicit är det tydligt att de intressen och de medborgare som anses ”skyddsvärda” vilar på självbilden om ”det gamla Sverige”. Detta resonemang vidareutvecklas under rubriken 6.5 *Ett ”öppet” Sverige och en ”öppen” debatt?*. Det står vidare i samma artikel:

- Positivt är att svensk kultur är att vara duktig. Ni har en fantastisk industrihistoria, en fantastisk politisk historia och författare och filmkonstnärer i världsklass. Negativt är att vi de senaste tjugo åren har sett att svensk kultur är svårt auktoritär, med eliter som föraktar folket. Genusideologi och multikultur har blivit religioner där man behandlar meningsmotståndare illa. Den fria debatten dog i Sverige mellan 2000 och 2015. (Svenska dagbladet, artikel 75*, 7/7- 2018)

I detta citat positioneras nodalpunkten ”folket” i ett motsatsförhållande till ”eliter” och de förstnämnda föreställs falla offer för de sistnämndas ”*genusideologi och multikultur*”. Detta menar jag är ett exempel på hur ”svenskheten” stramas åt i delar av materialet och det dras en skarpare gräns kring ”folket” än vad som gjordes i materialet från år 2010. Det är inte endast invandrare som exkluderas från den svenska värdegemenskapen utan även svenska

journalister, feminister och ”kultureliter”. Med Andersons (2013) teoretiska begrepp kan det översättas till att fler medborgare tillskrivs kategorin ”misslyckade” medborgare. Men på samma gång som fler ifrågasätts och definieras som interna Andra är det andra som i materialet från år 2010 tillskrevs just denna kategori men som nu inkluderas i ”svenskheten”. I ett tidigare citat stod som sagt att *”//de som blev kallade nazister och rasister, utan grund, under åren 2000-2015 förtjänar en offentlig ursäkt.”* (Svenska Dagbladet, artikel 75*). Detta uttalande menar jag visar på en diskursiv förskjutning i debatten om gettopaketet. Det som relativt entydigt i materialet från år 2010 förknippades med rasism och konstruerades som motsatsen till ”svenskhets” görs i delar av materialet från år 2018 till immanenta delar av ”svenskheten”. Exempelvis Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti konstruerades år 2010 som rasistiska Andra och framställdes som avvikande från ”svenskheten”. I materialet från år 2018 omförhandlas denna uppfattning:

I Danmark har vi Dansk Folkeparti (DF), invandrarkritiskt men inte längre direkt främlingsfientligt. Partiet har blivit rumsrent och har i flera perioder, som stödparti, varit en garant för borgerliga regeringar. Men varken de borgerliga eller socialdemokratin sneglar numer på DF när de gör sina utspel på integrationsområdet. Alla är överens om problembilden och relativt eniga om att något måste göras. Det kan tyckas att den danske statsministern nu är väl drastisk. Men jag tror ändå att den svenske har något att lära. Inte minst mot den krassa bakgrunden att 38 procent av svenskarna tycker att invandring och integration är de viktigaste frågorna i höstens val... (Borås Tidning, artikel 88*, 16/1- 2018).

I artikeln framställs Dansk Folkeparti som vilket annat parti som helst och meningen *”Alla är överens om problembilden och relativt eniga om att något måste göras”* tolkar jag som en *hegemonisk intervention* som försöker göra en viss betydelsefixering naturlig. Den får det att framstå som att det endast finns *en* problembild och att *alla* är överens om den. Gettopaketet beskrivs som *”väl drastiskt”* men den svenske statsministern har något att *”lära”* av Danmark. Dessa ordval belyser en annan förskjutning i debatten om gettopaketet sedan år 2010 nämligen att Danmark och gettopaketet uppfattas som förebilder. Detta behandlar jag mer utförligt under rubriken 6.4 Det ”goda” och ”förnuftiga” omförhandlas.

6.3 Handlingskraftdiskursen breder ut sig

I materialet från år 2010 urskiljdes en diskurs som jag valde att benämna handlingskraftiga Andra som medförde att "svenskheten" ifrågasattes. I materialet från år 2018 har denna diskurs fått ett betydligt större utrymme i debatten vilket indikerar att det sätt att se på verkligheten som denna diskurs förmedlar har normaliserats och vunnit mark. Redan år 2010 idealiserades "handlingskraften" men den framställdes som en typiskt "dansk" praktik men år 2018 uppfattas den i delar av materialet även som en immanent del av "svenskheten" vilket gör att jag från och med nu kallar den för handlingskraftdiskursen. I en TT-artikel som publicerats i flera olika tidningar beskrivs hur Danmarks statsminister föreslår att "*avveckla 'ghettona' helt*" och låta betongen "*brytas upp och byggnader rivas. Sprid invånarna över olika områden*". (Göteborgsposten, artikel 89. Även Nyhetsbyrån TT, Svenska Dagbladet, Metro). Detta är en återgivning av den danske statsministerns ord och det bemöts i samtliga artiklar med meningen: "*Fina ord, men det ska till konkret handling också, är kommentarer från både politiska vänner och motståndare efteråt.*" (ibid.). I dessa artiklar är det inte längre gettopaketet som framstår som problematiskt utan snarare bristen på tilltro till att åtgärds paketet kommer förverkligas. I en annan artikel intervjuas en före detta polis som enligt artikeln har "*sett fler av Malmös baksidor än de flesta av oss*" (Kvällsposten, artikel 71*). Danmark beskrivs som en plats för att hämta inspiration och "*ghetto-modellen*" anses "*intressant*". I artikeln citeras personen:

- Namnet låter ju inte så bra i svenska öron, men själva planen är ju inte så dum. De vill riva problematiska bostadshus, se till att barnen läser danska språket. Det finns en plan och Sverige har inte den planen. (Kvällsposten, artikel 71*, 19/8-2018)

I citatet lyfts gettopaketet fram som en rimlig åtgärd och det är inte "*planen*" som anses problematisk utan endast "*namnet*". I kontrast till materialet från år 2010 är det flera artiklar år 2018 som lyfter fram positiva uppfattningar om gettopaketet och som varken ifrågasätter problemformuleringen eller lösningen/"planen". Det läggs i citatet ovan vikt vid att "*det finns en plan*" i Danmark och det går även att utläsa en underliggande skepsis mot att Sverige inte har den planen. Artikeln varken ifrågasätter eller problematiserar denna uppfattning vilket gör att den skrivs fram som en "sanning". I en annan artikel står:

För mig är det slående att skillnaden mellan dansk och svensk retorik är så stor. Det kastas sten mot blåljuspersonal i båda länderna, men i Sverige i "utsatta områden", i Danmark i "ghetton". I Sverige ska det tas hänsyn in absurdum och politikerna är livrädda för att framstå som främlingsfientliga och hamna på Sverigedemokraternas planhalva. (Borås Tidning, artikel 88*, 16/1- 2018)

Även i detta citat är det skillnader i språket eller i "*retoriken*" mellan länderna som betonas. I kontrast till den "danska" retoriken anses den "svenska" vara exempel på att "*ta hänsyn in absurdum*" och vara "*livrädda*". Dessa formuleringar antyder att Sverige "inte säger som det är" eller undanhåller "sanningen". Denna framställning går att känna igen från materialet från år 2010. Redan då konstruerades typiskt "svenska" praktiker såsom att ta hänsyn och starta sociala råd med icke-handlingskraft och nedvärderades därmed. I samma artikel står:

I Sverige har man problem i utsatta områden. Här i Danmark är det många gånger ett helvete i ghettona. Notera språkbruket. Det försiktiga Sverige mot det rättframma Danmark. Här är en spade en spade. Och ett ghetto ett ghetto. Och inte bara man och man emellan. Utan också på högsta politiska nivå. (Borås Tidning, artikel 88*, 16/1- 2018)

Återigen framhävs "*språkbruket*" som den stora skillnaden mellan länderna. Däremot skrivs problemformuleringen fram som en "sanning" och förslagen på åtgärder ifrågasätts inte. I citatet framstår det som att den stora frågan är vem som tar sig an de *förgivettagna* "problemen" och kallar dem vid sina "rätta" namn. Som så många gånger förr konstrueras myten "Sverige" som *försiktigt* i kontrast till det *rättframma* Danmark. Vidare i artikeln står att den danska statsministern är "*osedvanligt tydlig*" och anvisar "*en konkret väg att nå målet*" (Ibid.). Det läggs med andra ord vikt vid den tydlighet och konkretion som "Danmark" och gettopaketet anses vara ett exempel på. I en annan artikel angående den danska statsministerns nyårstal om landets "*ghetto-områden*" står:

Nu levererar han. Det pågår en våldsam kamp i dansk politik. Anledningen är att det nästa sommar vankas val till folketinget. Och redan nu är det viktigt för partierna att visa beslutsamhet på de slagfält som danskarna menar att svenskarna inte våga tala om; invandring, integration, flyktingar och "utsatta områden" (här i landet döpta till ghetton för att understryka allvaret.). (Borås Tidning, artikel 84*, 1/3- 2018)

Även i denna artikel läggs det vikt vid att den danska statsministern "*levererar*" på områden som danskar menar att svenskar inte "*vågar tala om*". Då artikeln lyfter fram denna "danska" uppfattning utan att ifrågasätta eller tillbakavisa den passerar den som en "sanning" i artikeln. Detta medför att myten "Sverige" framstår som fegt i citatet och den danska användningen av begreppet "ghetton" framför "utsatta områden" länkas samman med att de "*understryker allvaret*". Därefter står om den dåvarande danska statsministern:

Han inser att allt det han nu säger och föreslår kanske inte låter särskilt liberalt och behagligt. "Men det tjänar inget till att vi ska använda språket så försiktigt att vi inte får upp ögonen för problemen. Den första förutsättningen för att lösa dem är att tala öppet om vad det är för slags problem." Jag skyndar förstås ner till min lokala bodega i mitt köpenhamnska förortsområde (som för 10 år sedan slapp ghettostämpeln) för att avläsa reaktionerna. Är det verkligen nödvändigt att dundra på så här, frågar jag lite försiktigt svenskt? Ja, svarar stambordet. Det är hög tid att agera. Klockan är kvart i tolv. (Borås Tidning, artikel 84*, 1/3- 2018)

Att använda språket "*försiktigt*" kopplas ännu en gång ihop med att inte uppmärksamma "problemen" och det grova språkbruket föreställs understryka allvaret och visa prov på beslutsamhet eller "handlingskraft". Detta definieras i sin tur som motsatsen till "liberalt" och "behagligt". En sådan betydelsefixering medför att ett icke-grovt språkbruk tenderar att förknippas med att *inte* understryka allvaret eller att "behaga". Det går här att dra slutsatsen att handlingskraftdiskursen tenderar att underbygga ett grövre språkbruk vilket utifrån en diskursteoretisk utgångspunkt inte bör förstås som något harmlöst utan det kommer med risker. Enligt diskursteorin följer alltid en världsbild med språket som styr riktningen för människors handlingar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

6.4 Det ”goda” och ”förnuftiga” omförhandlas

I materialet från år 2010 togs det tydligt avstånd från gettopaketet då det ansågs stigmatiserande mot särskilt icke-västerländska grupper. Men i delar av materialet från år 2018 definieras Danmark som ett ”föregångsland” och gettopaketet som ”eftertraktat”. I en artikel står på tal om gettopaketet:

För att komma åt detta "hot" vill den danska regeringen även införa dagisobligatorium, ett maxantal barn från utsatta områden i barnomsorgen (för att forcera en bättre fördelning). Man inför språkstimulerande åtgärder för dagisbarn och ett språktest samt sommarskola för att säkerställa att ingen börjar skolan utan att klara språket. Sådär som man ofta gör med ett "hot mot en civilisation". Man erbjuder det sommarskola... Tanken om att bryta invandrabarns isolering finns även i Sverige och syns i regeringens tidigare lagda skolplikt, förslag om tidigare allmän förskola eller obligatorisk förskola från tre år. Bottenlöst cyniskt?
(Expressen, artikel 52*, 10/3- 2018)

Samma artikel avslutas med:

Det blir väl som det brukar. Om X år kopierar en svensk regering de danska förslagen och låtsas som det regnar. Givet att danskarna lägger 12 miljarder på att renovera getton, där Sverige satsar en miljard, bör vi kanske längta. (Expressen, artikel 52*, 10/3- 2018)

I artikeln ekvivaleras gettopaketet med ord som ”stimulerande”, ”generöst” och som något att ”längta efter”. Detta står i skarp kontrast till år 2010 då åtgärds paketet beskrevs som ”stigmatiserande” och ”utpekande”. Dessa ordval menar jag visar på att normerna för vad som anses ”gott” och ”förnuftigt” i sammanhanget har förskjutits. Faktum är att gettopaketet inte bara har gått från att kritiseras till att idealiseras utan även kritiken mot det, vilket framgår av citatet ovan, förlöjligas. Detta menar jag att meningen ”Sådär som man ofta gör med ett "hot mot en civilisation". Man erbjuder det sommarskola...” är ett exempel på. Det är med andra ord inte längre gettopaketet utan snarare *kritiken mot det* som framställs som direkt

”orimlig”. Denna uppfattning menar jag förutsätter en syn på såväl ”danskheten” som ”svenskheten” som överordnade och obestridliga ideal. Endast utifrån en sådan premis kan att ”*forcera*” och ”*säkerställa*” att Andra anpassar sig till ”vi:ets” normer och värderingar betraktas som en satsning eller ett sätt att ”bry sig om”. Detta samspel mellan det ”svenska” (omhändertagandet) och de icke-svenska (problemen) är en diskursiv konstruktion som går igen från materialet år 2010. Den är likaså en maktutövning som reglerar vilka medborgare som ställer krav och vilka medborgare som förväntas lyda vilket i nämnda artikel är föräldrar till ”*isolerade*” ”*invandrarbarn*”. Ordvalen om *tvång* menar jag visar på att frågorna inte längre förefaller vara *politiska* utan snarare *objektiva* och av moralisk karaktär. Att vi:et föreställs med ”tvång” få igenom sin vilja ger även uttryck för en antagonistisk konflikt det vill säga en vän-/fienderelation, vilket är svårförenligt med demokratiska värden (Mouffe, 2008: 23). Andra sätt att vilja leva och förhålla sig till den nationella gemenskapen på utesluts helt ur diskursen. I en annan artikel står apropå åtgärdspaketet:

Man har definierat 55 områden som särskilt utsatta och det är där som barnen nu aktivt ska skolas in i det danska samhällets traditioner, högtider och demokratiska normer och värderingar. [...] Beslutet som har ett brett stöd i det danska parlamentet och är en del av det så kallade "ghetto-avtalet" motiveras med att man vill ge barn i de dysfunktionella bostadsområdena en bättre start i livet och förutsättningar att smälta in i det danska samhället. (Samhällsnytt, artikel 81, 31/5- 2018)

Detta citat positionerar särskilt utsatta områden utanför ”danskheten” och barnen föreställs vara i behov av att ges ”en bättre start i livet” och ”*förutsättningar att smälta in i det danska samhället*”. Uttalandet menar jag visar att dessa områden inte föreställs vara en del av ”Danmark” och antyder att föräldrarna i dessa områden inte ger sina barn en ”god” start i livet eller ”rätt” förutsättningar att ”*smälta in*” i Danmark. Det förefaller alltså finnas ett ”rätt” sätt att leva på, det ”danska”, och de som inte lever så lever ”fel” och anses vara i behov av (tvångs-) åtgärder. I citatet tas för givet att ”danska” värderingar och traditioner är radikalt annorlunda från de som finns i ”*dysfunktionella bostadsområden*”. Exempelvis införlivas demokratiska normer och värderingar i ”danskheten” och görs till typiskt ”danska” praktiker

medan de som bor i socialt utsatta områden konstrueras som motsatsen till detta. Dessa vid första anblick oskyldiga tillskrivningar av betydelse kan fungera som utestängande gränsmarkörer då de i sin tur misstänkliggör och försvårar, vilket nämndes redan i analysen av materialet från år 2010, för Andra att uppfattas som demokratiska. I åtgärds paketet från år 2018 finns ett förslag om dubbla straff (för samma brott) när de begås i så kallade "getton". I förra artikeln står apropå detta förslag:

I förslaget ger danska regeringen statistik på att invånarna i danska getton är väsentligt mer otrygga än andra danskar. Hur är det diskriminerande att värna dem från brott?

Men likheten inför lagen? Ja, den kvarstår. Danska staten vill visa att man ser allvarligt på brott i vissa områden - oaktat vem som begår det. Egentligen inte konstigare än om Blåljusutredningen skulle förorda högre straff för brott som begås på sjukhus. Att höja kostnaden för brott i vissa zoner är att signalera att platsen adderar ett allvar som anses

drabba hela samhället. (Expressen, artikel 52*, 10/3- 2018)

I citatet beskrivs gettopaketet återigen som omhändertagande men det synliggör även andra betydelsemönster i materialet. Genom att hävda att förslaget gäller oaktat vem som begår brottet och dra liknelsen att högre straff i dessa områden inte är konstigare än att förorda straff för brott som begås på sjukhus kopplas åtgärds paketet isär från det diskursiva sammanhang som underbygger det, nämligen etablerade föreställningar om dessa platser (och människor) som socialt avvikande, "icke-danska" och intimt sammankopplade med invandrare, kriminalitet och sociala problem. Detta osynliggör med andra ord de hierarkiska och ojämlika maktrelationer som diskursordningen det vill säga debatten om gettopaketet formats av och bidrar till att forma. Detta osynliggörande förekom redan i materialet från år 2010. I en annan artikel står:

När danska regeringar tidigare försökt komma tillrätta med ghetto-problematiken har man begränsats av att nya lagar, regler och förordningar varit så generella att de "drabbat alla". Nu undersöker en specialinrättad grupp av ministrar om det går

att rikta åtgärder enbart mot/för de som anses behöva det. Knepigt, men kanske inte omöjligt. (Borås Tidning, artikel 88*, 16/1- 2018)

Även denna artikel visar på en förskjutning i debatten sedan år 2010 vad gäller synen på vad som är socialt accepterat och inte. År 2010 ansågs det som sagt problematiskt att stigmatisera och peka ut vissa grupper medan det i detta citat tvärtom framstår som problematiskt att rikta åtgärder mot "alla" istället för enbart mot de medborgare som anses vara i behov av det. Detta uttalande menar jag tar för givet att detta är en självklar eller objektiv bedömning liksom att "*ghetto-problematiken*" inte föreställs angå "vi:et" och därför ska vi:et inte heller behöva drabbas. Det vilar på en underliggande uppfattning om att skulden tillika ansvaret för "problemen" ligger hos *vissa* individer eller "misslyckade" medborgare och inte samhället i stort. När "problemet" definieras som endast en fråga om "misslyckade" medborgare framställs det som en avvikelse i en annars väl fungerande social ordning (Hörnqvist & De los Reyes red. 2016). Detta individuella perspektiv på marginalisering är enligt Schierup, Ålund och Kings (2014) en effekt av det nyliberala skiftet som kan få diskriminerande effekter om inte hänsyn tas till skilda förutsättningar och ojämlika livsvillkor grundade i såväl nutiden som i historien (Dahlstedt 2015, Martinson et. Al 2016, De los Reyes, 2006). Exemplet med sjukhuset förstår jag som ett konkret exempel på ett sådant osynliggörande. I en annan artikel som i kontrast till denna artikel problematiserar migrationspolitikens utveckling i Europa står om gettopaketet:

Medan EU fortsätter skala av idealismen för att hålla ihop unionen och blidka oroliga väljare gör enskilda länder också mer radikala saker på egen hand. Som Danmark. 16 bostadsområden med huvudsakligen låginkomsttagare som är muslimer har klassats som "ghetton", och där gäller särskilda regler. Det kanske mest häpnadsväckande är att alla barn över ett år måste skiljas från sina föräldrar 25 timmar i veckan för att gå på obligatoriskt ghetto-dagis för att lära sig om kristna traditioner och danska värderingar, samt att prata danska. Danska föräldrar som bor utanför dessa "ghetton" får däremot behålla sina barn hemma tills de är i skolåldern om de vill. Det är ett integrationsexperiment, men kanske ska det också fungera som avskräckning. Liksom avskräcknings-experimenten mot flyktingar i

USA återstår det att se vad effekten blir på själva barnen. (Svenska Dagbladet, artikel 76*, 8/7- 2018)

I citatet konstateras att EU ”skalar av idealismen” för att ”hålla ihop” unionen och ”blidka oroliga väljare”. Med idealism avses i denna artikel ett ”högt” mottagande av migranter och flyktingar. Denna idealism sätts i ett motsatsförhållande till att ”hålla ihop” vilket anses vara anledningen till att bland annat Danmark kommit med mer ”radikala politiska förslag” såsom gettopaketet. Det går att dra paralleller mellan detta citat och den rationella diskursen som Anna Triandafyllidou (2017) menar dominerade bland EU:s medlemsländer i samband med vad som kallats för ”flyktingkrisen” år 2015. Den rationella diskursen föreställer sig att solidariteten kan vara *för* idealistisk vilket ekvivaleras med att saker går överstyr/bortom kontroll. I citatet ovan föreställs på liknande sätt att *för mycket* idealism leder till att den Europeiska gemenskapen kan glida isär. Men genom att ”skala av idealismen” föreställs kontrollen eller ordningen kunna återinföras. Mot slutet av citatet beskrivs även gettopaketet som ett ”*integrationsexperiment*” som antas riktas mot främst muslimer och/eller som ett sätt att avskräcka flyktingar från att komma till Danmark. Även om artikeln i huvudsak är kritisk mot gettopaketet menar jag att ordvalen *avskräcka* och att göra *experiment* på Andra föräldrar och barn som det ”*återstår att se effekten av*” ger uttryck för en social acceptans gentemot att behandla de som definieras som interna Andra på ett sätt som inte vore acceptabelt om det gällde den ”goda” medborgaren.

6.5 Emot ett ”öppet” Sverige och en ”öppen” debatt

I flera artiklar som redan berörts lyfts vikten av att värna om det ”öppna” och ”fria” demokratiska samtalet fram. En underliggande uppfattning i dessa artiklar är att ”Sverige” eller ”eliter” döljer *sanningen* för ”folket” med betoning på *en*. Det dessa artiklar framhåller är alltså vikten av att få tala ”öppet” om *sanningen* som bygger på det *givna* problemet. Om detta är vad som menas med ”öppenhet” är denna öppenhet i själva verket mycket sluten. I en redan tidigare citerad artikel står angående hur ”eliter” hanterar ”invandringsfrågan” att:

Genom att stämpla all naturlig diskussion om detta som "fascistisk" eller "rasistisk" blev det ett farligt debattklimat. Svensk invandringsdebatt var en skandal fram till 2015, och de som blev kallade nazister och rasister, utan grund, under åren 2000-2015 förtjänar en offentlig ursäkt. (Svenska Dagbladet, artikel 75*, 7/7- 2018)

Det som går att läsa sig till mellan raderna i detta citat är att andra i själva verket inte längre ska få ifrågasätta andras utsagor och vilka följder de kan få eller uttrycka en annan uppfattning i frågor som rör rasism och fascism. I en annan artikel intervjuas en svensk partiledare som hävdar att *"Den svenska politiska självbilden har gått från en helt ohejdad omnipotens till idag en nästan förödande impotens"* vilket artikelförfattaren kommenterar med *"Så talar en ledare som försöker göra hoppfullheten till sitt signum"*. (Dagens Nyheter, artikel 91). Artikeln hävdar att den svenska debatten angående invandring har svängt de senaste åren och citerar samma partiledare som anser att förändringen kom delvis försent:

- Hade vi haft en mer genomtänkt politik tidigare, då hade inte krisen 2015 inträffat, då hade vi inte haft den här tillitskrisen som finns i Sverige. I den meningen tycker jag nog att klarspråk och öppen debatt inklusive ett och annat överord, det hör till en frisk debatt. Det betyder inte att det skulle låta i Sverige som i Danmark, min bild är ändå att Sverige är ett mer internationellt och öppet land. (Dagens Nyheter, artikel 91, 9/6- 2018)

I citatet framstår en "öppen" debatt när det kommer till migrationsfrågor som viktig att försvara. En "öppen" och "frisk" debatt kopplas i citatet samman med att tala *"klarspråk"* och att använda *"ett och annat överord"*, vilket definieras som typiskt "danska" praktiker. Att tala klarspråk är enligt Svenska Akademiens ordlista detsamma som att tala ett tydligt och lättbegripligt språk (SO, 2009). Men det kan också tolkas som att tala rent ut om något eller säga "sanningen" som i det här exemplet om invandringen. I citatet antyds att så inte har gjorts/eller görs i Sverige vilket är ett "problem". Det är inte något nytt att en debatt som upplevs öppen av en person kan upplevas stängd eller sluten av en annan. Att ta till "överdrifter" eller "starka ord" i migrationsdebatten leder med andra ord inte nödvändigtvis

till att debatten upplevs mer öppen eller utökar handlingsutrymmet för "alla". Det är avhängigt vems perspektiv, intressen och inkludering som premieras. En annan sak som tas för given i citatet är att en "genomtänkt" politik är synonymt med en striktare migrationspolitik. I citatet står även att krisen år 2015 inte hade inträffat om det inte vore för att vi tog in *för många* migranter. Det som åsyftas med *krisen år 2015* är alltså inte alla krig och oroligheter som då präglade och fortsätter att prägla omvärlden. Inte heller alla de människor som befinner sig på flykt runt om i världen eller sörjer försvårade möjligheter att kunna förenas med sin familj. Det krisen utan att problematiseras i denna artikel kommer att handla om är istället en föreställd "tillitskris" i Sverige vilket får stå som en "sanning". Van Dijks forskning har visat att också detta är en vanlig framställning i media. Det skrivs om "problemet" som betyder för "oss" och inte om "problemet" migranter och invandrare möter i relation till "innanföret" (Van Dijk, 2012: 23). Dessa erfarenheter och perspektiv på såväl krisen år 2015 som de senaste årens migrationspolitik utesluts ur diskursen. De har inte en given position i den "svenskhet" och det "öppna" Sverige som här anses viktigt att skydda. Likafullt är det viktigt att betona att Sverige är *mer* "internationellt" och "öppet" än Danmark. Detta menar jag visar på hur myten om "det gamla Sverige" och myten om det "goda Sverige" samspelar i materialet likt år 2010.

6.6 Ett Sverige i kris

I flera artiklar konstrueras Sverige som "problemtyngt" eller "ansvarslöst" i relation till Danmark. Det pekats på "svenska" brister i relation till Danmark för att driva på förändring i "dansk" riktning. I en artikel citeras ett utspel från en partiledare i Ekots intervjuserie "Mitt Sverige" där det konstateras att partiet vill vidta åtgärder som liknar gettopaketet i Sverige. På frågan om partiledaren vill göra som Danmarks statsminister förslagit och riva getton svarar hen: "Ja, det borde man. Nu är ju Sveriges problem långt mer omfattande än i Danmark" (Metro, artikel 50). Även i en annan artikel citeras från samma intervju:

- Men Sveriges problem är ju långt mer omfattande än Danmarks. Där har man fört en mer ansvarsfull politik under ganska lång tid. Så problemen i Danmark är inte i närheten så stora som i Sverige. I stället för att lägga enorma summor på att

renovera förorter så borde man "börja om från början", menar Åkesson.

Människor ska inte omedelbart kastas ut, enligt SD-ledaren. Han vill dock långsiktigt fasa ut områdena och ersätta dem med mer moderna boendemiljöer, som är utformade utifrån dagens samhälle. (Fria tider, artikel 51, 10/4- 2018)

I detta citat konstrueras "Sverige" som problemtyngt i relation till Danmark och anledningen till att problemen i Danmark inte "är i närheten" av så stora som i Sverige anses vara en mer "ansvarsfull" politik. Det är underförstått i artikeln att detta är synonymt med en striktare migrationspolitik. Områdena och de människor som bor där ska långsiktigt "fasas ut" och "ersättas". Även dessa ordval är likt tidigare artiklar avhumaniserande och får det att framstå som att människorna som bor i dessa områden varken har agens eller något att säga till om i frågan. I en artikel som tidigare citerats avrundas artikeln med "Är det verkligen nödvändigt att dundra på så här, frågar jag lite försiktigt svenskt? Ja, svarar stambordet. Det är hög tid att agera. Klockan är kvart i tolv." (Borås Tidning, artikel 84*). Detta stycke menar jag insinuerar att *snart är tiden ute* eller *snart smäller det* vilket väcker domedagskänslor och vilar på en föreställning om att vi står inför en stundande katastrof. Även i andra redan citerade artiklar talas det om "tillitskrisen som finns i Sverige" (Dagens Nyheter, artikel 91) och i en annan artikel står att "förortsproblemen eskalerar" (Göteborgsposten, artikel 20*).

Det som händer i materialet från år 2018 är alltså att diskursen om hotfulla Andra samspelar med handlingskraftdiskursen men också med en föreställning om att "krisen" är här eller att den åtminstone *snart* är här om "vi:et" inte agerar kraftfullt. Innanför dessa ramar föreställs handlingskraften inte bara eftersträvansvärd utan rentav nödvändig. I en artikel står:

Men på många håll i landet, i våra socialt utsatta områden, breder laglösheten ut sig. Politikerna skriker om skärpta straff eller förebyggande insatser. Så även i söndagens debatt om lag och ordning i SVT. Det var en olycklig debatt, tyvärr, med allt för mycket tjafs mellan de politiska företrädarna. Men en klok sak sades av en kriminolog under debatten: Sverige saknar en långsiktig strategi för att bekämpa den växande otryggheten. I vårt grannland Danmark har man däremot lagt fram det så kallade "ghetto-paketet", med tydliga mål, konkreta åtgärder och

analyser av de problem man identifierat. Det är givetvis många problematiska och rättsvidriga förslag i de samlade åtgärderna men det får en att undra: Kan nästa svenska regering leverera ett konkret åtgärdspaket som bygger på långsiktighet? Som ger oss en färdplan mot ett tryggare Sverige igen? (Gefle Dagblad, artikel 72*, 15/8- 2018)

Även denna artikel anspelar på föreställningen om ett tidigare homogent och tryggt "Sverige" som hotas av en "växande otrygghet" och "laglöshet" som görs icke-svensk. Denna otrygghet behöver "*bekämpas*" och det anses behövas en färdplan mot ett tryggare Sverige igen. I citatet knyts tryggheten till myten "Sverige" medan otryggheten och laglösheten tillskrivs socialt utsatta områden. Vidare beskrivs debatten om lag och ordning i SVT som "*olycklig*" på grund av "*tjafs*" mellan de politiska företrädarna. Det kan antas att det som avfärdas som "*tjafs*" är politiker som ger uttryck för olika uppfattningar och är alltså en artikulation som nedvärderar *det politiska*. Det som däremot lyfts fram som "*klokt*" från debatten är konstaterandet att Sverige saknar en "*långsiktig strategi*". Även gettopaketet ges erkännande för sina "*tydliga mål, konkreta åtgärder och analyser av de problem man identifierat*". Det konstateras med bara några få ord att många av förslagen förvisso är "*problematiska*" och "*rättsvidriga*", men därefter återgår fokus till frågan om huruvida den svenska regeringen kan "*leverera*" ett åtgärdspaket. Själva innehållet på det som ska levereras framkommer inte förutom att det som ska levereras ska vara "*konkret*".

I materialet från år 2018 går det att se hur handlingskraftdiskursen i kombination med diskursen om ett Sverige i "kris" resulterar i uppfattningar om att vi måste handla *före* vi tänker. Det är bråttom och därför finns det ingen *tid* för eftertanke. I flera artiklar anses det viktigare *att ha en plan* än att inte ha någon plan alls eller *att göra något* än att inte göra något alls. Denna inramning av debatten i en slags *antingen-/eller* logik framställer det som att det endast finns två möjliga alternativ. I ett reportage som lyfter fram såväl positiva som negativa röster om gettopaketet citeras bland annat en dansk medborgare om vad den tycker om gettopaketet:

- Egentligen är det vanvettigt att alla inte ska leva under samma lagar i en demokrati. Men om det är det enda verktyget som fungerar för att få bukt med problemen är jag ändå för det. (Dagens Nyheter, artikel 45, 2/7- 2018)

I citatet framställs åtgärdspaketet som *det enda* alternativet som finns till hands och den bakomliggande problemformuleringen tas för given. Citatet andas uppgivenhet. Men det går även att utläsa ytterligare förskjutningar i dessa artiklar. I det förra citatet behandlas det ”*problematiska*” och ”*rättsvidriga*” med gettopaketet som en sidesak och i det senaste citatet görs själva *handlandet* till viktigare än avsikten eller konsekvensen av samma handlande. Redan i materialet från år 2010 gick det att urskilja en underliggande föreställning om att språk, tanke och handling kan hållas åtskilda och det gjordes inga kopplingar mellan diskursen om hotfulla Andra och åtgärdspaketet. Men i detta uttalanden menar jag att handlingen inte bara separeras från språket/tanken utan den överordnas också tanken. Även en handling som uttryckligen anses ”vanvettig” är inom ramarna för denna diskurs bättre än ingen handling alls. Denna logik går igen även i en annan artikel som rör gettopaketet:

På detta sätt vill de lokala politikerna komma till rätta med problemen i området, även om de själva medger att det är en "brutal" metod.

- Det är ett brutalt ingrepp. Det vet vi, men att inte göra något är också brutalt, säger socialdemokraten Peter Rahbæk Juel till P4. (Fria tider, artikel 36, 16/10-2018)

Även i denna artikel framställs gettopaketet som ett ”brutalt” ingrepp men att ”*inte göra något*” anses också brutalt. I Svenska Akademiens ordlista står att en handling som är ”brutal” ”*utmärks av aggressivitet och hänsynslöshet vilket t.ex. tar sig uttryck i svåra övergrepp el. våldshandlingar.*” (SO:2019). Detta uttalande vilar likt de andra på uppfattningen om att handlingsutrymmet är begränsat till detta politiska förslag eller *inget*. När det är få uppfattningar som öppet konkurrerar med varandra inom ett fält är det svårt att föreställa sig alternativa handlingsmöjligheter och förändring (Laclau & Mouffe, 2008: 192). Detta skulle kunna ligga bakom den hopplöshet, avtrubbhet och viljelöshet som kommer till uttryck i artiklarna som kan ses som en konsekvens av handlingskraftdiskursen. Men i detta ”*inte göra något*” finns alltid med Chantal Mouffe’s ord ”*alternativa undertryckta möjligheter som kan*

aktiveras på nytt” (2008:26). Under nästa rubrik redogörs för den andra positioneringen i materialet från år 2018 som jag menar konkurrerar med alternativa diskurser i debatten om gettopaketet och dessa är betydligt fler än vad de var år 2010.

6.7 Kritiska röster: assimilation!

Det finns flera artiklar från år 2018 som är uttalat kritiska mot gettopaketet. Bland dessa är *assimilering* ett återkommande ord för att beskriva åtgärds paketet. I några av artiklarna står: *”I Danmark är ambitionen inte integration, utan istället har man börjat införa en repressiv assimilation.”* (Arbetsbladet, artikel 74*), *”Syftet med ”gettopaketet” är, såvitt jag kan se, total assimilering genom lagstiftad ojämlikhet.”* (Dagens Nyheter, artikel 47*) och *”I Danmark vill regeringen assimilera invandrare genom olikhet inför lagen.”* (Arbetsvärlden, artikel 77*). I en artikel som använder sig av ironi som retoriskt grepp står:

Assimilering in i den danska kulturen med olikhet inför lagen som verktyg ska vara mirakelmedlet mot fattigdom och misär. Wow. Jag som gått och trott att vad som behövs är seriös fördelningspolitik i kombination med antidiskrimineringsåtgärder som inte är helt tandlösa. MED MERA. Jag förstår ju nu att jag krånglat till verkligheten i onödan vilket väl är typiskt svenskt. Jämt blir en knäppt på näsan av danskarna; ett lyckligt liv är ett enkelt liv! Allt som krävs är hygge och lite hederlig fullblodsrasism. (Arbetsvärlden, artikel 77*, 6/7- 2018)

Detta citat menar jag anspelar på och ironiserar över handlingskraftdiskursen inom vilket fördelningspolitik och antidiskrimineringsåtgärder anses ”krångla till” vilket görs typiskt ”svenskt” medan typiskt ”danska” praktiker som framhåller det ”enkla” livet med *”hygge och lite hederlig fullblodsrasism”* framställs som en mirakelmedicin. Men det är också flera artiklar som framhåller en stark oro inför framtiden:

”Jag tänkte på ord den vintern”, säger Tundraflickan i Johannes Anyurus roman
”De kommer att drunkna i sina mödrars tårar”. ”Du var svensk om svenskarna
tyckte att du var svensk, det lärde vi oss på värdegrundslektionerna.” I det

framtidsscenario Anyuru beskriver har alla de informella reglerna och värderingarna rörande svenskheten blivit till lag. Antingen skriver man under ett så kallat medborgarkontrakt, eller så stämplas man som sverigefiende och förflyttas till en annan bostadsort. När jag först läste boken tänkte jag: ”Det här känns nära”. När jag läser om Danmarks så kallade ”gettopaket”, som har uppmärksammats i bland annat New York Times, känns det ännu närmare. (Dagens Nyheter, artikel 47*, 10/7- 2018)

Detta är ett av flera exempel i materialet som jag menar visar på att myten om ”det gamla Sverige” föreställt som ett homogent vitt samhälle och ”det goda Sverige” föreställt som ett icke-rasistiskt och jämställt land har övergetts av denna positionering. I samma artikel frågar sig skribenten hur långt bort ett politiskt förslag likt gettopaketet är i Sverige med tanke på utvecklingen i Danmark och Europa. Att denna fråga överhuvudtaget ställs visar på en förskjutning i vad som anses ”rimligt” och ”trovärdigt” i jämförelse med debatten år 2010. Denna positionering framhäver *likhet* mellan Sverige och Danmark till skillnad från år 2010 då nästintill samtliga artiklar, även de kritiska, framhöll *skillnad* för att upprätthålla myten om ”det goda Sverige” föreställt som ett anti-rasistiskt och jämställt land. I materialet från år 2018 går det istället att utläsa en diskurs som jag benämner diskursen om rasismen i Sverige som dekonstruerar myten ”Sverige”.

6.8 Rasismen i Sverige

I stora delar av materialet från år 2018 lyser den tidigare så ”självkla” självbilden om ”det goda Sverige” med sin frånvaro och ”svenskheten” omförhandlas. I en artikel står:

Som svensk kan det vara bekvämt att peka på Danmark och mena att vi, här i Sverige, aldrig skulle gå så långt. Men vad gäller till exempel asylpolitiken har vi följt i Danmarks fotspår. Och precis som i Danmark pratar vi i Sverige om parallellsamhällen, om "våra" värderingar och hårdare tag mot boende i förortererna. Tillsammans med den normaliserade rasismen och växande

klassklyftor kan detta mycket väl leda till att även vi i Sverige cementerar
ojämlikheten i lag. (Dagens Nyheter, artikel 47*, 10/7- 2018)

I citatet ovan knyts rasism och växande klassklyftor till myten Sverige och *"precis som i Danmark"* pratar *"vi i Sverige"* om parallellsamhällen och *"våra"* värderingar. Att peka på Danmark och mena att Sverige aldrig skulle gå så långt beskrivs som *"bekvämt"* men tillåts inte passera som en *"sanning"*. I en annan artikel står:

Men det värsta är att det här inte är något fenomen som är isolerat till Danmark. I Sverige, och många andra europeiska länder, tävlar politikerna om vem som kan höja straffen mest och ställa hårdast krav. Flyktingar beskrivs allt oftare som ett problem och ett hot mot välfärden. Shakespeare hade rätt, det är verkligen något som är ruttet i Danmark. Men inte bara i Danmark - i stort sett alla europeiska länder har drabbats av ett virus som stavas främlingsfientlighet och förakt för dem som har vuxit upp i fattigdom eller hamnat snett i tillvaron. Det är allas vårt ansvar att kämpa för att solidariteten ska vinna över hatet, rädslan och föraktet. (Tidningen Syre, artikel 53*, 9/3- 2018)

Även i detta citat betonas att *"främlingsfientlighet"* och *"förakt för människor som vuxit upp i fattigdom"* inte är sociala fenomen som är *"isolerat till Danmark"*. Det understryks förvisso att något är *"ruttet i Danmark"* men *"inte bara i Danmark"* utan också i Sverige. Gemensamt för nämnda artiklar är att de utmanar den dominerande problemformuleringen i debatten genom att *"problemen"* inte länkas samman med invandrare utan med en normaliserad rasism, växande klassklyftor och fattigdom. De framhåller med andra ord strukturella samhällsproblem och går därmed emot den dominerande samtida synen på marginalisering som ett symptom på *"individuella"* brister eller misslyckanden (Schierup, Ålund och Kings, 2014) I en annan artikel står på liknande sätt:

Arbetslöshet och kriminalitet kommer inte från geografiska områden och är inte biologiskt betingade. De båda är en fråga om förutsättningar, villkor och sammanhang. Många brott begås inte för att straffen är för låga, utan för att klassklyftorna är för stora. Hög arbetslöshet existerar på grund av en mängd olika

anledningar. Dåliga språkkunskaper, svårigheter att läsa vidare eller dåliga kontaktnät är olika exempel. Men likväl en dold rasism hos arbetsgivaren är en stor, bidragande faktor för många som saknar jobb. (Värmlands folkblad, artikel 54*, 5/3- 2018)

Detta uttalande menar jag, i likhet med de tidigare nämnda artiklarna, visar på att självbilden om ”det goda Sverige” har övergetts. I citatet skrivs exempelvis diskriminering av interna Andra fram som en del av det svenska samhällssystemet. Det faktum att citatet belyser en ”*dold rasism*” inom nationen är enligt Van Dijk (2012) ovanligt. Van Dijk's forskning om pressens roll i reproduktionen av rasism har visat att offentlig media tenderar att rapportera en positiv framställning av ”innanföret” och en negativ bild av de Andra. I materialet från år 2010 var det fallet i nästintill alla artiklar men år 2018 förekommer flera artiklar som kopplar samman ”innanföret” med en systematisk diskriminering grundad på fördomar om etnicitet och icke-vithet. I en artikel med rubriken ”*Den danska skräckpolitiken finns redan i Sverige*” beskrivs hur de stora partierna tävlar inför riksdagsvalet i Sverige om vem som kan vara hårdast mot kriminalitet i utsatta områden och framhåller en rädsla för att ”*våra svenska politiker kommer att fortsätta snegla mot våra grannländer, som så många gånger förut*” (Politism, artikel 63*). I samma artikel belyses en publicerad forskningsrapport från år 2005 som visar att utrikesfödda diskrimineras av det svenska rättssystemet. De anmäls oftare, utreds noggrannare, fälls och döms hårdare i rätten (Ibid.). Även en annan granskning av domstolarna i Sverige tas upp av vilken det framgår att utrikesfödda döms hårdare för brott i Sveriges tre största städer:

Granskningen visade att 53 procent av personer med utländsk bakgrund döms till fängelse för brottet jämfört med 34 procent av svenskar som inte har utländsk bakgrund, när det handlar om grov rattfylla. Man döms även hårdare trots att etniska svenskar i genomsnitt hade högre promillehalt i blodet och förekom oftare i brottsregistret. Så det danska förslaget är på sätt och vis redan verklighet i Sverige. Utrikesfödda döms hårdare och det är inte ens någon nyhet. Kanske det är alltså tvärtom - att vårt grannland Danmark inspireras av oss. (Politism, artikel 63*, 1/3- 2018)

Även detta citat belyser en diskriminering av interna Andra i Sverige och omförhandlar därmed myten om ”det goda Sverige”. I slutet av citatet konstateras att det kanske till och med är ”Danmark” som hämtar sin inspiration från ”Sverige”. I debatten om gettopaketet år 2018 ges det alltså utrymme för artikuleringar som inom ramarna för debatten år 2010 (ännu) inte förekom eller var möjliga. Att tala om rasismen i ”Sverige” ansågs inte trovärdigt och/eller lämpligt år 2010 men är helt centralt inom denna positionering år 2018. Detta visar på att gränserna för vad som är socialt och kulturellt accepterat som sant i debatten har förskjutits.

6.9 Hoten mot demokratin

I flera artiklar anser kritikerna att gettopaketet strider mot demokratins fundament om rättssäkerhet och likhet inför lagen. I kontrast till den andra positionering är det i dessa artiklar självaste åtgärds paketet som anses utgöra ett hot. Det är med andra ord inte ”svenskheten” som föreställs vara i behov av ett försvar utan istället grundläggande demokratiska principer och rättigheter. I en artikel står om gettopaketet:

Det är en sällsynt osmaklig blandning av statligt förmynderi, repression och ren och skär främlingsfientlighet. Det mest omtalade förslaget är att polisen ska få tillåtelse att upprätta särskilda zoner där straffet för den som har begått ett brott ska bli dubbelt så hårt som i resten av Danmark. Den likhet inför lagen som är ett av fundamenten för varje land som vill kalla sig för demokrati är Danmark alltså nu på väg att skriva bort. (Tidningen Syre, artikel 53*, 9/3- 2018)

I citatet förknippas inte gettopaketet med generositet eller omtänksamhet likt den andra positioneringen utan med förmynderi, repression och främlingsfientlighet. I en annan artikel står:

"Främlingsfientlighet" var det första ordet Rulla El-Ali tänkte på när hon först hörde talas om den nya regeln för så kallade ghetto-barn. "När lagen inte längre är lika för alla skapar det en känsla av att det finns över- och underordnade. Och det

skrämmer mig att vi kommer att hamna i ett vi och dem-samhälle, säger hon.
(Vice Sweden, artikel 79*, 4/7- 2018)

Även i denna artikel framhålls "*främlingsfientlighet*" som drivkraften bakom gettopaketet. Det som skrivs fram som "*skrämmande*" är indelningen av samhället i över- och underordnade som i sin tur rättfärdigar olikhet inför lagen. Några artiklar associerar det likt år 2010 med andra världskriget och upprättandet av judiska getton. I en artikel står:

Brott som begås i "getton" ska bestraffas dubbelt och människorna där tillhör en ny kategori danska medborgare enligt dansk juridik, där barnen kallas "gettobarn" och deras föräldrar "gettoföräldrar". Det är Danmark år 2018 - inte Nazitysklands "judegetto" i Warszawa år 1940 under andra världskriget. (Dala- Demokraten, artikel 40*, 4/10- 2018)

Citatet understryker att gettopaketet skapar en ny kategori "danska" medborgare som inte definieras som "danska" barn utan "gettobarn". Artikeln betonar att det är Danmark år 2018 och inte Nazityskland 1940 för att understryka det "orimliga" med dessa åtgärder. I en annan artikel står:

Det är viktigt att komma ihåg att förtryck inte sker över en natt. Det sker stegvis, och någonstans börjar det. Denna utveckling är oroväckande, då dess likhet med förtrycket mot judarna under 1900-talet är märkbar. I Danmark rapporterades det 2015 att bland annat klockor och vigselringar beslagtogs från flyktingarna när de flyttades in eller genom landet. Nu låter man behandla och straffa människorna i Tingbjerg som en kollektiv enhet, istället för individer, som rättsstaten kräver. Hur är detta möjligt i en modern demokrati? (Dagens Samhälle, artikel 82*, 6/3- 2018)

Även i detta citat dras paralleller till andra världskriget och förtrycket mot judarna och det opponeras mot att människor i Tingbjerg behandlas och straffas som en kollektiv enhet. Citatet avslutas med frågan *hur är detta möjligt i en modern demokrati?* vilken kan tolkas som en retorisk fråga som ger uttryck för en bedrövelse över sakernas tillstånd. Men frågan

kan likväl tolkas ordagrant och belyser då en frustration och en eventuell oförståelse inför hur denna förändring faktiskt är möjlig/möjliggörs. Det senare alternativet menar jag kan kopplas ihop med det återkommande mönstret i debatten av att hålla isär handlingar från språket och tanken. I samma artikel står att *"Därför vill vi lyfta problematiken i den danska politiken och jobba för att Sverige inte ska följa samma utveckling."* (Ibid.). Ett längre stycke i artikeln poängterar att dessa områden inte bara är *"problem och kaos, där finns hem"* vilket är en artikulation som förmänskligar dessa områden och konkreta åtgärder såsom att tillämpa olika lagar i olika områden framställs som direkt avhumaniserande. Det görs däremot inga kopplingar mellan hur *talet om* dessa områden som *"utanförskapsområden"* (vilket artikeln själv benämner dem som) eller diskurser såsom hotfulla Andra som under lång tid präglat debatten också bidrar till denna avhumanisering.

6.10 Andra problemformuleringar

I stora delar av materialet tas användningen av begreppet "parallellsamhälle" för given men bland kritikerna är det flera som ifrågasätter det. I en artikel står:

På parkeringen vid Rutens butikscenter i Tingbjerg fnyser dataingenjören Omar Sharif åt begreppet parallellsamhälle.

- Danmark är ett land eller hur? Då borde väl alla leva under samma lagar. Nu tvingas utlänningar leva under en särslagstiftning. På det viset är det ju politikerna själva som skapar parallellsamhället de pratar så mycket om. (Dagens Nyheter, artikel 45, 2/7- 2018)

I citatet understryker en informant att Danmark är "ett" land och kritiserar den uppdelning som görs mellan "Danmark" och "parallellsamhället" i debatten. I en annan artikel står:

Anledningen till paketet påstås vara att motverka uppkomsten av "parallellsamhällen". Men är det inte exakt vad man skapar genom att skilja ut och bestraffa specifikt icke-vit arbetarklass? (Dagens Nyheter, artikel 47*, 10/7- 2018)

Även i detta citat ifrågasätts användningen av begreppet ”parallelsamhällen” då det skiljer ut vissa områden (och de som bor där) från majoritetssamhället. Båda dessa uttalanden menar jag bidrar till att åskådliggöra att denna sociala indelning inte är en ”naturlig” eller ”objektiv” återspeglning av verkligheten, utan *en* bland flera möjliga, som återskapas genom att denna distinktion upprepas. Det går alltså att härleda en central konfliktlinje i materialet till ett enda begrepp men som inbegriper stora och livsviktiga frågor om huruvida dessa områden (och de som bor där) ska förstås som fullvärdiga medborgare i värdegemenskapen. I en annan artikel står om åtgärdspaketet:

Förslagen som är tänkta att förhindra uppkomsten av ett parallelsamhälle är egentligen mer än en förstärkning av ett parallelsamhälle, de är även en inskränkning i de mänskliga rättigheterna. Att Danmark går i en odemokratisk riktning ställer även frågor om hur utvecklingen i Sverige kommer att se ut? Hur tydliga är de svenska partierna gällande huruvida de vill ha integration eller assimilation? Vilka inskränkningar är partierna beredda att göra i en strävan efter assimilation? (Arbetarbladet, artikel 74*, 9/8- 2018)

Även i detta citat anses åtgärdspaketet *förstärka* snarare än förhindra uppkomsten av parallelsamhällen. Danmark anses ta en ”odemokratisk riktning” vilket genererar oro över hur utvecklingen kommer att se ut i Sverige. I ytterligare en annan artikel anses den danska regeringens utspel liksom användandet av det ”*nedsättande begreppet parallelsamhällen*” i den svenska debatten vara ett sätt att svartmåla de gemenskaper som finns i dessa områden (Dagens Nyheter, artikel 93*). Samma artikel argumenterar tvärt emot att dessa gemenskaper bör ses som en viktig grogrund för social förändring:

I decennier har försöken att ovanifrån förändra dessa områden misslyckats. Ingenting tyder på att det kommer att vara mer framgångsrikt framöver. Danska "Ghettopaketer" och den i Sverige allt vanligare synen på "särskilt utsatta områden" som främmande territorier där polis eller rent av militär skall agera ockupationsmakt kommer aldrig att fungera. Vi måste erkänna och stödja det

civilsamhälle som finns. Det är det enda sättet att skapa social stabilitet, i synnerhet i fattiga områden. (Dagens Nyheter, artikel 93*, 24/4- 2018)

Denna artikel kämpar för en annan verklighetsuppfattning och laddar om dessa områden genom att knyta andra betydelser till dem. I kontrast till den dominerande diskursen som vill ”motarbete” eller ”bekämpa” dessa områden och gemenskaper framhåller denna artikel att de bör ges ”erkännande” och ”stöd”. Artikeln fortsätter:

Vem som bor i fattiga områden styrs inte av lagar och påbud, utan av klasskillnader. Om resurserna i samhället är ojämnt fördelade mellan olika grupper som till det yttre skiljer sig åt, exempelvis invandrare och infödda, är det lätt att få intrycket att det är de yttre kännetecknen som avgör vem som bor var. Det är det inte. Det är en ekonomisk fråga. (Dagens Nyheter, artikel 93*, 24/4-2018)

I citatet avfärdas uppfattningen om att det är invandrare i sig som är ”problemet”. Istället länkas dessa områden och de som bor där samman med fattigdom, ojämnt fördelade resurser och klasskillnader. I en annan artikel står:

De områden som tillkommer på listan i dag gör det på grund av fattigdom, inte kriminalitet. Fattigdom är alltså problemet här. Och ju större klasskillnader desto mer kriminalitet. Risken är att rivningar av billiga hyresrätter, för att i Haussmannsk anda göra plats för en rikare befolkning, inte kommer skapa mindre sociala klyftor och spänningar. Tvärtom. (Arkitektur, artikel 86*, 12/2- 2018)

Även i detta citat är det fattigdom och klasskillnader som definieras som ”problemet”. Det som är talande för denna positionering i materialet är att den omkullkastar den dominerande problemformuleringen. Detta leder till att även de lösningar som bygger på den uppfattas ”orimliga” och ”oförnuftiga”:

Den danska lösningen på utanförskapet är helt enkelt att förbjuda den. Kan man tänka sig en annan lösning? Kan man tänka sig en politik som inte utgår från straff

och förbud utan bygger på att man tror på människors förmågor - som bygger på att man ser människor som potentiella tillgångar istället för som potentiella belastningar? Kan man tänka sig en politik som handlar om solidaritet, om att dela med sig av resurser, om att stimulera lokala initiativ, om att hindra människor från att från början söka sig till kriminalitet, om att ge människor utbildning, om att positivt verka för integration i hela landet? (Magasinet paragraf, artikel 95*, 3/3-2018)

Det som utmärker detta citat är att det ställs 'nya' frågor vilket kan kontrasteras mot den begränsande antingen- /eller logik som fått fäste inom den andra positioneringen och som reducerar handlingsalternativen till endast två. Denna kritik som riktas mot gettopaketet i debatten år 2018 menar jag skiljer sig på ett helt avgörande sätt från den kritik som förekom i debatten år 2010. Då var det först och främst åtgärds paketet som sådant som ifrågasattes medan betydligt färre artiklar utmanade den underliggande problemformuleringen vilket i större utsträckning görs år 2018. Vad som möjliggjort detta motstånd menar jag till stor del beror på att diskursen om rasistiska Andra som var "objektiv" i diskursordningen år 2010 har övergetts och ersatts av en diskurs om rasismen i Sverige som kanaliserar ojämlika maktförhållanden. Det som också synliggörs i materialet är att när den dominerande problemformuleringen ifrågasätts och avfärdas som "sanning" skapas, vilket artikeln ovan illustrerar, ett utrymme för att formulera "nya" frågor: frågor som väcker andra tankevärldar till liv vilket öppnar upp för alternativa och kanske framförallt *flera* handlingsmöjligheter. Dessa artikuleringar bidrar med andra ord till att debatten blir mer *politisk* igen då *flera* olika uppfattningar och motsättningar råkar i konflikt med varandra, vilket i enlighet med Mouffe (2008) är en grundförutsättning för en demokrati.

7. Avslutande diskussion

Avsikten med denna uppsats har varit att undersöka hur nationell identitet konstrueras i debatten om gettopaketet samt synliggöra vilka maktrelationer dessa konstruktioner (om)skapar. Därtill har den ämnat undersöka hur debatten och definierandet av gettopaketet har förändras över tid. Då tidigare forskning visat att ”svenskhet” inte sällan konstrueras i kontrast till det ”danska” har jag argumenterat för att denna debatt lämpar sig väl för att studera just nationella identitetsprocesser (Gerner & Karlsson, 2002, Petersson, 2006). Materialet utgörs av publicerade artiklar från år 2010 respektive år 2018 i svensk press som rör specifikt dessa åtgärdspaket. Denna uppsats gör därmed inte anspråk på att ge en heltäckande bild av hur media diskuterat gettopaketet utan analysen baseras på ett visst urval. Däremot är studier, likt denna, som riktar in sig på i huvudsak press av särskilt stor relevans när det gäller just migrationspolitiska frågor. Van Dijk (2012) hävdar som sagt att mer detaljerade nyhetsartiklar, ledare och debattartiklar har en avgörande roll i skapandet av attityder och fördomar gentemot etniska minoriteter, invandrare och flyktingar (Van Dijk, 2012:17, 27). Utifrån uppsatsens material går det att se förskjutningar i debatten om gettopaketet mellan åren 2010 och 2018 som talar både för och emot denna tes. I delar av materialet pågår en svartmålning och avhumanisering av dessa grupper genom kollektivisering av dem som ”problem” eller ”hot”. Men i andra delar av materialet har motståndet mot dessa praktiker blivit större och föremål för konflikt. I detta avslutande kapitel lyfter jag fram och diskuterar de mest framträdande tankestrukturerna och förskjutningarna i debatten samt diskuterar vad jag ser för konsekvenser, möjligheter och begränsningar med dessa.

7.1 Svenskhet år 2010

I inledningen nämndes Bo Peterssons (2006) forskning som visat att det i invandringsdebatten mellan Sverige och Danmark inte sällan framhävs *skillnad* mellan länderna för att på så sätt stärka en egen nationell identitet (Petersson, 2006). Analysen av debatten om gettopaketet år 2010 bekräftar till stor del denna forskning då dominerande diskurser såsom diskursen om rasistiska Andra och handlingskraftiga Andra betonar *skillnad* mellan länderna. I kontrast till

det stigmatiserande och rasistiska "Danmark" kan myten "Sverige" framstå som öppet, respektfullt och anti-rasistiskt. Dessa diskurser menar jag upprätthåller vad Lundström och Hübinette (2011) har kallat för självbilden om "det goda Sverige" föreställt som ett jämställt och anti-rasistiskt land (Lundström & Hübinette 2011:43). Det som är problematiskt med diskursen om rasistiska Andra är att så länge rasismen föreställs finnas utanför "svenskheten" behöver "innanföret" inte rannsaka sina egna praktiker. I debatten framstår rasism som en typiskt "dansk" praktik eller tillskrivs partier långt ut på högerkanten och görs på så sätt till ett icke-svenskt problem. Mot bakgrund av en bred tidigare forskning som visar att rasism, ojämlikhet och diskriminering grundat på etnicitet genomsyrar det svenska samhället riskerar en sådan framställning att (re)producera en ojämlik och hierarkisk samhällsordning. Van Dijk (2012) menar att detta är en vanlig diskursiv inramning i media. Om det skrivs om rasism överhuvudtaget görs den till något avvikande, som tillhörande extrem-högern eller några få "rasistiska" individer: aldrig som en del av systemet (Van Dijk, 2012:24). I materialet år 2010 talas det på liknande sätt om "*andra krafter*" och "*svarta får*" som inte anses ha något med "Sverige" att göra. I debatten år 2010 ifrågasätts inte heller den dominerande problemformuleringen som underbyggs av diskursen om hotfulla Andra förutom i några enstaka artiklar där klass, fattigdom och "*att alla inte har samma möjligheter*" lyfts fram som viktiga orsaksförklaringar. I övrigt tillskrivs kriminalitet, arbetslöshet, våldsbrottslighet och sociala problem de Andra och aldrig myten "Sverige" eller mästersignifikanten "svensk". Det finns med andra ord i debatten år 2010 en ojämnt fördelad uppmärksamhet på "utanföret" och en nästintill total avsaknad av fokusering på "innanföret".

Ett annat utmärkande drag i debatten är som sagt att separera språk och tanke från handling. I debatten år 2010 avfärdas gettopaketet som stigmatiserande och utpekande mot specifikt icke-västerländska grupper men samtidigt tenderar samma artiklar att skildra berörda områden och de människor som bor där på ett onyanserat och stigmatiserande sätt. Detta framträder som två fullständigt separerade praktiker i materialet. Michel Foucault (1980) talar om den *diskursiva makten* det vill säga att makten skapas och återskapas via språket (1980:119). Att hålla isär dessa praktiker riskerar därmed att inte bara skapa oförståelse och distans till människors egen påverkan på samhällsutvecklingen utan det gör också makten som allra mest effektiv. Jag återkommer till detta överhängande mönster och vilka sociala konsekvenser det kan få under rubriken handlingskraftdiskursen.

7.2 Den ”goda” svensken (om)förhandlas

Bridget Andersons (2013) teori visar hur nationer eller *värdegemenskaper* (om)skapas utifrån en diskursiv kamp mellan olika kategorier av medborgare. I debatten om gettopaketet hamnar ”invandraren” och ”migranten” i förgrunden, och konstrueras som ett ”problem” eller ett ”hot” mot den svenska nationen, mot vilket skapandet av ”svenskhets” kan ta en tydligare form. Detta överensstämmer med Paulina de los Reyes (2006) och Irene Molinas (2008) forskning som visat att ”invandraren” under lång tid utgjort ”svenskhetsens” konstitutiva utsida (de los Reyes, 2006, Molina, 2008). Med Andersons termer görs invandrare till ”misslyckade medborgare” och migranter till ”icke-medborgare”. Denna sociala indelning förekommer under båda årtalen och upprätthålls genom diskursen om invandrare som hotfulla. Andra liksom ett återkommande mönster av att koppla samman knutvecknet *invandrare* med kriminalitet, arbetslöshet, sociala problem och icke-demokratiska värderingar. Detta konstruerar indirekt den gode ”svensken” som laglydig, arbetande, socialt trygg och demokratisk. Kategorin ”invandrare” beskrivs som en homogen grupp och som avvikande från mästersignifikanten ”svensk” det vill säga det privilegierade tecken som organiserar den svenska identiteten. Michael Billig (1995) beskriver en växelverkan mellan kollektivt minne och kollektiv glömska som vital för återskapandet av den nationella gemenskapen. I materialet är det vissa värden, vilka framgår ovan, som görs ”minnesvärda” och knyts till den svenska nationella gemenskapen medan skillnader och o(jäm)likheter inom kategorin svensk ”glöms bort”. Detta kan med Billigs ord förstås som en form av *banal nationalism* (Billig, 1995). Varje enskild artikulation i det analyserade materialet är därmed inte (nödvändigtvis) några medvetna eller avsiktliga nationalistiska handlingar utan det inbegriper även vardagliga och oreflekterade diskursiva praktiker. Men sammantaget bildar de i det studerade materialet ett mönster som bidrar till att göra ”svenskhetsen” uteslutande.

I analysen av debatten om gettopaketet år 2018 har jag urskiljt två mer framträdande positioneringar i materialet. En av dessa positioneringar stramar åt ”svenskhetsen” och framställer den som ”*naturlig*” och därmed obestridlig. Denna positionering tenderar att reproducera vad Lundström och Hübinette (2011) kallar för självbilden om det ”gamla Sverige” föreställt som ett homogent vitt samhälle (Lundström & Hübinette 2011:43). Den stora skillnaden från debatten år 2010 är att delar av denna positionering inte längre enbart definierar invandrare och migranter som ett hot mot ”svenskhetsen” utan förhandlar om att

tillskriva även feminister, ”kultureliter” och förespråkare för ”mångkultur” kategorin ”misslyckade medborgare”. En lika påtaglig skillnad är att Sverigedemokraterna har gått från att tillskrivas kategorin ”misslyckade medborgare” via diskursen om rasistiska Andra till att inkluderas och normaliseras i den svenska värdegemenskapen. I debatten år 2010 beskrivs de som ”andra krafter” (Sydsvenskan, artikel 12*) eller likställs med ”svarta får” (Svenska Dagbladet, artikel 3) medan de i debatten år 2018 anses förtjäna en ”offentlig ursäkt” (Svenska dagbladet, artikel 75*). Och när det kommer till migrationspolitiken anses ”klarspråk och öppen debatt inklusive ett och annat överord” höra till ”en frisk debatt” (Dagens Nyheter, artikel 91) medan ”Genusideologi och multikultur har blivit religioner där man behandlar meningsmotståndare illa” (Svenska dagbladet, artikel 75*). De som tidigare tillskrevs kategorin ”misslyckade medborgare” har alltså omförhandlats in i kategorin ”goda medborgare” och vice versa. Detta synliggör att gränserna för vem och vad som inkluderas i ”svenskheten” inte är en gång för alla givet utan (om)förhandlas ständigt i en pågående process av identitetsskapande. Däremot har ”invandrare” och ”migranter” tillskrivits en och samma medborgarkategori det vill säga ”misslyckade” medborgare över tid. Detta är dock föremål för diskursiv kamp i debatten år 2018. Den kritiska positioneringen i materialet problematiserar exempelvis begreppet ”parallellsamhälle” då det anses skapa snarare än motarbete desamma. I en artikel står att ”Anledningen till paketet påstås vara att motverka uppkomsten av ”parallellsamhällen”. Men är det inte exakt vad man skapar genom att skilja ut och bestraffa specifikt icke-vit arbetarklass?” (Arbetarbladet, artikel 74*) och i en annan laddas begreppet om med nya betydelser ”Vi måste erkänna och stödja det civilsamhälle som finns. Det är det enda sättet att skapa social stabilitet, i synnerhet i fattiga områden” (Dagens Nyheter, artikel 93*). Detta menar jag kan förstås som en motstridande kamp som kämpar för att dessa områden och medborgare ska betraktas som en del av den svenska nationella gemenskapen.

7.3 Från agonistisk till antagonistisk konflikt

Van Dijk (2012) framhåller att media inte sällan återskapar en *positiv självpresentation* och *negativ andrarepresentation* (Van Dijk, 2012:24). Detta menar jag bekräftas i delar av det analyserade materialet och då är det även påtagligt att den *negativa andrarepresentationen* tar

en alltmer fientlig form. I debatten år 2018 definieras gettopaketet exempelvis i termer av att ”bekämpa”, ”motverka” eller ”sätta stopp för” snarare än likt år 2010 ”integrera” berörda områden och medborgare i samhället. Även Sverige anses behöva ”bekämpa den växande otryggheten” (Gefle Dagblad, artikel 72*). Ernesto Laclau och Chantal Mouffe (2008) hävdar att varje kollektiv identitet förutsätter ett ”vi” som inte kan existera utan ett avgränsat ”dom” (Mouffe, 2008: 23) Bo Peterson (2006) understryker att det är när andra människor eller grupper av människor drabbas negativt av de språkliga och sociala indelningar som görs som det finns anledning att vara vaksam (Peterson, 2006:9). Analysen av materialet synliggör att en tidigare vi och dom logik har ersatts av en vi *mot* dom diskurs i debatten. Med utgångspunkt i Mouffes (2008) teori är detta en farlig inramning av debatten då den skapar *antagonistiska* konflikter som grundar sig i en vän/fiende-relation vilket inte låter sig förenas med demokratiska värden (Mouffe, 2008). Flera artiklar vilar även på antaganden om ”svenskhetsens” överordnade position vilket indirekt medför att de som uppfattas icke-svenska, betraktas som underordnade. Det är endast utifrån en sådan premiss som jag menar att åtgärder som beskrivs i termer av att ”säkerställa”, ”experimentera” eller ”forcera” interna Andra att bli som vi:et kan betraktas som ”omtänksamma” eller ”generösa”. Detta kastar ljus på att delar av debatten inte bara återskapar utan också förstärker hierarkiska maktrelationer där det anses rimligt att behandla ”misslyckade” medborgare eller ”icke-medborgare” på sätt som inte vore socialt accepterat om det gällde den ”goda” svensken.

I debatten om gettopaketet år 2010 tar samtliga artiklar avstånd från gettopaketet och beskyller det för att vara stigmatiserande medan vissa artiklar år 2018 tvärt emot anser det vara *positivt* att åtgärderna inte riktar sig till ”alla” utan endast till de som faktiskt ”behöver det”. Det finns paralleller mellan dessa beskrivningar och vad Dahlstedt (2015) har kallat för det ”aktiva” medborgarskapet där medborgarnas *skyldigheter* snarare är rättigheter betonas. Det går även att dra paralleller till vad Schierup, Ålund och Kings (2014) beskriver som en omvandlad syn på marginalisering. Enligt denna syn förstås marginalisering som en konsekvens av individuella ”misslyckanden” medan mer strukturella orsaksförklaringar liksom innanförets del i skapandet av detta utanför hamnar i skymundan. Det är den ”misslyckade medborgaren” som föreställs vara i behov av åtgärder och inte samhället i stort (Dahlstedt, 2015 & Schierup et al., 2006). De los Reyes (2006) har beskrivit detta som en *neo-assimileringsdiskurs* som likt den mångkulturella diskursen särskiljer utifrån en

förställning om ”kulturell särart” men som därtill leder till ökad disciplinering och kontroll (De los Reyes, 2006: 15). I likhet med Van Dijk (2012) och Hörnqvist & de los Reyes (2016) menar jag att föreställningen om ”svenskhetsens” överlägsenhet i kombination med ett återkommande mönster av att svartmåla de Andra i materialet riskerar att ge upphov till utestängande och diskriminerande praktiker samt legitimera makt och dominering gentemot dessa medborgare.

7.4 Svenskhet i förändring

I debatten om gettopaketet år 2018 fortsätter ”svenskheten” att konstrueras i relation till ”Danmark” men det görs inte längre genom att endast framhäva skillnad likt Peterssons (2006) forskning visat, vilket också var fallet i debatten år 2010, utan även genom att framhålla *likhet* mellan länderna. Detta menar jag kastar ljus på en omfattande dekonstruktion av myten ”Sverige”. Den ena positioneringen framhåller Danmark som en förebild och gettopaketet anses ”intressant” och som något att ”*längta efter*”. Denna positionering konstruerar ”Sverige” som ”problemtyngt” och ”ansvarslöst” i jämförelse med ”Danmark” för att driva på förändring i ”dansk” riktning. Men den *likhet* som hela tiden betonas mellan länderna är det gemensamma hotet från ”icke-västerländska” Andra. Även den kritiska positioneringen betonar likheter med Danmark men då för att kanalisera en oro över en liknande samhällsutveckling i Sverige och för att belysa rasism och andra former av diskriminering som också finns i Sverige. Detta omvärderande av ”Danmark” medför en dekonstruktion av myten ”Sverige” där både försvaret av den dominerande problemformuleringen liksom motståndet mot densamma har förstärkts i debatten om gettopaketet. Det senare menar jag har möjliggjorts av att självbilden om det ”goda Sverige” föreställt som ett anti-rasistiskt och jämställt land har övergetts av den kritiska positioneringen i debatten. Detta har skapat ett diskursivt utrymme att knyta rasism och andra former av diskriminering till myten Sverige och rannsaka ”innanförrets” egna praktiker. Enligt van Dijk (2012) är detta en ovanlig framställning i media eftersom den inte vidmakthåller en *positiv självpresentation* (Van Dijk, 2012: 24).

Lundström och Hübinette (2011) hävdar att mer progressiva krafter under valåret år 2010 var melankoliska över att den internationellt erkända självbilden om det ”goda Sverige” var på väg att raseras. Detta menar de hämmade möjligheten att blicka framåt och dekonstruera myten ”Sverige” och de gränser som denna föreställda gemenskap upprätthåller (Lundström & Hübinette, 2011:49-50). Det faktum att det förekommer *negativa självpresentationer* i debatten år 2018 kan alltså ses som ett genombrott för den kritiska positioneringen då det öppnar upp för möjligheter att medvetandegöra ojämlika maktrelationer vilket är en förutsättning för att kunna skapa en mer inkluderande ”svenskhet”. Denna positionering avfärdar den dominerande synen på marginalisering som en konsekvens av individuella brister eller misslyckanden och knyter den istället till växande klassklyftor och rasism. Enligt denna positionering är det inte en ”naturlig” nationell identitet som föreställs vara hotad utan grundläggande demokratiska principer och värden. I dessa artiklar är det självaste gettopaketet liksom indelningar av samhället i över- och underordnade som konstrueras som ett ”hot”.

Den andra positioneringen som försvarar den dominerande problemformuleringen och framhåller ”Danmark” som ett föregångsland menar jag understöds av ett samspel mellan diskursen om hotfulla Andra, en föreställning om att ”*krisen*” är här samt handlingskraftdiskursen. Mot denna bakgrund betraktas handlingskraften inte bara, likt år 2010, som eftersträvansvärd utan rentav nödvändig. Den sistnämnda diskursen har utvidgats i debatten år 2018 och har enligt mig en central del i omvärderandet av ”Danmark” tillika dekonstruktionen av myten ”Sverige”. Denna diskurs menar jag är särskilt angelägen att synliggöra då den återfinns i materialet oavsett positionering och därmed (ännu) inte är uppenbart föremål för konflikt.

7.5 Handlingskraftdiskursens nedmontering av det politiska

Redan i debatten år 2010 går det att utläsa vad jag kallar för diskursen om handlingskraftiga Andra. Även om samtliga artiklar tar avstånd från gettopaketet förekommer en form av idealisering kring den ”handlingskraft” som detta åtgärds paket anses vara ett exempel på. I debatten kopplas ”handlingskraft” samman med hårdhet, beslutsamhet, mod och uppriktighet

medan det icke-handlingskraftiga förknippas med det motsatta det vill säga mjukhet, obeslutsamhet, feghet och oärlighet. Eftersom handlingskraften idealiseras men samtidigt görs till en typiskt ”dansk” praktik medför denna diskurs att ”svenskheten” ifrågasätts. Även föreställt typiskt ”svenska” praktiker såsom att starta ”sociala råd”, ”fritt tänk” och ”diskussion” kontrasteras mot handlingskraften och nedvärderas därmed i debatten. Att fritt tänkande och diskussion konstrueras som motsatsen till en idealiserad handlingskraft är enligt mig en farlig dikotomi som riskerar att skapa misstro och förakt mot grundläggande demokratiska värden och principer. Detta blir än mer påtagligt i debatten år 2018 då denna diskurs utvidgas och ”handlingskraft” i delar av materialet görs till en immanent del av ”svenskheten” varför jag istället benämner den handlingskraftdiskursen.

I debatten år 2018 görs en ”god” och ”ansvarsfull” handling synonymt med tydlighet och konkretion vilket indirekt medför att en ”dålig” handling eller en ”icke-handling” förknippas med det motsatta. Detta riskerar att medföra att alla försök till att formulera mer komplexa eller mångfacetterade verklighetsbeskrivningar görs ”ansvarslösa” eller nedvärderas i debatten. Vidare kopplas att använda språket ”försiktigt” samman med att dölja eller inte ta ”problemet” på allvar medan det ”grova” språkbruket förknippas med att avslöja ”sanningen”, understryka allvaret och visa på rättframhet. Denna diskurs vilar alltså på ett antagande om att det finns *en* ”sanning” om det *givna* problemet som undanhålls för det ”svenska” folket. Därför menar jag att handlingskraftdiskursen i sig kan betraktas som en *hegemonisk intervention* som försöker utjämna konflikterna i debatten om gettopaketet och göra en *viss* betydelsefixering eller tillslutning naturlig. Det går här att dra paralleller till Anna Triandafyllidou (2017) forskning om medierapporteringen av ’flyktingkrisen’ mellan åren 2014- 2016 då vänster-/ högerpolitiska positioneringar slöt upp kring en gemensam *rationell* tolkningsram för att komma tillrätta med ”nödläget” (Triandafyllidou, 2017:214). I likhet med handlingskraftdiskursen var de viktigaste elementen i den ”rationella” diskursen kontroll och ordning vilket förknippades med att ”ta ansvar”. Detta sattes i ett motsatsförhållande till att vara idealistisk eller *för* solidarisk vilket indirekt gjordes till en oansvarig handling. Med hänvisning till det ”rationella” kunde besluten om att stänga gränserna avpolitiserats och framstå som *det enda rätta* (Triandafyllidou, 2017:213-215) . När det kommer till debatten om gettopaketet tycks ”handlingskraft” på motsvarande sätt eftertraktas av olika positioneringar i materialet vilket gör handlingskraftdiskursen särskilt tongivande. Det finns

även exempel där handlingskraftdiskursen underbygger ett grövre språkbruk där ”*ett och annat överord*” uppmuntras när det kommer till migrationspolitiska frågor. På dessa sätt menar jag att handlingskraftdiskursen leder till en successiv nedmontering av vad Mouffe (2008) kallar för *det politiska* då motstridiga verklighetsuppfattningar riskerar att avfärdas som ”lögnare” och meningsmotståndare görs icke-legitima genom att framställas som ”lögnare”. Men den förmildrar även en fientlig och nedvärderande retorik. Enligt Mouffe är en nedmontering av *det politiska* i förlängningen detsamma som en nedmontering av demokratin.

Som redan nämnts finns det tendenser i debatten om gettopaketet år 2010 att separera språket och tanken från handlingen. Även i debatten år 2018 riktar sig kritiken i huvudsak mot specifika åtgärder medan det diskursiva sammanhanget inte lika ofta ifrågasätts, det vill säga den sociala kontext och de normer som formar subjekt och handlingar. I debatten år 2018 finns det även exempel på där handlingen inte bara separeras från tanken utan även övertrumfar tanken: själva *handlandet* anses viktigare än avsikten eller konsekvensen av samma handlade. Detta kommer till uttryck i materialet genom att åtgärder som beskrivs som ”*vanvettiga*” eller ”*brutala*” anses bättre än inga handlingar alls. Dessa åtgärder rättfärdigas med logiken ”*om de är det enda verktyget som fungerar är jag ändå för det*” (Dagens Nyheter, artikel 45) respektive ”*att inte göra något är också brutalt*” (Fria tider, artikel 36). Det är alltså själva ”*handlandet*” i sig som är satt på piedestal. Denna utvidgning av handlingskraftdiskursen menar jag riskerar att skapa utrymme för stora oförätter att begås i handlingskraftens namn. Detta blir extra bekymmersamt i ett diskursivt sammanhang som nedvärderar mjuka värden såsom mellanmännsliga relationer, lyssnande, förtroende och tillit till förmån för hårda värden om produktivitet, tydlighet och konkretion. Utifrån diskursteorin vill jag därmed inte bara poängtera det *omöjliga* i att skilja tanken från handlingen utan också understryka det riskabla och potentiellt livsfarliga med att upprätthålla en sådan distinktion. Med ovan nämnda logik finns det inga gränser för vilka grundläggande etiska principer som kan stryka med där handlingskraftdiskursen får härja fritt. Dessa uttalanden synliggör också att i takt med att denna diskurs nedmonterar *det politiska* smalnar föreställningarna om vilka möjligheter som finns till hands av. Alternativet till ”*brutala*” eller ”*vanvettiga*” åtgärder likställs med att ”*inte göra något*” eller ”*om inget annat fungerar*”. Men i handlingskraftdiskursens konstitutiva utsida - i ”*icke-handlandet*” - finns en uppsjö av

möjligheter till att frambringa alternativ och social förändring. I de fall där den dominerande problemformuleringen avfärdas i materialet skapas ett diskursivt utrymme för att formulera 'nya' frågor som expanderar tankemönster och möjliggör alternativa riktningar för handlandet. Detta menar jag är centralt för att göra motstånd mot handlingskraftsdiskursens nedmontering av det politiska och den destruktiva uppgivenhet som kommer med den. Av analysen att döma är en väsentlig del i detta arbete att omförhandla vad som får status som en "handling" och vad som tillskrivs "handlingskraft". Det är genom den ständiga upprepningen av att tillskriva den "goda" handlingen hårda värden som denna förståelse stabiliseras och sedermera tas för given. Även om handlingskraftsdiskursen hamrar in behovet av det "enkla", tydlighet och konkretion finns det exempel i debatten år 2018 där det går att skönja en lyhördhet och nyfikenhet inför de komplexa samtida utmaningar som det demokratiska samhället står inför. Då talas det bland annat om "*lokala initiativ*", "*en politik som inte utgår från straff och förbud*" och "*tron på människors förmågor*". Med dessa ord av tillförsikt väljer jag att avrunda denna uppsats. Diskursordningen som studerats i denna uppsats - debatten om gettopaketet - anser jag har blivit mer *politisk* i sin helhet år 2018 än vad den var år 2010 då såväl diskurser som befäster den dominerande problemformuleringen som motdiskurser har flyttat fram sina positioner. Detta betyder att det är lättare att föreställa sig förändring på området men vilken riktning denna förändring kommer ta är *kontinuerligt* föremål för kamp.

7.6 Förslag på fortsatta studier

Det var det dramatiska och aggressiva språkbruket som från allra första början fängade mitt intresse för debatten om gettopaketet, vilket medförde att denna uppsats till stor del kom att handla om att försöka bena ut och rama in handlingskraftsdiskursen. Detta stal med all rätt en stor del av min uppmärksamhet under analysarbetet då denna diskurs bidrar med förståelse för hur konstruktionen av "svenskhet" och debatten om gettopaketet har förändrats över tid. Men att min uppmärksamhet kom att riktas mot just detta innebär oundvikligen att andra relevanta perspektiv på debatten har försummats. Ett sådant relevant perspektiv hade varit att göra en intersektionell maktanalys som studerar hur flera olika maktordningar samverkar och förstärker varandra i materialet. Det vore exempelvis intressant att studera hur genus görs i

materialet då min uppfattning är att både diskursen om hotfulla Andra och handlingskraftdiskursen är starkt manligt kodade. Men även ålder vore intressant att studera då konstruktionen av hotfulla Andra sällan har exempelvis äldre kvinnor i åtanke även om också dem omfattas av kategorin ”invandrare”. Det finns även ett stort behov av att fortsätta studera det auktoritära och avhumaniserande språk som kommer till uttryck i debatten om gettopaketet då medvetandegörandet av dessa sociala praktiker är centralt för att åstadkomma förändring och stärka demokratiska strävanden.

8. Källförteckning

8.1 Tryckta källor

Alvesson, Mats (2002). *Postmodernism and social research*. Buckingham: Open University

Anderson, Benedict (1996) *Den föreställda gemenskapen. Reflektioner kring nationalismens ursprung och spridning*. Göteborg: Daidalos

Anderson, Bridget L. (2013). *Us and them?: the dangerous politics of immigration control*. Oxford: Oxford University Press

Andersson R and Molina I (2003) *Racialization and migration in urban segregation processes*. In: Öhman J and Simonsen K (eds) *Voices from the North*. Aldershot: Ashgate, 161–182.

Back, Les (2007) *The art of listening*. Oxford: Berg

Billig, Michael (1995) *Banal nationalism*. London: Sage.

Brown, Wendy (2015) *Undoing the demos: neoliberalism's stealth revolution*. First Edition. Zone Books. New York.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber

Börjesson, Mats (2003). *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur

Dahlstedt, Magnus (2009) *Aktiveringens politik: Demokrati och medborgarskap i ett nytt millennium*. Malmö: Liber.

Dahlstedt M, Rundqvist M and Vesterberg V (2015) *Citizenship*. In: Dahlstedt M and Neergaard A (eds) *International Migration and Ethnic Relations*. London: Routledge, 86–114.

Dahlstedt, Magnus (2010) ”Hårda nypor för ett mjukt samhälle? Om medialisering och rasifiering i utspelspolitikens Sverige”. *Sociologisk Forskning*, 47 [3]; 35-56.

Dahlstedt M (2015) *The politics of making demands*. *International Journal of Politics, Culture and Society* 28(2): 101–117.

Dahlstedt, Magnus & Neergaard, Anders (2019). *Crisis of Solidarity? Changing Welfare and Migration Regimes in Sweden*. *Critical Sociology* 2019, Vol. 45(1) 121–135. SAGE

Dahlstedt, Magnus & Hertzberg, Fredrik [red.] (2005) *Demokrati på svenska? Om strukturell diskriminering och politiskt deltagande*. SOU 2005: 112. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering.

Davids, Tine (2014) "Trying to be a vulnerable observer: Matters of agency, solidarity and hospitality in feminist ethnography." I: *Women's Studies International Forum*. Vol. 43. Pergamon. Sid 50-58.

De los Reyes, Paulina (2001) "Mångfald och differentiering: diskurs, olikhet och normbildning inom svensk forskning och samhällsdebatt". SALTSA.

De los Reyes P (ed.) (2006) *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet* [The Borders of Welfare and the Conditioned Citizenship]. SOU 2006: 37. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering.

De los Reyes, Paulina (2016). When feminism became gender equality and anti-racism turned into diversity management. *Challenging the myth of gender equality in Sweden* [Elektronisk resurs]. S. 23-47

Dijk, Teun Adrianus van (1993). *Elite discourse and racism*. Newbury Park, Calif.: Sage

Dijk, Teun A., van (2012) *The Role of the Press in the Reproduction of Racism* i: Schroeder, R. & Wodak, R., *Migrations: Interdisciplinary Perspectives*. Vienna: Springer Vienna, pp. 15-29

Egan Sjölander, Annika & Gunnarsson Payne, Jenny (red.) (2011). *Tracking discourses: politics, identity and social change*. Lund: Nordic Academic Press

Eliassi, Barzoo (2009) *A Stranger in My Homeland: The Politics of belonging among Young People with Kurdish Background in Sweden*. Department of Social Work, Mid Sweden University.

Ericsson, Urban (2008) "Hellre turist än invandrare: Undantagen lagen, lagen på undantag", i: Tesfahuney, Mekonnen & Dahlstedt, Magnus (red.) *Den bästa av världar? Beträktelser över en postpolitisk samtid*. Stockholm: Tankekraft.

Ericsson, Urban, Irene Molina och Per Markku Ristilampi (2002) "Miljonprogram och media - föreställningar om människor och förorter" Integrationsverket och Riksantikvarieämbetet.

Foucault, Michel (1980): Truth and power. I: *Power/Knowledge. Selected interviews and other writings 1972-77*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.

Gerner, Kristian och Karlsson, Klas-Göran (2002). *Nordens Medelhav. Östersjöområdet som historia, myt och projekt*. Stockholm: Natur och Kultur.

- Gustafsson, Sofie (2016). *Medborgarskapande på olika villkor: självbild, skolkoder och syn på kunskap i den svenska gymnasieskolan*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2016
- Hörnqvist, Magnus & De los Reyes, Paulina (red.) (2016). *Bortom kravallerna: konflikt, tillhörighet och representation i Husby*. Stockholm: Stockholmia
- Jones, Hannah et. al (2017) *Go home? The politics of immigration controversies*. Manchester: Manchester University Press.
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2008). *Hegemonin och den socialistiska strategin*. Göteborg: Glänta
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (1985). *Hegemony & socialist strategy*. London: Verso
- Lundgren, Anna Sofia (2013) "Doing age: methodological reflections on interviewing". I: *Qualitative Research*, 13(6).
- Lundström Catrin & Hübinette Tobias (2011) *Sweden after the Recent Election: The Double-Binding Power of Swedish Whiteness through the Mourning of the Loss of "Old Sweden" and the Passing of "Good Sweden"*. NORA—Nordic Journal of Feminist and Gender Research, Vol. 19, No. 1, 42–52, March 2011. Routledge
- Martinsson, Lena, Griffin, Gabriele & Giritli Nygren, Katarina (red.) (2016). *Challenging the myth of gender equality in Sweden*. Bristol: Policy Press
- McMullan, J. L. (2006). *News, truth, and the recognition of corporate crime*. Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice/Revue Canadienne De Criminologie Et De Justice Penale, 48(6), 905-939.
- Molina Irene (1997) *Stadens rasifiering*. Department of Cultural Geography. Uppsala University.
- Molina Vega, Irene (2008). "Den rasifierade staden (s. 51-83)". i Lena Magnusson Turner (red.) (på Svenska). *Den delade staden. Segregation och etnicitet i stadsbygden (2:a)*. Umeå: Boréa Bokförlag.
- Mouffe, Chantal (2008). *Om det politiska*. Hägersten: Tankekraft
- Nilsson, Roddy (2008). *Foucault: en introduktion*. Malmö: Égalité
- Petersson, Bo (2006) "Invandring och integration i Danmark och Sverige: Likt och olikt i debatt och politisk praxis" ur Hedetoft, Ulf, Petersson, Bo & Sturfelt, Lina (red.) *Bortomstereotyperna? Invandrare och integration i Danmark och Sverige*. Göteborg: Makadam förlag i samarbete med Centrum för Danmarksstudier vid Lunds universitet

Sernhede, Ove, Thörn, Catharina och Thörn, Håkan (2016) *The Stockholm Uprising in Context; Urban Social Movements in the Rise and Demise of the Swedish Welfare- State City*. London: Macmillan Publishers

Schierup, Carl-Ulrich, Ålund, Aleksandra och Kings, Lisa (2014) *Reading the Stockholm riots – a moment for social justice?* RACE & CLASS. vol: 55. no: 3

Schierup C-U och Ålund A (2011) *The end of Swedish exceptionalism?* Race & Class 53(1): 45–64.

Schierup C-U, Hansen P och Castles S (2006) *Migration, Citizenship and the European Welfare State*. Oxford: Oxford University Press.

Svensk Ordbok (2009) *Svensk ordbok: utgiven av Svenska Akademien*. 1. uppl. (2009). Stockholm: Norstedt

Triandafyllidou Anna (2017) *A "Refugee Crisis" Unfolding: "Real" Events and Their Interpretation in Media and Political Debates*. JOURNAL OF IMMIGRANT & REFUGEE STUDIES 2018, VOL. 16, NOS. 1–2, 198–216

Vetenskapsrådet (1990) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Ålund A and Schierup C-U (1991) *Paradoxes of Multiculturalism*. Aldershot: Avebury.

Økonomi- og Indenrigsministeriet (2018) *ÉT DANMARK UDEN PARALLELSAMFUND – INGEN GHETTOER I 2030*. København 2017/18:25

Økonomi- og Indenrigsministeriet (2010) *GHETTOEN TILBAGE TILL SAMFUNDET- Et opgør med parallelsamfund i Danmark*. København Oktober 2010:34

8.2 Otryckta källor

Dahlstedt, Magnus, Rundqvist Mikael & Vesterberg Viktor (2011). *Medborgarskap, etnicitet, migration*. TheMES. Themes on Migration and Ethnic Studies. occasional papers and reprints, 39. Remeso. Institute for research on Migration, Ethnicity and Society. Linköpings Universitet.

<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:495726/FULLTEXT01.pdf>

Hämtad: 2019-02-20

Mediearkivet (2019)

<https://www.retriever.se/product/mediearkivet/>

Hämtad: 2019-03-15

Migrationsverket (2018) *Migration till Sverige*.

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Migration-till-Sverige/Historik.html>

Hämtad: 2019-03-19

New York Times (2018) *In Denmark, Harsh New Laws for Immigrant 'Ghettos'*. 2018-07-01

[https://www.nytimes.com/2018/07/01/world/europe/denmark-immigrant-ghettos.html?](https://www.nytimes.com/2018/07/01/world/europe/denmark-immigrant-ghettos.html?smid=tw-nytimes&smtyp=cur)

[smid=tw-nytimes&smtyp=cur](https://www.nytimes.com/2018/07/01/world/europe/denmark-immigrant-ghettos.html?smid=tw-nytimes&smtyp=cur)

Hämtad: 2019-05-20

Sveriges Radio (2018) *Därför är lag och ordning en av de hetaste valfrågorna*. 2018-03-07

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=125&artikel=6901151>

Hämtad: 2019-03-19

Sveriges Radio (2017) *Lag och ordning toppar medierapportering*. 2017-03-26

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6660024>

Hämtad: 2019-03-19

Sveriges Television (2018) *Dansk regering vill ha hårdare straff i 'getton'*. 2018-02-26

Hämtad: 2019-02-20

UN General Assembly (1948) *Universal Declaration of Human Rights. 217 A (III)*.

<https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html>

Hämtad: 2019-08-31

Valmyndigheten (2018) *Slutresultat val 2018*.

<https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/R/rike/index.html>

Hämtad: 2019-03-20

8.3 Bilaga 1. Artikelförteckning

Debatten om gettopaketet år 2010

- Artikel 1. Dagens Nyheter. *Danskt ghetto sade ja till rivning*. 2010-12-17
- Artikel 2. ETC. *Danmark talar om ghetton*. 2010-11-20
- Artikel 3. Svenska Dagbladet. *Danmarks svarta får har blivit rumsrent*. 2010-11-14
- Artikel 4. Nyhetskanalen. *Danmark pekar ut inhemska ghetton*. 2010-11-02
- Artikel 5. Expressen *. *Mer eller mindre stat?*. 2010-11-01.
- Artikel 6. Expressen*. *Avskräckande gettopolitik*. 2010-10-30
- Artikel 7. Helsingborgsbladet*. *In the Danish ghetto*. 2010-10-29
- Artikel 8. Nerikes Allehanda. *Hårt paket mot "getton"* 2010-10-27
- Artikel 9. Uppsala Nya Tidning. *Danmark ska avskaffa getton*. 2010-10-27
- Artikel 10. Ystads Allehanda. *Hårt paket mot danska "getton"*. 2010-10-27
- Artikel 11. SVT Nyheter. *Hårt paket mot danska "getton"*. 2010-10-26
- Artikel 12. Sydsvenskan*. *Riva eller rusta upp?* 2010-10-16
- Artikel 13. Sydsvenskan*. *Ghetto ett danskt ord*. 2010-10-15
- Artikel 14. Sydsvenskan. *Statsministern vill riva ghetton*. 2010-10-12
- Artikel 15. Svenska Dagbladet. *Danskt "getto" rustas upp*. 2010-12-18
- Artikel 16. Göteborgsposten. *Danska "getton" samlas till uppror*. 2010-12-02
- Artikel 17. Sydsvenskan. *För fattiga för Danmark*. 2010-11-19
- Artikel 18. Sydsvenskan. *Kraven på den danske medborgaren*. 2010-11-19
- Artikel 19. Trelleborgs Allehanda. *Gräsrotskritik: Nu har Danmark gått för långt*. 2010-11-19
- Artikel 20. Göteborgsposten*. *Socialt råd för getto?* 2010-11-01
- Artikel 21. Aftonbladet *. *Sverige ska inte ha gettolagar*. 2010-10-28
- Artikel 22. Aftonbladet*. *Den danska lösningen*. 2010-10-27
- Artikel 23. Sydsvenskan. *Familjeåterförening begränsas i utsatta områden*. 2010-10-27
- Artikel 24. Sydsvenskan. *Invandrartäta stadsdelar Mjølnerparken "Jag bor inte i ett getto"*. 2010-10-21
- Artikel 25. Borås Tidning. *Kritikerstorm mot polischef. Danska politiker tar strid om gettoutspel - "Det verkar som om han bor på en annan planet"*. 2010-10-14
- Artikel 26*. Proletären. *Danska statsministern vill riva 'getton'*. 2010-10-14.

- Artikel 27. SVT Nyheter. *Poliskritik mot danska gettoplaner*. 2010-10-13.
- Artikel 28. Kristianstadsbladet. *Lökke fortsätter sin danska getto-offensiv*. 2010-10-13.
- Artikel 29. Helsingborgs Dagblad. *Rivstart i Folketinget*. 2010-10-06
- Artikel 30. Uppsala Nya Tidning. *Danmark vill riva delar av getto*. 2010-10-06
- Artikel 31. Expressen*. *Sverige är på väg åt helvete!* 2010-10-05
- Artikel 32. Sydsvenskan. *Stadsdelen statsministern vill preja med bulldozer*. 2010-09-30
- Artikel 33. Sydsvenskan. *Hindra återförening i getto*. 2010-09-19
- Artikel 34. Sydsvenskan*. *Ghetto- ett danskt ord*. 2010-10-15
- Artikel 34. Sydsvenskan. *Statsministern söker inspiration i ghettot*. 2010-08-12

Debatten om gettopaketet år 2018

- Artikel 35. SVT Nyheter Skåne. *Danska gettoplanen riskerar att misslyckas*. 2018-11-24
- Artikel 36. Fria Tider. *Danmark börjar riva mångkulturella getton*. 2018-10-16
- Artikel 37. Sverige Radio P1. *Den sista planen- getto rivs i Danmark*. 2018-10-16
- Artikel 38. Dagens Nyheter*. *Lär av oss danskar- kapitulera inför för SD!* 2018-08-28
- Artikel 39. Dagens Nyheter. *22 förslag ska stoppa "getton"*. 2018-03-02
- Artikel 40. Dala- Demokraten*. *Sverige riskerar få Danmarks "ghettolag"*. 2018-10-04
- Artikel 41. Dagens Nyheter *. *Samtiden står och trampar vid litteraturens dörr*. 2018-08-27
- Artikel 42. Västerbottens-Kuriren*. *Järntrio i Danmark- och Sverige?* 2018-07-18
- Artikel 43. Dala-Demokraten *. *Gettot är tillbaka i europeisk politik*. 2018-07-17
- Artikel 44. Dagens Nyheter*. *Gettolagarna är ett hån mot rättsstatens principer*. 2018-07-13
- Artikel 45. Dagens Nyheter. *Danska lösningen: dubbla straff och tvångsförskola i "invandrargetton"*. 2018-07-02
- Artikel 46. Dagens Nyheter. *Brott i danska "getton" ska straffas hårdare*. 2018-03-02
- Artikel 47. Dagens Nyheter*. *Danmarks "gettoplan" hör hemma i en dystopisk roman*. 2018-07-10
- Artikel 48. Sveriges Radio. *"Vi sänder en ny signal"*. 2018-05-11
- Artikel 49. Arbetaren*. *S, syndabockspolitiken leder er mot avgrunden!* 2018-05-04
- Artikel 50. Metro. *Åkesson: »Avveckla utsatta bostadsområden«*. 2018-04-11
- Artikel 51. Fria Tider. *Åkesson: Gör som i Danmark - avveckla och riv Sveriges getton*. 2018-04-10

Artikel 52. Expressen*. *Även Sverige lär införa gettolagar*. 2018-03-10

Artikel 53. Tidningen Syre*. *Det är något ruttet i den danska staten*. 2018-03-09

Artikel 54. Värmlands Folkblad*. *Gettopolitik är inte seriöst*. 2018-03-05

Artikel 55. Sveriges Radio. *Så ska danska "getton" avskaffas*. 2018-03-02

Artikel 56. TTELA. *Danmarks regering lanserar gettopaket*. 2018-03-02

Artikel 57. Metro. *Statsministerns vision: 2030 finns inga getton*. 2018-03-02

Artikel 58. Dagens Arena*. *Farväl till Danmark*. 2018-03-05

Artikel 59. SVT Nyheter. *Här är danska regeringens förslag för att minska "parallelsamhällen"*. 2018-03-04

Artikel 60. Svenska Dagbladet*. *Svenska S-valrörelsen kan bli danskare än väntat*. 2018-03-01

Artikel 61. Sveriges Radio. *Så vill Danmark avskaffa getton: Särskilda regler för särskilda områden*. 2018-03-01

Artikel 62. Nyhetsbyrån TT. *Danmarks statsminister: Inga getton 2030*. 2018-03-01

Artikel 63. Politism*. *Den danska skräckpolitiken finns redan i Sverige*. 2018-03-01

Artikel 64. Omni. *Regeringens förslag: "Inga danska getton år 2030"*. 2018-03-01

Artikel 65. Dagens Nyheter. *Danmarks statsminister: "Inga getton 2030"*. 2018-03-01

Artikel 66. Nyhetsbyrån TT. *Danmarks regering presenterar gettopaketet*. 2018-03-01

Artikel 67. Dagens Nyheter. *Danska "getton" ska straffas hårt i kontroversiellt förslag*. 2018-03-01

Artikel 68. SVT. *Nu införs egen straffskala i danska "getton"*. 2018-02-27

Artikel 69. Sveriges Radio. *Dansk regering vill ha hårdare straff i "getton"*. 2018-02-26

Artikel 70. Nyheter idag. *Nu ska ett av Danmarks värsta invandrarghetton rivas*. 2018-10-16

Artikel 71. Kvällsposten*. *KD skulle nog sagt nej till Malmö Live*. 2018-08-19

Artikel 72. Gefle Dagblad *. *Dysfunktionell samhällsdebatt*. 2018- 08-15

Artikel 73. ETC*. *Den ständiga normaliseringen*. 2018-08-12

Artikel 74. Arbetarbladet*. *Danmark inför repressiva lagar mot boende i utsatta områden*. 2018-08-09

Artikel 75. Svenska Dagbladet*. *"Sveriges fulaste ansikte gör direkt ont att se"*. 2018-07-07

Artikel 76. Svenska Dagbladet*. *Hårdare tag mot migranter- men var är själva krisen?*. 2018-07-08

Artikel 77. Arbetsvärlden*. *Allt som krävs är hygge och hederlig fullblodsrasism.* 2018-07-06

Artikel 78. Hela Hälsingland*. *Ta inte efter Danmarks politik.* 2018-07-06

Artikel 79. Vice Sweden*. *Danmarks regering vill tvinga Rullas son att gå i förskola, eftersom de bor i ett ghetto.* 2018-07-04

Artikel 80. Politism*. *Danmarks ghettolagar är fullständigt vansinne.* 2018-07-04

Artikel 81. Samhällsnytt. *Obligatoriskt integrationsdagis för barn i Danmarks invandrarghetton.* 2018-05-31

Artikel 82. Dagens samhälle*. *Dansk dehumanisering oroar oss liberaler.* 2018-03-06

Artikel 83. norden.org *Så bekämpar Norden fake news.* 2018-10-30

Artikel 84. Borås Tidning*. *Så ska Lökke riva Danmarks ghetton.* 2018-03-01

Artikel 85. SVT. *Danskarna klivna till åtstramningar i asylpolitiken.* 2018-02-15

Artikel 86. Arkitektur*. *Rivningsutopier.* 2018-02-12

Artikel 87. ETC. *Utspel om "ghetto"- rivningar sågas.* 2018-01-17

Artikel 88. Borås Tidning*. *I Danmark säger de "ghetton", i Sverige heter det "utsatta områden".* 2018-01-16

Artikel 89. Göteborgsposten. *Danmarks statsminister vill avveckla "ghettona".* 2018-01-03

Artikel 90. Länstidning Södertälje*. *Dubbla straff för gängkriminalitet- ren och skär populism.* 2018-08-16

Artikel 91. Dagens Nyheter. *Alla vet vad det är att förlora ett val. Men vad innebär det att vinna?* 2018-06-09

Artikel 92. Dagens Nyheter*. *Människornas sociala status avgör - inte bebyggelsen.* 2018-05-03

Artikel 93. Dagens Nyheter*. *Därför ska man inte kalla fattiga områden för getton.* 2018-04-24

Artikel 94. Liberal Debatt*. *Tänka fritt är stort men tänka rätt är större - även i trygghetsdebatten.* 2018-03-04

Artikel 95. Magasinet paragraf*. *Den danska rättspolitikerna är ett skämt.* 2018-03-03

Artikel 96. Nordvästra Skånes Tidningar. *Ghettotalet en signal till Dansk folkeparti.* 2018-03-01

Artikel 97. Landskrona Posten. *Regeringens tvångsåtgärder möttes av protester - DANMARK.* 2018-03-02

